

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

januar – mart 2009.

Jedinica za ekonomska istraživanja

Juni 2009.

Sadržaj

I REALNI SEKTOR	11
Industrijska proizvodnja u BiH	12
Prerađivačka industrija	13
Elektroenergetski sektor	14
Maloprodaja	15
Građevinarstvo	16
Tržište rada	17
Zaposlenost	17
Nezaposlenost	18
Plate	19
Penzije	19
II JAVNE FINANSIJE	21
Indirektni porezi	21
Prikupljeni direktni porezi u K1 2009. godine	24
Novi entitetski zakoni o porezu na dohodak i Zakon o porezu na doprinose	24
Centralni nivoi u 2008. godini	26
Izvršenja budžeta kantona u FBiH u 2008. godini	27
Centralni nivoi vlasti u prvom kvartalu 2009.	27
JAVNI VANJSKI DUG	28
III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	31
Cijene	31
Razvoj monetarnog sektora u BiH	32
Bankarski sektor u BiH	35
Tržište kapitala	37
Indeksi	38
Ukupni promet	39
IV VANJSKI SEKTOR	41
UVOD	41
Robna razmjena BiH sa inostranstvom	42
Struktura robne razmjene BiH sa inostranstvom po proizvodima	43
Struktura robne razmjene BiH sa inostranstvom posmatrana po zemljama porijekla uvozne robe i destinacijama izvoza	45
Platni bilans BiH	46
V STRANE DIREKTNE INVESTICIJE	49

PRILOZI :

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u FBiH

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u RS

Tabela 3: Realni sektor - rast g/g u %

Tabela 4: Tržište rada

Poslovanje u trgovini na malo i ugostiteljstvu

Tabela 5: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

Tabela 6: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Tabela 7: Rast i sektorska struktura kredita (kraj perioda)

Tabela 8: Rast i sektorska struktura depozita (kraj razdoblja)

Tabela 9: Kamatne stope u BiH (prosjeak perioda)

Tabela 10: Uvoz i izvoz roba u BiH

Tabela 11: Glavni trgovinski partneri

Tabela 12: Platni bilans Bosne i Hercegovine

SPISAK GRAFIKONA:

Grafikon 1: Industrijska proizvodnja

Grafikon 2: Proizvodnja električne energije

Grafikon 3: Struktura rasta maloprodaje

Grafikon 4: Stope rasta izvršenih BiH građevinskih radova.

Grafikon 5: Broj nezaposlenih lica.

Grafikon 6: Neto plate u BiH.

Grafikon 7: Odnos uvoza i ukupnih prihoda od PDV-a

Grafikon 8: Raspored prihoda od indirektnih poreza.

Grafikon 9: Ukupni prihodi i rashodi.

Grafikon 10: Stanje javnog vanjskog duga

Grafikon 11: Stanje i struktura javnog vanjskog duga

Grafikon 12: Dinamika inflacije u BiH.

Grafikon 13: Devizne rezerve i novčana masa

Grafikon 14: Novčana masa u zemljama okruženja

Grafikon 15: Stope rasta plasmana nefinansijskim preduzećima

Grafikon 16: Kretanje kamatnih stopa

Grafikon 17: Ukupna tržišna kapitalizacija

Grafikon 18: Indexi investicijskih fondova

Grafikon 19: Indeksi kompanija

Grafikon 20: Promet na BH tržištu vrijednosnih papira

Grafikon 21: Promjene uvoza i izvoza u regionu.

Grafikon 22: Učešće kategorija proizvoda u ukupnom uvozu

Grafikon 23: Učešće kategorija proizvoda u ukupnom izvozu

Grafikon 24: Učešće uvoza i izvoza po zemljama

Grafikon 25: Platni bilans

Grafikon 26: FDI po kvartalima u BiH

Grafikon 27: FDI po zemljama

Grafikon 28: FDI po djelatnostima

SPISAK TABELA:

Tabela 1: Nominalni rast penzija u BiH

Tabela 2: Prikupljeni indirektni porezi

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza i doprinosa

Tabela 4: Zbirni prikaz izvršenja budžeta u 10 kantona

Tabela 5: Spoljnotrgovinski indikatori za K1 2009 godinu

Tabela 6: Uvoz i izvoz, deficit za K1 2009.

Lista skraćenica:

ARS	–	Anketa o radnoj snazi	PB	–	Platni bilans
BD	–	Brčko Distrikt	PDV	–	Porez na dodanu vrijednost
BDP	–	Bruto domaći proizvod	PIF	–	Privatizacijski investicijski fond
BDV	–	Bruto dodana vrijednost	PJI	–	Program javnih investicija
BHAS	–	Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	RS	–	Republika Srpska
BIFX	–	Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASE	–	Sarajevska berza
BiH	–	Bosna i Hercegovina	SASX-10	–	Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BLSE	–	Banjalučka berza	SB	–	Svjetska banka
CBBiH	–	Centralna banka Bosne i Hercegovine	SEE	–	Jugoistočna Evropa
CEFTA	–	Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SIPA	–	Državna agencija za istrage i zaštitu
CPI	–	Indeks potrošačkih cijena	SMTK	–	Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
DOB	–	Dokument okvirnog budžeta	SOR	–	Srednjoročni okvir rashoda
DSU	–	Direktna strana ulaganja	SRS	–	Srednjoročna razvojna strategija
EBRD	–	Evropska banka za obnovu i razvoj	SSP	–	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EC	–	Evropska komisija	SST	–	Sporazum o slobodnoj trgovini
ERS-10	–	Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	SVF	–	Statistika vladinih finansija
EU	–	Evropska unija	UIO	–	Uprava za indirektno oporezivanje BiH
FBiH	–	Federacija Bosne i Hercegovine	USAID	–	Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
FIRS	–	Indeks investicijskih fondova RS	P1 2009	–	prva polovina 2009. godine
FISIM	–	Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K1 2009	–	prvi kvartal 2009. godine
JR UIO	–	Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	M0	–	Rezervni novac
KM	–	Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	M1	–	Transakcijski novac
MMF	–	Međunarodni monetarni fond	M2	–	Novac u širem smislu
MVTEO	–	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	QM	–	Kvazi novac
OMA	–	Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	mKM	–	milioni KM
OR	–	Obavezne rezerve	g /g	–	stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
			m/m	–	stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - godišnji pokazatelji

	2005.	2006.	2007.	2008.
Nominalni BDP BiH (u milionima KM)	16.928	19.121	21.647	24.552*
Nominalna stopa rasta (u %)	7,2%	13,0%	13,2%	13,4%*
Realna stopa rasta (u %)	3,9%	6,9%	6,0%	5,8%*
Stanovništvo (hiljade)	3.843	3.843	3.842	3.842*
BDP per capita (u KM)	4.405	4.976	5.634	6.390*
Broj nezaposlenih u BiH (u hiljadama)	508	516	527	493
Prosječne neto plate u BiH (u KM)	534	575	645	752
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-	6,1%	1,5%	7,4%
Konsolidirani budžet BiH**				(u % BDP)
Prihodi	42,1%	44,9%	45,4%	28,4%
Rashodi	39,7%	42,0%	44,1%	26,8%
Saldo	2,4%	2,9%	1,3%	1,6%
Vanjski javni dug	25,6%	21,2%	17,9%	16,8%
Novac i krediti**				(u % BDP)
Novac u širem smislu (M2)	47,7%	52,7%	56,6%	52,0%
Kreditiranje privatnog sektora	44,3%	48,3%	54,7%	58,2%
Platni bilans**				
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-2.934	-1.493	-2.731	-3.970,9
U % BDP-a	-17,3%	-7,8%	-12,6%	-16,2%
Trgovinski bilans**				
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	5.590	7.058	7.991	9.101
(stopa rasta u %)	20,4%	26,3%	13,2%	13,9%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	12.467	12.672	14.957	17.449
(stopa rasta u %)	11,8%	1,6%	18,0%	16,7%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-40,6%	-29,4%	-32,2%	-34,0%
Bruto devizne rezerve**				
U milionima KM	4.224,5	5.451,7	6.698,5	6.295,7
U mjesecima uvoza roba i usluga	3,0	5,0	5,5	4,3
Servisiranje vanjskog javnog duga***				
U milionima KM	230	270	239	152,91
U % izvoza roba i usluga	4,2%	3,8%	3,0%	2,2%

* Procjena DEP

** Izvor: Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans. Podaci za 2008. obuhvataju prvih devet mjeseci (centralne nivoe); Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje.

*** Za prvih devet mjeseci 2008. godine

(1) Prognoza DEP

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - prvi kvartal

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Realni sektor					
Industrijska proizvodnja BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	-2,2%	9,7%	10,8%	5,2%	-4,1%
Prerađivačka industrija BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	-5,2%	8,8%	24,4%	2,3%	-10,4%
Broj nezaposlenih u BiH - prosjek (u hiljadama)	496	513	535	515	491
Prosječne neto plate u BiH - prosjek (u KM)	527	560	646	706	788
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-	6,9%	0,8%	6,5%	1,6%
Javne finansije	(Rast g/g u %)				
Porast prihoda od indirektnih poreza	10,8%	11,9%	17,8%	16,3%	-12,6%
Vanjski javni dug - promjena stanja duga	-0,1%	2,4%	-3,3%	-5,7%	11,8%
Novac i krediti	(Rast g/g u %)				
Novac u širem smislu (M2)	19,2%	19,8%	26,4%	18,1%	0,7%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽²⁾	31,7%	30,0%	29,7%	29,5%	9,4%
Platni bilans					
Saldo tekućeg računa (u milionima KM)	-402,9	-24,8	-367,6	-820,2	N/A
Porast deficita tekućeg računa (u %)	5,6%	-93,8%	1382,3%	123,0%	N/A
Bilans roba i usluga					
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	1.096	1.406	1.738	2.054	N/A
(stopa rasta u %)	14,3%	28,4%	23,6%	18,2%	N/A
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	2.308	2.339	3.040	3.836	N/A
(stopa rasta u %)	6,4%	1,3%	30,0%	26,2%	N/A
Bruto devizne rezerve					
Bruto devizne rezerve - rast u %	14,2%	29,2%	25,0%	18,2%	-8,3%
U mjesecima uvoza roba i usluga	4,4	4,8	5,5	5,7	N/A
Servisiranje javnog vanjskog duga					
U milionima KM	43,8	56	59,3	44,8	41,2
U % izvoza roba i usluga	4,0%	4,0%	3,4%	2,2%	n/a

* Procjena DEP

** Izvor: Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans;

Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje.

(1) DEP procjena porasta industrijske proizvodnje BiH - zasnovana na entitetskim indeksima ponderisanim učešćem u BiH bruto vrijednosti proizvodnje.

(2) Prema Centralnoj banci BiH privatni sektor obuhvata kućanstva, nebankarske finansijske institucije i ostalo.

I REALNI SEKTOR

Iako na žalost ne postoje kvartalni podaci o nacionalnim računima u BiH skoro svi kratkoročni indikatori agregatne tražnje i dešavanja u realnom sektoru ukazuju na negativan ekonomski rast u prvom tromjesečju 2009. Recesija u EU koja je otpočela u drugom polugodištu 2008 godine je znatno oslabila izvoznju tražnju za proizvodima iz cijelog regiona uključujući i BiH. Kriza je najvjerojatnije inicijalno dovela do snažnog nagomilavanja zaliha na izvoznim tržištima u četvrtom tromjesečju 2008. godine, nakon čega je došlo do drastičnog smanjenja izvoznih narudžbi u prvom tromjesečju 2009. godine kada je registrovan do sada nezabilježen pad vrijednosti BiH izvoza od 21% g/g. Snažan pad izvoza je u velikoj mjeri narušio optimizam u ekonomiji i doveo do naglog pada BiH privatnih investicija. Ovo je dodatno pogoršano padom javnih investicija uzrokovano padom poreskih prihoda. Ovakva kontrakcija ekonomske aktivnosti, najvjerojatnije praćena smanjenjem novčanih priliva iz inostranstva, je neminovno dovela do pada raspoloživog dohodka, privatne potrošnje, ali i uvoza. Ipak, naglo smanjenje uvoza i vanjskotrgovinskog deficita je bilo nedovoljno da iskompenzira gubitke ostalih komponenti agregatne tražnje tako da je BiH ekonomija prema procjenama DEP-a u prvom tromjesečju 2009. zabilježila negativan rast.

Pad broja zaposlenih, povećanje broja nezaposlenih, te usporen rast plata i penzija uz najvjerojatniji nastavak trenda pada inostranih novčanih priliva iz prethodne godine ukazuju na pad raspoloživog dohodka. Nagli pad prometa u maloprodaji, pad broja domaćih turista, te odsustvo rasta prometa u ugostiteljstvu ukazuju na pad privatne potrošnje u prvom tromjesečju. Dodatni indikator pada privatne potrošnje je i pad uvoza njenih najvažnijih kategorija: hrana, odjeća, obuća, namještaj, nafta i naftni derivati, te ostala potrošna dobra. Konačno, skroman pad¹ (-1%) stanja kredita domaćinstava u martu u odnosu na kraj 2008 godine je dodatno otežao rast privatne potrošnje i takođe ukazuje na njeno moguće smanjenje.

Snažan pad građevinskih radova i uvoza opreme ukazuje na značajan pad investicija u prvom tromjesečju. Pad ekonomske aktivnosti i optimizma, te ograničeni izvori finansiranja su predstavljali važne uzroke ovog pada. Otežano finansiranje investicija se najviše ogleda kroz odsustvo direktnih stranih ulaganja, te neznatan pad stanja kredita nefinansijskih privatnih preduzeća u odnosu na kraj prošle godine čime je prekinut trend neprekidnog rasta iz ranijih godina.

Pad izvoza od 21% g/g i uvoza od 24% su doveli do pada vanjskotrgovinskog deficita roba od 26%. Time je dostignuta pokrivenost uvoza izvozom od 44,3% što je za približno dva procentna poena iznad nivoa u 2008. godini. Pad međunarodnih cijena hrane i pića, industrijskih inputa, metala i energenata ukazuje na veoma nizak porast izvoznih i uvoznih cijena tako da je realni pad vanjske trgovine bio veoma sličan nominalnom. Uspješnost izvoza u prvom tromjesečju je dodatno bila ugrožena padom konkurentnosti obzirom na nastavak nominalne i realne aprecijacija KM-a iz prethodne godine.

Smanjenje ekonomske aktivnosti u BiH se takođe može ilustrovati kroz pad većine najvažnijih djelatnosti u realnom sektoru. Smanjenje izvoza i domaće tražnje je u velikoj mjeri dovelo do pada industrijske

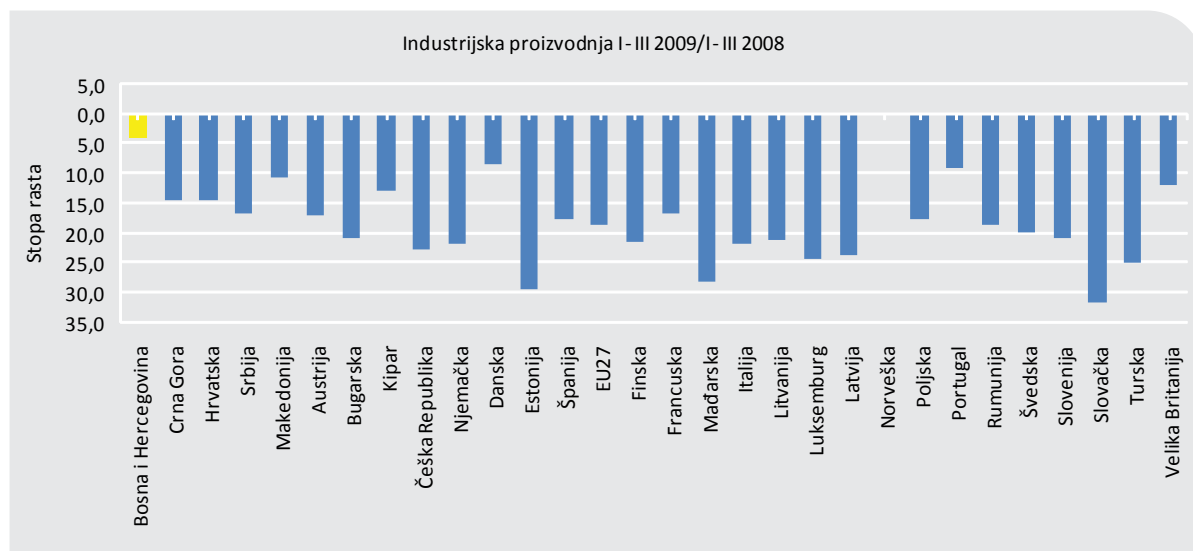
¹ Obzirom da je stagnacija i opadanje otpočelo tek početkom 2009. godine stanje kredita domaćinstava na kraju prvog tromjesečja u poređenju sa istim periodom prethodne godine je u porastu 10,7% g/g.

proizvodnje. Ovo je donekle ublaženo nedavnim početkom sa radom rafinerije nafte i ulja u Bosanskom Brodu zahvaljujući čemu je zabilježen rast industrijske proizvodnje u RS. Proizvodnja električne energije je bila jedan od rijetkih pozitivnih primjera kada je u pitanju industrijska proizvodnja i izvoz u 2009. godini. Pad vanjske trgovine i domaće proizvodnje su uzrokovali nagli pad robnog transporta cestom i željeznicom. Opšti pad ekonomske aktivnosti, optimizma i sve ograničeniji izvori finansiranja su doveli do drastičnog pada privatnih investicija, pa prema tome i građevinarstva. Javni radovi u FBiH su takođe bili ugroženi padom javnih prihoda u prvom tromjesečju. Pad privatne potrošnje i vanjske trgovine je doveo do pada maloprodaje, dok je pad vanjske trgovine proizveo pad ostalih oblika distributivne trgovine. Svjetska recesija i pad domaćeg raspoloživog dohodka su doveli do pada dolazaka turista i prometa u ugostiteljstvu (sa izuzetkom prometa u RS koji je zabilježio realni rast od 5,4%).

Industrijska proizvodnja u BiH

Kretanja industrijske proizvodnje u BiH određena su uzajamnim djelovanjem niza unutrašnjih i vanjskih faktora. Promjene domaće tražnje su manje značajne i odražavaju se ponajviše kroz električnu energiju i rudarstvo, te veoma mali dio prerađivačke industrije (duhanska industrija, mlijeko i mliječni proizvodi i sl), dok dešavanja na izvoznim tržištima imaju primarnu ulogu i praktički u potpunosti određuju kretanja industrijske proizvodnje u BiH. Ovo se posebno odnosi na prerađivačku industriju koja čini veći dio industrijske proizvodnje i u velikoj mjeri ovisi o stanju na inostranim tržištima. To se najbolje vidjelo u vrijeme globalne ekonomske krize koja je tokom prvog kvartala 2009. godine u velikoj mjeri zahvatila i Bosnu i Hercegovinu. Prema podacima statističkih zavoda u BiH, tokom prvog kvartala 2009. godine Bosna i Hercegovina bilježi pad industrijske proizvodnje od 4,1% u odnosu na isti period prethodne godine.² U poređenju sa ostalim zemljama u regionu i šire na prvi pogled čini se da industrijska proizvodnja u BiH stoji uvjetno rečeno bolje³, no ako se pristupi detaljnijoj analizi vidljivo je da je globalna kriza itekako uzdrmala i BiH privredu. Bolji pokazatelji trenutnog stanja u BiH privredi je svakako pad stope izvoza od 21 %,odnosno uvoza od 24% u prvom kvatalu 2009. godine.

Grafikon 1: Industrijska proizvodnja

Izvor: Nacionalne statistike i Eurostat

² Procjena DEP-a na osnovu entitetskih indeksa rasta i entitetskih učešća ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti proizvodnje (statistika nacionalnih računa) iz 2007. godine.

³ IZVOR: Entitetski zavodi za statistiku i Eurostat.

Pad industrijske proizvodnje u BiH uzrokovan je prije svega drastičnim smanjenjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji FBiH koja je većim dijelom izvozno orijentisana i čini $\frac{3}{4}$ ukupne prerađivačke industrije u BiH. S druge strane pozitivni rezultati prerađivačke industrije u RS-u, te već uobičajeno dobro poslovanje energetskog sektora na nivou cijele BiH donekle su ublažili pad indeksa industrijske proizvodnje u BiH.

Prerađivačka industrija

Prerađivačka industrija u Bosni i Hercegovini tokom prvog kvartala 2009. godine žestoko je pogođena negativnim utjecajima svjetske ekonomske krize. Ovo se posebno odnosi na prerađivačku industriju u FBiH koja je daleko više integrirana u svjetske ekonomske tokove u odnosu na prerađivačku industriju u RS. Tako prerađivačka industrija u FBiH u prvom kvartalu 2009. godine bilježi pad proizvodnje od 20% i pad broja zaposlenih od 5,9% u odnosu na isti period prošle godine. S druge strane i pored činjenice da prerađivačka industrija u RS-u prema podacima zavoda za statistiku RS-a bilježi pozitivan trend rasta od preko 22%, isključivo zahvaljujući pokretanju proizvodnog procesa u Rafineriji nafte Bosanski Brod, to nije bilo dovoljno da se popravi ukupna slika prerađivačke industrije na nivou države. Naime prema podacima Agencije za statistiku BiH prerađivačka industrija u BiH prvom kvartalu 2009. godine bilježi pad izvoza od 27 %, odnosno pad uvoza od 28%.⁴

Metalna industrija kao pokretačka snaga prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini najteže je pogođena negativnim utjecajima svjetske ekonomske krize. Smanjenje građevinskih radova u svijetu, teška situacija u automobilske industriji te pad cijena metala rezultirali su padom potražnje za metalima i proizvodima od metala na svjetskom tržištu. Tako metalna industrija u Bosni i Hercegovini u prvom kvartalu 2009. godine bilježi pad izvoza od preko 50%. Arcelor Mittal Zenica i Aluminijum Mostar kao nosioci metalne industrije u BiH bilježe prilično blijede rezultate u poređenju sa prošlogodišnjim. Dokaz tome je da i činjenica da je Aluminijum Mostar u prvom kvartalu ove godine ostvario vrijednost izvoza od 36 miliona dolara što je neuporedivo manje od prošlogodišnjih 90 miliona u istom vremenskom periodu. S druge strane preduzeće Arcelor Mittal iz Zenice radi sa smanjenim kapacitetom, i tokom prvog kvartala reduciralo je proizvodnju za skoro 50% u odnosu na prošlu godinu. Na osnovu ovih pokazatelja nije teško zaključiti da su pad indeksa industrije baznih metala od 26,6%, te pad proizvodnje proizvoda od metala od skoro 37% glavni uzročnici pada ukupnog indeksa prerađivačke industrije u FBiH. S druge strane prema podacima Zavoda za Statistiku RS-a proizvodnja baznih metala u ovom entitetu bilježi pad od preko 60, dok je pad proizvodnje proizvoda od metala skoro identičan onom u Federaciji BiH.

Situacija u ostalim industrijskim granama se bitno ne razlikuje od metalne industrije. Gotovo sve industrije bilježe pad proizvodnje u prvom kvartalu 2009. godine u odnosu na isti period prošle godine. S tim da one industrije koje su više izvozno orijentisane bilježe veće stope pada proizvodnje u odnosu na industrije koje posluju za domaće tržište. Izuzetak je jedino hemijska industrija koja nastavlja pozitivan trend rasta u oba entiteta. Hemijska industrija u FBiH u prvom kvartalu 2009. godine zabilježila je rast proizvodnje od 45%, dok je rast u RS-u iznosio čak 161% u odnosu na prvi kvartal prošle godine. Ovo se prije svega odnosi na farmaceutske proizvode, razne vrste deterdženata, brikete, drveni ugalj i sl.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, najveći pad proizvodnje u FBiH tokom prvog kvartala 2009. desio se u auto industriji i iznosio je rekordnih 79 % u odnosu na isti period prethodne godine. Razlog tome je prije svega kriza svjetske auto industrije, posebno u Njemačkoj gdje BiH firme plasiraju većinu svojih proizvoda. Slična situacija je i mašinske industriji gdje je zabilježen pad proizvodnje od 25% u FBiH, dok je u RS-a pad proizvodnje mašina i uređaja još veći i iznosio je 51,7%.

Tokom prvog kvartala 2009. godine došlo je i do smanjenja građevinskih radova u BiH od 9,8% , što je oslabilo tražnju građevinskog materijala i smanjilo proizvodnju nemetalnih minerala za 37,5% u FBiH, odnosno 30,6% u RS-u.

Drvo prerađivačka industrija i proizvodnja namještaja su industrijske grane koje su u proteklih godinama davale značajan doprinos rastu industrijske proizvodnje i izvoza iz BiH. Međutim tokom prva tri mjeseca ove godine drvo-prerađivačka industrija u oba BiH entiteta bilježi veliki pad proizvodnje. Tako je pad

⁴ Agencija za Statistiku Bosne i Hercegovine.

proizvodnje proizvoda od drveta u RS-u iznosio skoro 50%, dok je FBiH zabilježen pad od 29,5%. Usljed nedostatka narudžbi u određenim preduzećima na teritoriji FBiH došlo je i do pada zaposlenosti, tako je stopa zaposlenosti u drvo-prerađivačkoj industriji niža za 20% u odnosu na prvi kvartal 2008. godine. Proizvodnja namještaja također bilježi pad od 33,6% u FBiH, dok je pad u RS-u neznatno niži i iznosio je 25,3%.

Značajan pad proizvodnje desio i u tekstilnoj industriji na nivou cijele BiH. Tako je u prvom kvartalu 2009. godine u FBiH tekstilna industrija zabilježila pad proizvodnje od 35%, dok je pad u RS-u iznosio 36%. I pored smanjenja uvoza prehrambenih proizvoda u BiH tokom prvog kvartala 2009. godine, prehrambena industrija u BiH također bilježi slabije rezultate u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja hrane i pića umanjena je za 12% u FBiH odnosno za 8% u RS-u.

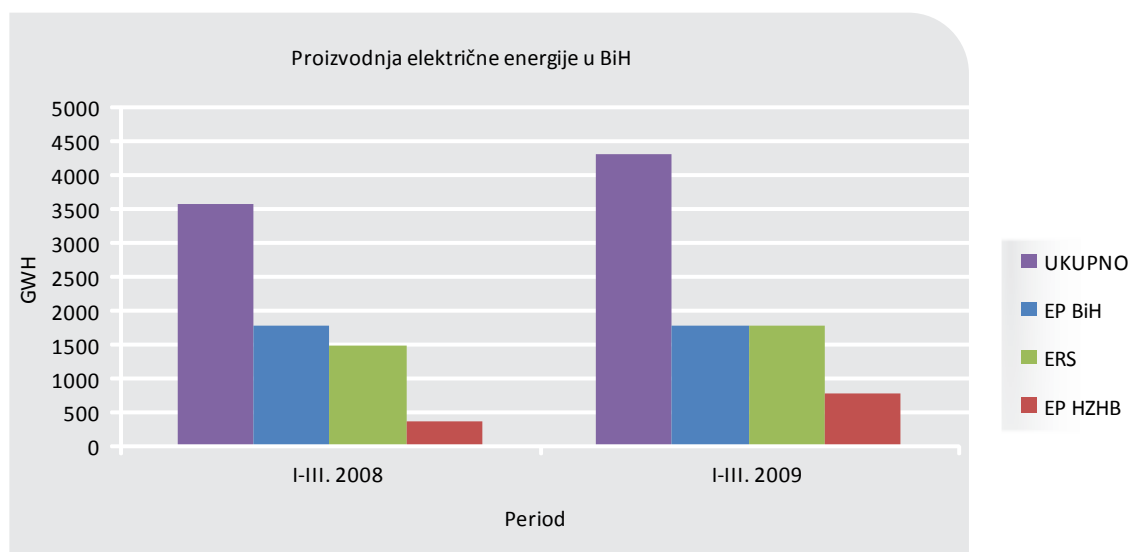
Na osnovu ovih pokazatelja može se konstatovati da je kriza prerađivačke industrije u BiH uzrokovana prije svega slabljenjem inostranih tržišta i padom potražnje za BiH proizvodima u svijetu. Tako je za očekivati da bi paketi mjera za prevazilaženje krize u svijetu bar djelimično mogli dovesti do oporavka inostranih tržišta, što bi povećalo potražnju za BiH proizvodima i rezultiralo blagom stabilizacijom prerađivačke industrije u BiH.

Elektroenergetski sektor

Enegetski sektor u Bosni i Hercegovini koji uključuje rudnike i proizvodnju električne energije iz godine u godinu nastavlja svoj pozitivni doprinos industrijskoj proizvodnji u BiH. Pored činjenice da ekonomska kriza pogađa sve segmente BiH privrede pa tako i ovaj, energetski sektor u BiH nastavlja pozitivan trend rasta i u prvom kvartalu 2009. godine. Rudnici uglja u FBiH u prvom kvartalu 2009. zabilježili su povećanje proizvodnje od 6,1% u odnosu na prvi kvartal 2008. S druge strane sektor rudarstva u RS-u ipak trpi posljedice ekonomske krize u kojoj se nalazi BiH privreda i zabilježio je pad proizvodnje od 28,3%. Razlog tome je kriza metalne industrije što se rezultiralo smanjenjem proizvodnje u rudniku Arce-lorMittal Prijedor.

Prema podacima DERK-a u prvom kvartalu 2009. godine proizvodnja električne energije u Bosni i Hercegovini uvećana je za 20,5% u odnosu na prvi kvartal 2008. Stabilna hidrološka situacija te nesmetan rad termoelektričnih postrojenja rezultirao je povećanjem proizvodnje u sva tri preduzeća na teritoriji BiH. Najveći rast proizvodnje desio se u EPHZHB koja je u prvom kvartalu 2009. udvostručila proizvodnju u odnosu na isti period prethodne godine.

Grafikon 2: Proizvodnja električne energije

Izvor: DERK

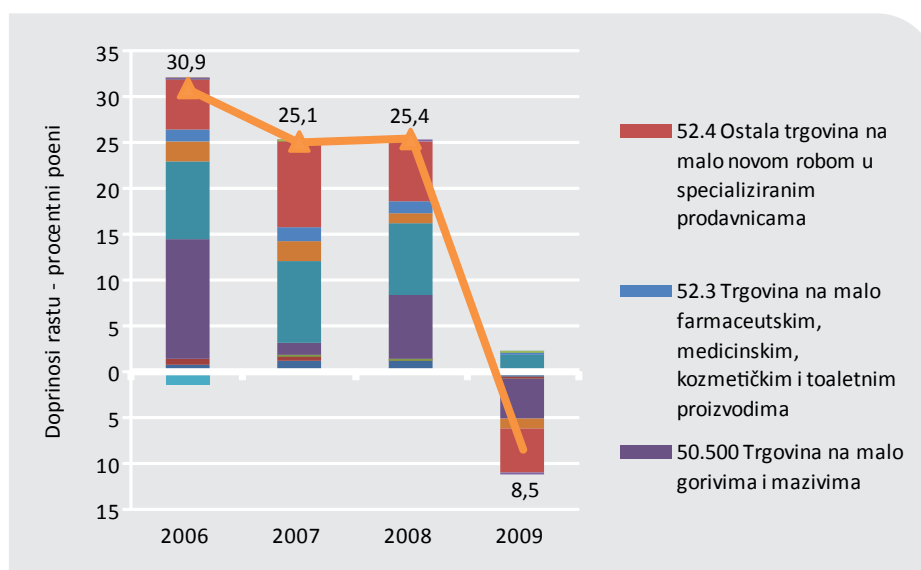
Tokom prvog kvartala 2009. godine ukupna potrošnja električne energije u BiH neznatno je povećana u odnosu na prvi kvartal prethodne godine. Dok sektor domaćinstva bilježi povećanje potrošnje od 9,6%, potrošnja u industriji je smanjena za skoro 25%, što je i razumljivo s obzirom na pad industrijske proizvodnje tokom prvog kvartala 2009. godine.

Poboljšanje proizvodnje električne energije na nivou cijele BiH, te smanjena potrošnja u industriji rezultirali su viškom energije koja je plasirana na inostrana tržišta. Tako je tokom prvog kvartala 2009. došlo do povećanja izvoza električne energije od skoro 90% u odnosu na isti period prošle godine. Poboljšanje proizvodnih kapaciteta u preduzeću EPHZHB, te smanjena potrošnje električne energije u industriji rezultirali su padom uvoza električne energije u prvom kvartalu od 7,7%.⁵

Maloprodaja

Slabljenje raspoloživog dohodka, pad obima vanjske trgovine i investicija, te pad maloprodajnih cijena goriva su bili glavni faktori koji su doveli do pada prometa BiH maloprodaje od 8,5% g/g u prvom tromjesečju, odnosno realnog pada od 10,1% (deflacionisano uz pomoć CPI). Ovim je, slično kao kod građevinarstva, prekinut trend snažnog rasta iz ranijih godina. Najznačajniji pad se desio u oblasti trgovine gorivima i mazivima, građevinskim materijalom i trajnim potrošnim dobrima, dok je rast trgovine živežnim namirnicama bio znatno usporen. Ovo se, obzirom na veliku uvozu zavisnost BiH ekonomije, u velikoj mjeri reflektovalo kroz pad vrijednosti uvoza hrane, nafte, odjeće, obuće, namještaja, automobila i drugih gotovih proizvoda.

Grafikon 3: Struktura rasta (g/g) prometa BiH maloprodaje u K1

Izvori: entitetski zavodi za statistiku

Pad raspoloživog dohodka je u najvećoj mjeri ugrozio potrošnju trajnih potrošnih dobara. To se jasno vidi kroz znatan pad prometa maloprodaje električnih aparata (-12% g/g), namještaja (-23,3% g/g), motornih vozila (-16,4% g/g) i sl. Pored toga, blagi pad dugoročnih kredita domaćinstava⁶ na kraju prvog kvartala u odnosu na kraj 2008. godine je dodatno ugrozio trgovinu trajnih potrošnih dobara. Konačno, pad raspoloživog dohodka je kroz trgovinu živežnim namirnicama znatno usporio rast prometa u nespecijalizovanim prodavnicama koji je nakon konstantnog porasta od preko 20% u ranijim godinama u prvom tromjesečju ove godine porastao svega 5,7% g/g.

⁵ DERK-Državna regulatorna komisija za električnu energiju.

⁶ Obzirom da je stagnacija i opadanje otpočelo tek početkom 2009. godine stanje kredita domaćinstava na kraju prvog tromjesečja u poređenju sa istim periodom prethodne godine je još uvijek u porastu.

Snažan pad investicija i građevinarstva je doveo do naglog pada trgovine građevinskim materijalom od 28% g/g u prvom tromjesečju 2009. čime je definitivno prekinut trend snažnog rasta od preko 20%. Zajedno sa pomenutim padom trajnih potrošnih dobara, građevinski materijal predstavlja glavni uzrok pada prometa ostale trgovine na malo novom robom u specijaliziranim prodavnicama od 20,6% g/g u prvom kvartalu 2009. godine.

Smanjenje obima vanjske trgovine, robnog transporta i privatnih investicija je znatno umanjilo tražnju za prevoznim sredstvima. Pad tražnje za automobilima je dodatno ojačan padom raspoloživog dohodka što je znatno oslabilo tražnju za trajnim potrošnim dobrima. Ovo je u prvom tromjesečju 2009. godine dovelo do pada uvoza cestovnih vozila od 26% g/g, te pada maloprodaje motornim vozilima na malo od 16,4% g/g. Pored toga što je oslabio tražnju za automobilima snažan pad cestovnog transporta roba od preko 16% g/g u prvom tromjesečju je takođe znatno oslabio tražnju za gorivom. Ovo je u kombinaciji sa znatnim padom maloprodajnih cijena goriva uzrokovalo snažan pad prometa motornim gorivima i mazivima u prvom tromjesečju od 19% g/g. Grafikon 2 jasno ilustruje da je pad ove kategorije zajedno sa maloprodajom u specijalizovanim prodavnicama bio glavni faktor pada ukupnog prometa BiH maloprodaje u prvom tromjesečju 2009 godine.

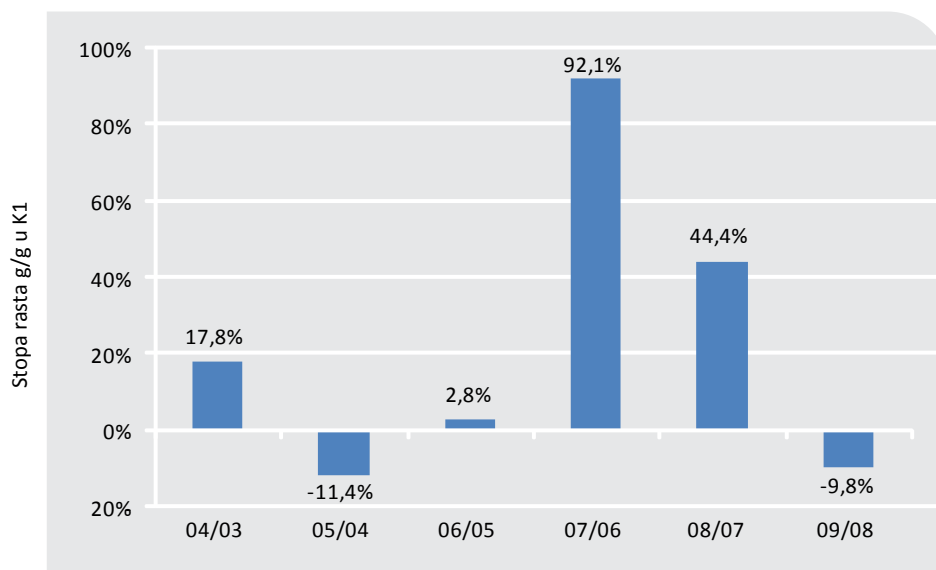
Građevinarstvo

Opšti pad ekonomske aktivnosti u BiH praćen padom optimizma je zajedno sa otežanim finansiranjem investicija ponajviše doveo do pada građevinske aktivnosti u prvom kvartalu 2009. kada je zabilježen pad vrijednosti građevinskih radova od 9,8% g/g (Grafikon 4). Ovim je definitivno završena građevinska ekspanzija iz ranijih godina nošena snažnim ekonomskim rastom. Najznačajniji pad se desio u oblasti visokogradnje i to prije svega nestambenih zgrada, koje su uglavnom vezane za obavljanje privrednih djelatnosti. Pored toga, pad javnih prihoda u prvom tromjesečju je znatno ugrozio javne radove u FBiH što je dovelo do neznatnog pada niskogradnje. Posmatrano teritorijalno, pad se desio u FBiH (-16,7% g/g) dok je u RS najviše zahvaljujući cestovnoj infrastrukturi zabilježena stagnacija (skroman rast 2,4% g/g).

Svjetskom krizom uzrokovan nagli pad vanjske trgovine u prvom tromjesečju je u najvećoj mjeri označio pad ukupne privredne djelatnosti i opšteg pada optimizma u BiH ekonomiji. Pri tome je pad izvoza i industrijske proizvodnje destimulisao investiranje u proizvodne djelatnosti, dok je pad uvoza, dolazaka domaćih i stranih turista, te pad unutrašnje trgovine uglavnom destimulisao investiranje u uslužne i poslovne djelatnosti. Situacija je dodatno otežana sve oskudnijim izvorima finansiranja investicija. Odsustvo direktnih stranih ulaganja u prvom tromjesečju, te stagnacija kredita nefinansijskim privatnim preduzećima u odnosu na kraj 2008. predstavljaju neke od glavnih pokazatelja. Pomenuti faktori su ponajviše doveli do pada vrijednosti izgradnje nestambenih zgrada od 14,2% g/g u prvom tromjesečju 2009. Ovo je zajedno sa stambenim zgradama bio glavni segment ukupnog pada vrijednosti građevinskih radova u BiH. Nesumnjivi pad raspoloživog dohodka domaćinstava je oslabio tražnju za stambenim objektima što je na kraju dovelo do naglog pada vrijednosti izgradnje stambenih zgrada (od 20,1% g/g) u prvom kvartalu 2009. Ovome je dodatno doprinio do sada nezabilježeni⁷ pad stanja stambenih kredita (od 1%) u prvom tromjesečju ove godine u odnosu na prethodni kvartal.

⁷ Stambeni krediti bilježe konstantan rast u odnosu na prethodni kvartal još od trećeg tromjesečja 2005. kada počinje DEP-u dostupna vremenska serija.

Grafikon 4: Stope rasta vrijednosti izvršenih BiH građevinskih radova u prvom tromjesečju

Izvori: entitetski zavodi za statistiku

Za razliku od visokogradnje koja bilježi nagli pad u oba entiteta, niskogradnja se različito ponašala u FBiH i RS što je na kraju rezultiralo njenim neznatnim padom (-1,9% g/g). Kriza likvidnosti vladinog sektora u FBiH je ugrozila dinamiku ukupnih javnih rashoda pa prema tome i javnih investicija u cestovnu infrastrukturu. Vrijednost cestovne izgradnje u FBiH je u prvom tromjesečju opala za 15,5% u odnosu na prvo tromjesečje 2008. S druge strane, izgradnja cesta u RS je rasla stopom od 15,5% g/g obzirom da je likvidnost u ovom entitetu bila znatno manje pogođena oslabljenim javnim prihodima u prvom tromjesečju.

Tržište rada

Tržište rada BiH u periodu januar-mart 2009. godine obilježava postepen mjesečni pad broja zaposlenih lica (0,3% m/m) praćen mjesečnim povećanjem broja nezaposlenih lica (0,5% m/m). Osnovni faktori koji su uticali na ovakvo kretanje broja zaposlenih u BiH je snažan pad izvoza kao i proizvodnje prerađivačke industrije u posmatranom periodu. U prvom kvartalu je evidentan i dalje nešto značajniji rast neto plata (11,6%) sa javnim sektorom koji i dalje ostvaruje najbrži rast plata. Penzije u BiH su usljed sporijeg rasta prihoda od doprinosa oba entitetska PIO/MIO Fonda u nominalnom iznosu ostale na istom nivou kao na kraju 2008. godine što se odrazilo na nešto sporiji godišnji rast penzija u prvom kvartalu 2009. godine.

Zaposlenost

Prosječan broj zaposlenih u BiH u K1 2009. je iznosio 725,9⁸. U posmatranom kvartalu broj zaposlenih lica se iz mjeseca u mjesec postepeno smanjivao (0,3%). Prema privremenim podacima o broju zaposlenih u BiH u martu 2009. godine u odnosu na februar iste godine broj zaposlenih je najviše smanjen u području *prerađivačke industrije* (1,1% m/m) te *građevinarstva* (1% m/m) što je posljedica pada industrijske proizvodnje, te obima građevinskih radova u BiH. Zvanična stopa nezaposlenosti u BiH u martu mjesecu je iznosila 40,5%.

⁸ Podaci za prvi kvartal 2009. godine su privremeni. Bitno je napomenuti da nekonzistentnost sa entitetskim podacima u broju zaposlenih je nastala usljed promjene pondera u strukturi broj zaposlenih u BiH.

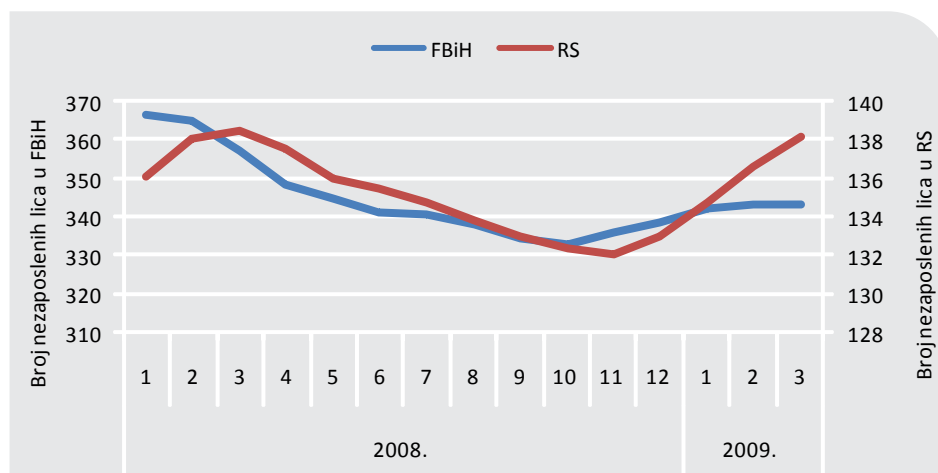
Analiza entiteta⁹ je pokazala znatno sporiji rast broja zaposlenih što govori da se uticaj ekonomske krize polako počeo odražavati i na tržište rada BiH. U FBiH prosječan broj zaposlenih u K1 2009. je iznosio 428,1 hiljada lica, odnosno samo 0,6% više u odnosu na K1 2008. godine. Međutim poređenjem K1 2009. sa K4 2008. evidentiran je pad broja zaposlenih lica od 1,1%. Važno je napomenuti da je stopa rasta broja zaposlenih lica znatno sporija u odnosu na prvo tromjesečje 2008. kada je zabilježen snažan rast broja zaposlenih (7,9%). U mjesecu martu godišnja stopa promjene broja zaposlenih u FBiH je imala negativnu vrijednost od 0,2%. Pad industrijske proizvodnje u FBiH kao i izvoza u K1 2009. doprinijeo je da se broj zaposlenih u martu 2009. godine u *prerađivačkoj industriji* smanji za 5,9% g/g koja ujedno zapošljava najveći broj ukupno zaposlenih lica u FBiH. U posmatranom mjesecu broj zaposlenih u *industriji za preradu drveta* smanjen je za 19,6% g/g, te u *proizvodnji proizvoda od metala* 8%. *Trgovina* kao druga oblast sa najvećim brojem zaposlenih u FBiH je takođe u martu ostvarila pad broja zaposlenih lica (0,3% g/g), ali i *građevinarstvo* (2,3% g/g). S druge strane javni sektor, u kome je zaposleno oko 30% ukupnog broja zaposlenih, je doprinijeo da broj zaposlenih u FBiH zadrži minimalan trend rasta u K1 2009. Na taj način stopa nezaposlenosti u FBiH je ostala izrazito visoka i u posmatranom periodu iznosila 44,5%.

Nezaposlenost

Prosječan broj nezaposlenih u BiH u prvom kvartalu 2009. godine je iznosio 491,2 hiljada lica što je za 4,5% manje u odnosu na prvi kvartal 2008. godine. Iako se broj nezaposlenih lica u BiH u godišnjem poređenju i dalje smanjuje, evidentno je da broj nezaposlenih iz mjeseca u mjesec postepeno raste od novembra 2008. godine (0,7% m/m). Tako je broj nezaposlenih lica od decembra 2008. godine do marta 2009. godine uvećan za oko 10 hiljada lica. Time je broj nezaposlenih lica u BiH u K1 2009. u odnosu na K4 2008. povećan za 2,3%.

Oba entiteta u BiH su takođe zabilježila smanjenje broja nezaposlenih lica u poređenju sa prvim kvartalom 2008. godine zahvaljujući visokoj negativnoj stopi promjene iz 2008. godine, dok su mjesečne stope promjene bile pozitivne. U FBiH je u prvom kvartalu 2009. godine na zavodu na zapošljavanje registrovano 342,9 hiljada nezaposlenih lica što je manje za 5,5% g/g, dok je u RS zabilježeno 136,5 hiljada nezaposlenih lica sa smanjenjem od 0,8% g/g. Poređenjem broja nezaposlenih u K1 2009. sa K4 2008. evidentno je povećanje nezaposlenih lica (FBiH 2%, RS 3%). U evidenciji novoprijavljenih u FBiH u 2009. godini najveći rast su zabilježile kategorije KV stručna sprema i srednja stručna sprema. U RS najveći broj novoprijavljenih na biro je bio u kategoriji tehnološkog viška te prestanak rada na određeno vrijeme što bi mogao biti pokazatelj već prisutnog pada ekonomske aktivnosti u BiH.

Grafikon 5: Broj nezaposlenih lica u FBiH i RS (u hiljadama)

Izvor: Zavod za zapošljavanje FBiH i RS

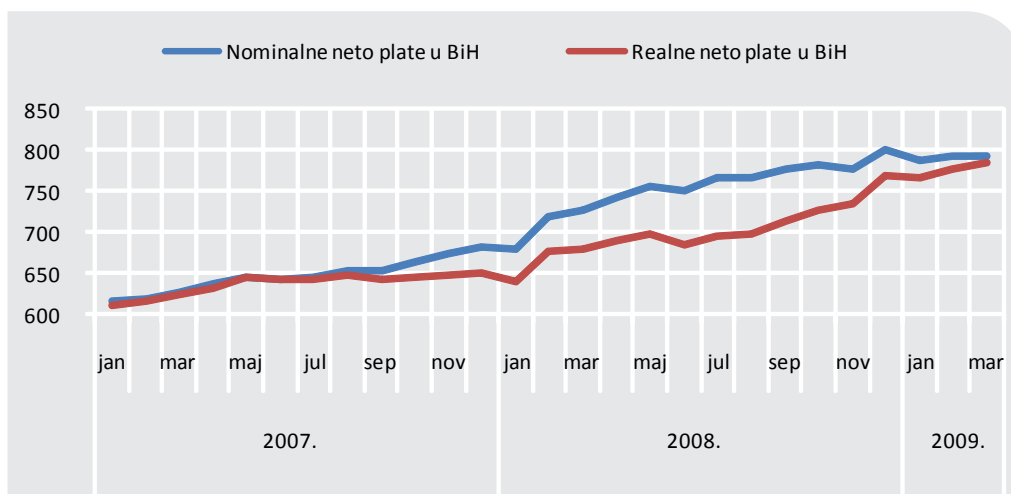
⁹ Podaci o broju zaposlenih u RS u martu 2009. godine nisu bili dostupni u vrijeme pisanja ekonomskih trendova.

Plate

Značajan rast plata iz 2008. godine nastavljen je i u prvom kvartalu 2009. Prosječna neto plata u BiH u prvom tromjesečju 2009. godine iznosila je 788 KM i za 11,6% je veća u odnosu na K1 2008. Rast plata je znatno usporen ako uporedimo plate iz K1 2009. u odnosu na K4 2008. i iznosi samo 0,4%. Navedeni nominalni rast plata je praćen stabilnom stopom inflacije pa je razlika između nominalnih i realnih plata značajno smanjena (grafikon ispod). Realni rast neto plate u BiH u K1 2009. je iznosio 9,9%. U analizi privatnog i javnog sektora evidentno je da plate u javnom sektoru i dalje brže rastu od plata u privatnom sektoru (13,8% vs. 9,7%) što je uvećalo razliku između plata u ovim područjima djelatnosti. Time je javni sektor imao glavni doprinos pomenutoj stopi rasta neto plata u BiH. Sa entitetskog aspekta prosječna neto plata u oba entiteta u K1 2009. je bila gotovo ista (RS 789 KM, FBiH 790 KM) stim da je stopa rasta neto plata bila nešto veća u RS (tabela u prilogu ekonomskih trendova).

Prema standardnoj klasifikaciji djelatnosti najbrži rast neto plata u BiH zabilježen je već tradicionalno u *javnoj upravi* (15,8%), *zdravstvu* (12,1%) i *obrazovanju* (12,8%), dok su sektori *snadbijevanje električnom energijom*, *građevinarstvo* i *trgovina* (11%) u okviru privatnog sektora ostvarili najbrži rast plata u prvom tromjesečju 2009.

Grafikon 6: Nominalne i realne neto plate u BiH (u KM)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Penzije

Prosječan broj penzionera u BiH u prvom tromjesečju 2009. godine je imao istu stopu rasta kao u 2008. godini. Tako je u K1 2009. godine u BiH registrovano 552,2¹⁰ hiljada penzionera što je za 4,3% više u odnosu na K1 2008. godine. Rast penzija u prvom kvartalu je znatno sporiji u odnosu na prvi kvartal 2008. godine (tabela ispod). Prosječna penzija u BiH u prvom kvartalu 2009. godine je iznosila 339¹¹ KM i veća je za 9,9% u odnosu na isti period 2008. godine. Pri poređenju prosječne penzije iz K1 2009. sa penzijom iz K4 2008. primjetno je da je prosječna penzija ostala ista odnosno da je rast prosječne penzije bio 0%. Tome je doprinio znatno sporiji rast broja zaposlenih koji uplaćuju doprinose u entitetske penzione fondove, umanjujući prihode iz kojih se finansiraju penzije. Naime, u FBiH broj zaposlenih (osiguranika) koji plaćaju prihode od doprinosa je porastao za samo 1,5% u odnosu na K1 2008. i time su prihodi od doprinosa rasli stopom upola manjom od stope iz K1 2008. godine. U RS broj osiguranika se uvećao za

10 Ukupan broj penzionera čine svi penzioneri koji su nastanjeni na teritoriji BiH kao i izvan BiH a primaju penzije iz BiH.

11 Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od entiteta i Distriktu Brčko.

0,7% za isti period a prihodi rasli stopom od 17% koja je za trećinu manja u odnosu na isti period 2008. godine.

Nominalni i realni rast penzija u 2009. godini se nije mnogo razlikovao usljed niske stope inflacije u BiH. Brži rast penzija u RS je umanjio razliku između prosječnih entitetskih penzija na 26 KM što je znatno manje u odnosu na K1 2008. kada je razlika iznosila 60 KM. U FBiH prosječna penzija u K1 2009. je iznosila 348 KM, dok je u RS prosječna penzija iznosila 322 KM. Minimalne penzije u oba entiteta su ostale iste kao u decembru 2008. godine.

Tabela 1: Nominalni rast penzija u BiH, FBiH i RS

	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast penzija			
I-III 2007.	10,3%	15,3%	1,5%
I-III 2008.	25,7%	24,5%	27,7%
I-III 2009.	9,9%	5,3%	18,9%
Realni rast penzija			
I-III 2007.	9,4%	14,2%	1,0%
I-III 2008.	18,0%	16,6%	20,3%
I-III 2009.	8,1%	3,2%	17,5%

Izvor: Zavod za MIO/PIO FBiH, Fond PIO RS, DEP kalkulacije

II JAVNE FINANSIJE

Sektor javnih finansija, kao i ostali sektori u BH ekonomiji trpi posljedice kretanja na globalnoj sceni u vidu svjetske recesije uzrokovane globalnom ekonomsko-finansijskom krizom iz druge polovine 2008. godine. S druge strane, u razvijenim i u zemljama u razvoju sektor javnih finansija dugo nije bio važniji i značajniji kao bastion odbrane od negativnih efekata krize. Ipak, relativno komplikovana fiskalna struktura u BiH je, između ostalih, uzrok odgođenog i usporenog reagovanja u cilju ublažavanja posljedica negativnih ekonomskih kretanja kao i suprotstavljanja problemima u samom sektoru javnih finansija s kojim se BiH susreće. Prvi kvartal 2009. godine sa strane javnih prihoda karakterišu nastavak trenda opadanja prihoda od indirektnih poreza koji se prikupljaju na JR UIO, izražene fluktuacije u domenu direktnih poreza uzrokovane reformskim procesima u ovoj oblasti dok podaci o izvršenjima budžeta u 2008. godini pokazuju direktan rezultat slabijeg ostvarenja prihoda u vidu visokog ostvarenog deficita u FBiH i RS (pokriven deficit) te suficita budžeta u Institucijama BiH.

Indirektni porezi

Prema podacima Uprave za indirektno oporezivanje, ukupni indirektni porezi su ostvarili pad u prvom kvartalu 2009. godine od 12,6% u odnosu na prvi kvartal prethodne godine, a isti je uzrokovan padom prikupljenih prihoda u glavnim kategorijama, prvenstveno PDV-a. Potrebno je naglasiti da je ovo period u kojem se po prvi put od uspostavljanja UIO bilježe negativne stope rasta prihoda od indirektnih poreza. Također, uzimajući u obzir značaj ove kategorije poreza u ukupnom fiskalnom sistemu BiH te izuzetnoj osjetljivosti javnih finansija na kretanja u domenu ovih poreza, navedeni negativan rast predstavlja upozorenje svim nivoima vlasti za potrebom rebalansa budžeta i strukturnim promjenama koje će voditi ka smanjenju rashoda na svim nivoima i racionalizaciji javne potrošnje uopće. Navedeno se djelimično pokušava izvesti uvođenjem mjera štednje u svim budžetskim jedinicama u kojima je to moguće – na državnom nivou, nivou entiteta, kantona i općina.

Tabela 2: Prikupljeni indirektni porezi u prvom kvartalu 2005.-2009. (u milionima KM)

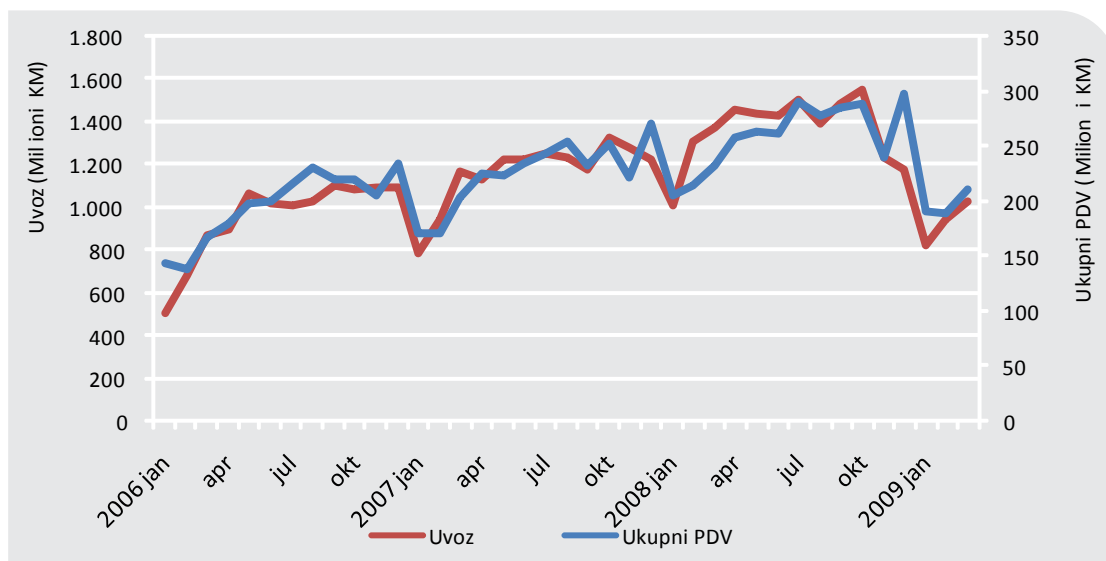
	K1 2005.	K1 2006.	K1 2007.	K1 2008.	K1 2009.
Indirektni porezi	687	769	906	1.054	921
od čega					
PDV ¹²	375	445	544	651	589
Carine	114	105	129	161	83
Akcize	162	183	194	202	209
Putarine	36	36	39	40	40

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

¹² Podaci o PDV-u su preuzeti iz Nacionalne prijave UIO, koja prikazuje neto PDV prihoda na obračunskoj osnovi.

U prvom kvartalu 2009. godine ostvaren je pad prihoda od PDV-a od oko 6,1% bruto ili oko 9,5% prema nacionalnoj prijavi BiH u odnosu na prvi kvartal 2008. godine. Učešće uvoznog PDV-a u strukturi ukupnog je u prosjeku oko 80%, pa su ovi prihodi smanjeni prvenstveno zbog kretanja u vanjskotrgovinskoj sferi tj. visokom negativnom stopom rasta uvoza u prvom kvartalu 2009. godine što će se itekako odraziti na planirane budžete svih nivoa vlasti gdje su u strukturi ukupnih prihoda najznačajniji upravo prihodi od PDV-a. Na grafiku ispod je prikazano kretanje u ukupno prikupljenom PDV-u i uvozu, te je uz očitu zavisnost ove dvije kategorije, jasno vidljiva uzročno-posljedična veza pada prihoda u prvom kvartalu 2009. godine.

Grafikon 7: Odnos uvoza i ukupnih prihoda od PDV-a u periodu januar 2006. – mart 2009.

Izvor: UIO i BHAS

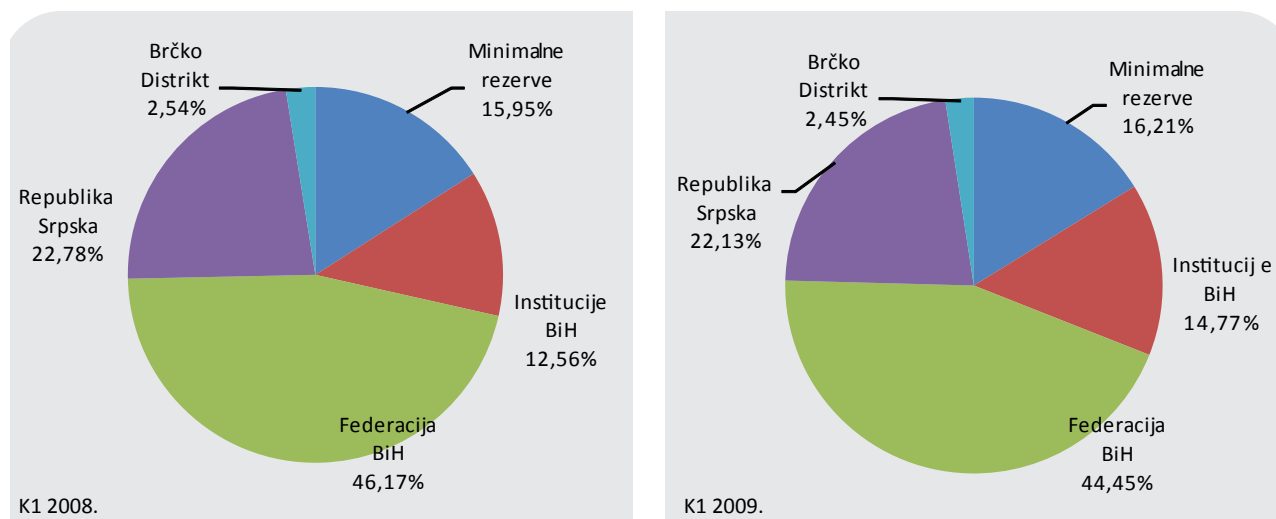
Pad prihoda od carina od 48% u prvom kvartalu 2009. u odnosu na prvi kvartal 2008. godine uzrokovan je prije svega stupanjem na snagu Privremenog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između BiH i EU kao rezultata potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU početkom jula 2008. godine koji podrazumijeva postepeno ukidanje carina i smanjenje ostalih nefiskalnih dadžbina pri uvozu za proizvode iz EU. Drugi značajan razlog smanjenih prihoda od carina u posmatranom periodu predstavlja smanjen obim vanjske trgovine, tačnije uvoza u K1 2009. zbog usporavanja ekonomske aktivnosti u BiH kao i u svijetu pod dejstvom globalne ekonomsko-fnansijske krize (više informacija u poglavlju o vanjskoj trgovini). Kako je navedeno u prethodnim izvještajima, efekti liberalizacije trgovine koji se ogledaju u smanjenju prihoda od carina bi u budućnosti trebali biti kompenzirani povećanjem prihoda od akciza.

Naime, akcize bi u budućem periodu, ukoliko se usvajanjem Izmjena i dopuna Zakona o akcizama u BiH pa time i usaglašavanjem modela i visine akciza sa zemljama u okruženju uvedu modaliteti obračuna akciza u skladu sa evropskim praksama i regulativom, trebale ublažiti negativan rast u ukupno prikupljenim indirektnim porezima te generirati dodatnih 170 miliona KM prihoda na godišnjem nivou. U prvom kvartalu 2009. godine, akcize i dalje bilježe usporavanje stope rasta te rastu stopom od 3,3% u odnosu na prethodni kvartal u kojem je stopa rasta g/g iznosila 4,1%. Prema UIO, u K1 2009 su samo prihodi od uvoznih akciza manji za 9,62% u odnosu na K1 2008., a kao glavni uzrok navode se smanjen uvoz naftnih derivata, ali i smanjenje cijena nafte na svjetskom tržištu.

U skladu sa odlukom o privremenim koeficijentima iz juna 2008. godine, a na osnovu usvojene nove metodologije raspodjele sredstava sa JR UIO o čemu je detaljnije pisano u prethodnim publikacijama, korisnicima je u prvom kvartalu 2009. godine raspoređeno 1,186 milijardi KM. Kao i u prikupljanju, tako je i u raspodjeli prihoda po prvi put od osnivanja UIO došlo do smanjenja iznosa sredstava pa je navedeni raspoređeni iznos za 9,62% manji u odnosu na K1 2008. godine. Nakon izdvajanja sredstava za minimalne rezerve od 192,3 miliona KM što predstavlja smanjenje u odnosu na K1 2008. od 8,2% te raspoređivanja

175,2 miliona KM na račun Institucija BiH što predstavlja povećanje u odnosu na K1 2008. od 6,3%, raspoređena su sredstva Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu te su ona manja za 13,0%, 12,2% i 12,7% u odnosu na K1 2008. godine, respektivno. Na grafikonu je prikazna pomenuta raspodjela sredstava sa JR UIO.

Grafikon 8: Raspoređeni prihodi od indirektnih poreza u prvom kvartalu 2008. i 2009.

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Imajući u obzir veliki značaj koji indirektni porezi zauzimaju u strukturi javnih prihoda pa samim tim i izrazitu zavisnost svih nivoa vlasti od razvoja i kretanja u domenu istih, potrebno je istaći da ovakva fragilnost sistema zahtijeva visok stepen pripravnosti i spremnosti odgovornih da se na bilo kakve veće poremećaje ili prijetnje pravovremeno reaguje, onoliko koliko to dozvoljava komplikovano ustrojstvo javnih finansija u BiH te da se racionalizira sveukupna javna potrošnja

DIREKTNI POREZI

Prikupljeni direktni porezi u K1 2009. godine

U tabeli dolje su prikazani prikupljeni prihodi od direktnih poreza i doprinosa u FBiH i RS u prvom kvartalu 2009. godine.

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza i doprinosa u K1 2008. i K1 2009. godine (u milionima KM)

	FBiH			RS		
	K1 2008.	K1 2009.	%	K1 2008.	K1 2009.	%
Doprinosi	465,0	488,3	5,0%	213,5	274,4	28,6%
PIO	255,7	283,5	10,9%	121,4	143,0	17,8%
Zdravstvo	184,2	181,2	-1,7%	77,7	115,0	48,8%
Nezaposleni	25,1	23,6	-6,0%	4,9	5,6	15,0%
Dječija zaštita	-	-	-	9,5	10,9	14,1%
Direktni porezi	258,1	245,9	-4,7%	201,9	193,7	-4,1%
Porez na platu	57,2	34,1	-40,4%	35,9	30,9	-14,0%
Porez na dobit	24,1	28,0	16,1%	46,9	58,8	25,4%
Porezi građana	43,2	27,8	-35,8%	18,8	13,2	-24,4%
Ostali porezi, takse, kazne i naknade	133,5	155,9*	16,8%	101,6	90,8	-10,7%
Total	723,1	734,1	1,5%	415,4	468,1	12,7%

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH, *procjena DEP

Kretanja u naplati direktnih poreza u oba entiteta su određena prvenstveno stupanjem na snagu novih entitetskih zakona u ovoj oblasti od 1.1.2009. godine koji su prezentirani u slijedećem dijelu ovog izvještaja. Ukupni direktni porezi prikupljeni u entitetskim poreznim upravama rasli su po stopi od 6% od čega je rast u FBiH 1,5%, a u RS 12,7%.

Tako su u FBiH ukupni direktni porezi i doprinosi rasli stopom od 1,5% u prvom kvartalu 2009. u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupni doprinosi su rasli stopom od 5%, dok su novim zakonom reformisani porezi građana i porez na platu zabilježili negativne stope rasta. Ova kretanja su primarno uzrokovana činjenicom da se radi o početnoj fazi primjene novih zakona. Pozitivan rast, za razliku od kretanja u 2008. godini bilježe također prihodi od reformisanog poreza na dobit – rastu po stopi od 16,1%. Otpočinjanjem procesa fiskalizacije i u FBiH se otvara prostor za povećanje prihoda od direktnih poreza kao i za veću organiziranost sistema direktnih poreza u ovom entitetu.

Također, u RS su vidljive posljedice početka primjene izmijenjenih zakona - direktni porezi su manji za 4,1%. Pozitivan trend rasta je zadržan samo u oblasti poreza na dobit gdje su prihodi veći za 25,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Također, i dalje visoke stope rasta bilježe ukupni prihodi od doprinosa (28,6%). Prema planovima vlade RS, ranije otpočeti proces fiskalizacije bi, zajedno sa ostalim reformama, trebao doprinijeti povećanju prihoda od direktnih poreza od oko 20% na godišnjem nivou.

Novi entitetski zakoni o porezu na dohodak i Zakon o porezu na doprinose

Od 1. januara 2009. godinu su u oba entiteta stupili na snagu novi zakoni o porezu na dohodak i doprinosima.

Republika Srpska je reformu oporezivanja dohotka započela još 2007. godine kada je stupio na snagu Zakon o porezu na dohodak, koji je uveo progresivni sistem oporezivanja, sa stopama od 10 i 15% i oslobođenjem plaćanja poreza u iznosu od 12 minimalnih godišnjih plata. Novim izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak u Republici Srpskoj, koje su na snazi od 1.1.2009. godine, smanjena je stopa poreza sa 10% na 8% (iako je u nacrtanoj verziji zakona bila predviđena stopa od 10%, čime bi se entitetske stope harmonizirale, što bi bilo poželjno sa stanovništva približavanje ekonomskog prostora u BiH), a

progresivna stopa poreza na dohodak od 15% je ukinuta. Takođe primjenom ovih izmjena Zakona o porezu na dohodak i Zakona o doprinosima obezbijeđen je prelaz na bruto model prilikom obračuna plate, poreza i doprinosa, dok je neoporezivi dohodak povećan na 300 KM, što je u skladu sa propisima o visini neoporezivog dohotka u FBiH.

U Federaciji BiH novi Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima su na snagu stupili 1.1.2009. godine. Ovi zakoni pojednostavljaju do sada iznimno komplikovan i obiman poreski sistem u FBiH (svaki kanton je imao svoje propise) i obezbjeđuju pravedniji i izjednačeniji način oporezivanja svih vrsta dohotka građana FBiH u odnosu na dosadašnje kantonalne propise. Ovim propisima uvodi se stopa poreza na dohodak od 10% i neoporezivi dio plate od 300 KM.

Ukupni troškovi radne snage su relativno visoki, naročito u FBiH, gdje će uvođenjem novih sistema oporezivanja dohotka i doprinosa u 2009. čak doći po povećanja poreskih opterećenja za natprosječne plaće u odnosu na prethodni sistem. Naime, za uposlenike u FBiH bez ličnih odbitaka dolazi do povećanja ukupnih poreza i doprinosa na radnu snagu u odnosu na prethodni sistem za sve uposlene sa platom iznad 600 KM (u prethodnom sistemu u FBiH ukupni porezi i doprinosi na radnu snagu iznosili su oko 69% neto plate). S druge strane, za uposlenike u RS bez ličnih odbitaka dolazi do povećanja ukupnih poreza i doprinosa na radnu snagu u odnosu na prethodni sistem za sve uposlene sa platom iznad 750 KM (u prethodnom sistemu u RS ukupni porezi i doprinosi na radnu snagu iznosili su oko 52% neto plate). Međutim, potrebno je uzeti u obzir da se u RS u bruto platu uračunava i regres, topli obrok i dodaci na uslove rada, što u FBiH nije slučaj. Na kraju, u RS je uvedeno i plaćanje doprinosa u iznosu od 3,75% za zdravstveno osiguranje na penzije, koje su u FBiH oslobođene plaćanja poreza i doprinosa.

Iako su nedavno usvojeni zakoni u oblasti direktnih poreza približili entitetske sisteme direktnog oporezivanja, u budućem periodu primat i dalje zadržava potreba djelovanja na daljnjoj harmonizaciji sistema direktnih poreza u FBiH, RS i BD kako bi se poresko opterećenje građana i firmi ujednačilo na nivou države (ili bar izjednačile osnovice i stope za izračun poreza na dohodak i doprinosa, kao i budžetske subvencije vanbudžetskim fondovima¹³ u svim dijelovima BiH), pojednostavile poreske procedure, dalje smanjilo poresko opterećenje radne snage (prema međunarodnom iskustvu, može se očekivati da će smanjenje poreskog opterećenja radne snage rezultirati povećanje poreske osnovice), smanjila nezaposlenost, te ojačao jedinstveni ekonomski prostor u BiH.

Također, u 2009. godini je potrebno posebno obratiti pažnju na činjenicu da se u FBiH novim zakonom o porezu na dohodak nisu učinili nevažećim kantonalni propisi, što je rješenje koje je prvobitno planirano, već je navedeno da su «kantoni dužni uskladiti odredbe svojih zakona o porezima koje se odnose na: utvrđivanje i plaćanje poreza na dobit fizičkih lica koja samostalno obavljaju djelatnost, porez na prihode od imovine i imovinskih prava, porez na prihode od autorskih prava, patenata i tehničkih unapređenja, porez na dobitke od igara na sreću, porez na prihode od poljoprivredne djelatnosti i porez na ukupan prihod fizičkih lica». Ovo će zahtijevati blisko praćenje usaglašavanja kantonalnih propisa.

U narednom periodu fiskalna politika će, pored neophodnog ograničenja tekućih rashoda, morati biti usmjerena i na aktivniji i efikasniji rad inspekcijskih organa u prikupljanju poreza i doprinosa. Samo takva fiskalna politika može rezultirati dugoročnom konsolidacijom fiskalne pozicije, kako u BiH u cjelini, tako i u svakom od njenih entiteta.

¹³ Iako su poreska opterećenja radne snage znatno viša u FBiH nego u RS (i nakon stupanja na snagu novih zakonskih rješenja u 2009. godini), fondovi u RS imaju potrebe daleko veće od vlastitih izvora sredstava, zbog čega im se obezbjeđuju dodatni izvori sredstava putem transfera iz budžeta RS. U 2008. godini od ukupnih prihoda PIO fonda RS od 695 miliona KM, 155 miliona KM je predstavljalo transfer iz budžeta RS.

IZVRŠENJA BUDŽETA CENTRALNIH NIVOVA VLASTI

Centralni nivoi u 2008. godini

Kako u momentu završetka pripreme ove publikacije podaci Centralne banke BiH o konsolidovanom izvršenju budžeta na nivou BiH nisu dostupni, u ovom dijelu će se pažnja posvetiti kratkom osvrtu na godišnje/kvartalno izvršenje budžeta centralnih nivoova vlasti.

U izvršenju budžeta za 2008. godinu u **Federaciji BiH** je ostvaren manjak prihoda nad rashodima od čak 337,8 miliona KM što je deficit od skoro 18% budžeta za 2008. godinu. Ukupno su ostvareni prihodi od 1,338 milijarde KM što je smanjenje od 2,6% u odnosu na 2007. godinu te rashodi od 1,676 milijardi KM što predstavlja povećanje od 12,6% u odnosu na 2007. godinu.

Osnovne karakteristike izvršenja budžeta FBiH su uslovljene slijedećim činjenicama: prihodi su planirani optimistično pri usvajanju entitetskog budžeta za 2008. godinu, rashodi u vidu obaveza preuzetih u budžetu prvenstveno u oblasti transfera pojedincima su dugoročno neodrživi, a budžet je itekako osjetljiv na kretanja u domenu prihoda od indirektnih poreza. U ovim činjenicama teba tražiti i opravdanje budžetskog deficita. Naime, procenat ostvarenja prihoda u odnosu na rebalansom planirane je samo 73,0% dok je ostvarenje rashoda 91,4%, pa razlika od 18,4 procentna poena predstavlja navedeni manjak. Nizak stepen ostvarenja ukupnih prihoda je rezultat prvenstveno ambicioznog planiranja indirektnih poreza: iako su ostvareni prihodi federalnog budžeta raspoređeni sa JR UIO za 4,1% viši u odnosu na iste prihode iz 2007. godine, procenat ostvarenja u odnosu na plan je 85,8% ili čak 181,1 milion KM. U kategoriji prihoda je nizak stepen ostvarenja, između ostalih, zabilježen i kod neporeznih prihoda (75,7% ili 67,0 miliona KM manje od plana) i u finansiranju kod prihoda od privatizacije (0,2% ili 32 miliona KM manje). Na strani rashoda najveći stepen ostvarenja u odnosu na restrukturirani budžet za 2008. godinu imaju rashodi za Plaće i naknade troškova zaposlenih (106,4%), kapitalni grantovi (104,2%) i tekući transferi (94,9%). Najveći rast u odnosu na 2007. godinu zabilježen je u kategorijama Plaće i naknade troškova zaposlenih (32,2%), izdaci za materijal i usluge (14,%) i tekući transferi (13,0%).

Sanacija deficita iz 2008. godine će se u 2009. pokušati ostvariti iz nekoliko izvora: rasporedom sredstava od sukcesije u iznosu od 110,5 miliona KM, pozajmice od Direkcije za ceste i Civilne zaštite FBiH od 31 milion KM te zaduživanjem kod domaćih komercijalnih banaka u iznosu od 154 miliona KM. Prema raspoloživim informacijama, navedeno zaduženje u vidu kredita kod konzorcija domaćih banaka podrazumijeva da se u budžet za 2009. godinu na ime troškova po osnovu naknada i kamata uvrsti iznos od 9,15 miliona KM, a u budžetu za 2010. treba osigurati sredstva za otplatu cjelokupne glavnice kao i 3,6 miliona KM za izmirenje kamata. Očita nedostatnost sredstava od poreza, kao i ulazak u aranžman sa Međunarodnim monetarnim fondom će u narednom periodu zahtijevati racionalizaciju i povećanje efektivnosti i efikasnosti javnih finansija kako na nivou FBiH, tako i na ostalim nivoima.

Izvršenje Budžeta **Institucija BiH** i međunarodnih obaveza za 2008. godinu karakteriše ostvareni višak prihoda nad rashodima od 34,2 miliona KM. Ovaj suficit, zajedno sa prenesenim viškom prihoda iz prethodnog perioda od 209,3 miliona KM čini akumulirani višak prihoda na nivou Institucija BiH od 243,6 miliona KM. Ukupno su ostvareni prihodi od 874,1 miliona KM od čega najveći dio, 77,3% ili 675 miliona KM čine prihodi sa JR UIO te 9,3% ili 80,8 miliona KM neporezni prihodi. Prihodi od indirektnih poreza su tako u 2008. godini za 6,8% viši nego u prethodnoj godini, dok su, pored udvostručenih prihoda iz dobiti Centralne banke, visoku stopu rasta od 12,1% ostvarili prihodi od tekućih donacija. Od ukupno ostvarenih rashoda u iznosu od 839,9 miliona KM (80% ostvarenja plana)¹⁴, najveći dio otpada na bruto plaće i naknade (416,8 miliona KM ili 49,6%) te na naknade troškova uposlenih (135,0 miliona KM ili 16,1%). Najveći rast u odnosu na izvršenje budžeta u 2007. godini bilježe rashodi za bruto plaće i naknade (63,5 miliona KM ili 18,0%) te naknade troškova uposlenih (26,4 miliona KM ili 24,3%).

Prema podacima o izvršenju budžeta **Republike Srpske**, kao krajnji rezultat se može istaći izbalansiran budžet. Ostvareni su ukupni rashodi od 1,466 milijardi KM što predstavlja povećanje od 16,6% u odnosu na 2007. godinu. Od ukupnih rashoda, na bruto plate i naknade te naknade troškova zaposlenih i

¹⁴ Ne uključuje sredstva za servisiranje vanjskog duga.

skupštinskih poslanika otpada 39,7% ili 582,7 miliona KM što je povećanje u odnosu na 2007. godinu od oko 40%. Najveća stavka rashoda u izvršenju budžeta su tekuće pomoći na koje otpada 45,5% i iznosili su 667,7 miliona KM. Unutar ove kategorije najveće stavke su: pomoći drugim nivoima vlade (16% ukupnih rashoda), ratni vojni invalidi (10,6% ukupnih rashoda) i subvencije javnim preduzećima (9,5% ukupnih rashoda). Ukupno ostvareni prihodi su, isključujući sredstva za servisiranje vanjskog duga, ostvareni u iznosu od 1,473 milijardi KM što predstavlja povećanje od oko 14% u odnosu na 2007. godinu. Najveći udio u ostvarenim prihodima imaju, kao i u drugim centralnim nivoima, prihodi od indirektnih poreza sa JR UIO (63%), porezi na lična primanja (11,1%) te prihodi od poreza na dobit (8%).

Izvršenja budžeta kantona u FBiH u 2008. godini

Uporedbe radi, pregled izvršenja budžeta kantona u 2008. i 2007. godini dat je u tabeli ispod. Na nivou kantona je ostvaren ukupni deficit (višak rashoda nad prihodima) od 96,5 miliona KM.

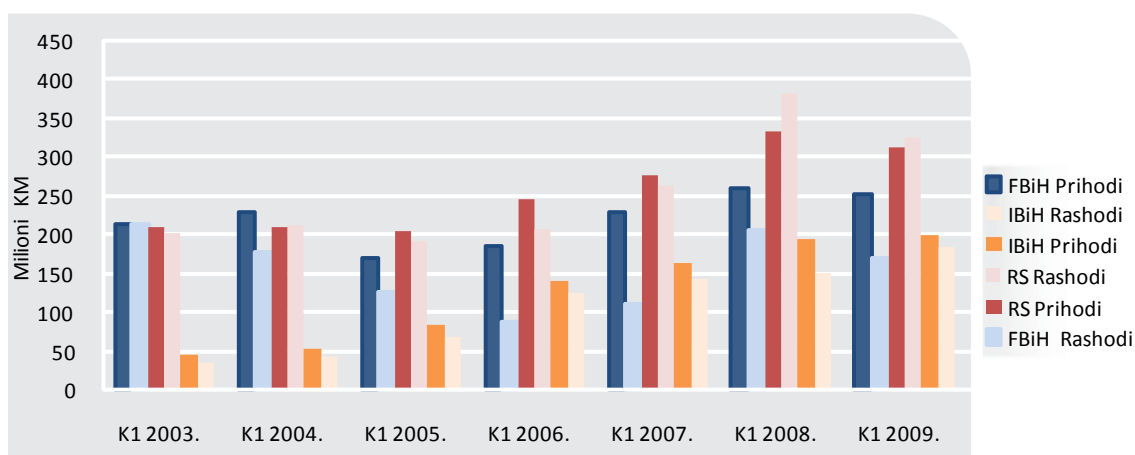
Tabela 4: Zbirni prikaz izvršenja budžeta 10 kantona u 2008. (u hiljadama KM)

	Planirano	Izvršenje 2007.	Izvršenje 2008.	Rast 08/07
PRIHODI I PRIMICI	2.317.410	1.949.575	2.068.555	6,1%
Prihodi od poreza	1.851.703	1.654.255	1.730.050	4,6%
Neporezni prihodi	291.607	224.279	249.181	11,1%
Kapitalni primici	11.254	12.055	10.994	-8,8%
Potpore (grantovi)	87.711	51.504	65.044	26,3%
Primljene otplate danih zajmova	12.116	7.483	13.286	77,5%
Višak prihoda iz prethodne godine	63.021	0	0	0,0%
RASHODI	2.417.227	1.929.932	2.165.084	12,2%
Tekući rashodi	2.110.818	1.711.689	1.932.190	12,9%
Plaće i naknade troškova zaposlenih	1.045.106	891.634	1.026.717	15,2%
Doprinosi poslodavca	99.452	84.298	98.017	16,3%
Izdaci za nabavku materijala i usluga	285.377	228.788	247.045	8,0%
Kapitalni rashodi	291.075	205.781	225.974	9,8%
Ostale isplate	14.707	12.341	6.919	-43,9%
Doznake iz budžeta	628,0	121,6	0,0	-100,0%
BILANS	-99.817	19.643	-96.529	-591,4%

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Centralni nivoi vlasti u prvom kvartalu 2009.

Detaljniji podaci o izvršenju budžeta tri centralna nivoa vlade po kvartalima nalaze se u tabeli u prilogu ovog izvještaja, a na slijedećem grafikonu su prikazani ukupni prihodi i rashodi centralnih nivoa u prvom kvartalu 2003.-2009. Preliminarni podaci o izvršenjima budžeta u prvom kvartalu 2009. godine pokazuju blagi deficit budžeta RS, te suficit u izvršenju budžeta FBiH i institucija BiH prvenstveno zbog striktnih mjera smanjenja potrošnje. Ipak, neovisno o odnosu prihoda i rashoda u K1 2009., zajednička karakteristika obe stavke u entitetima je ta da su i jedni i drugi na nižem nivou nego u istom periodu prethodne godine.

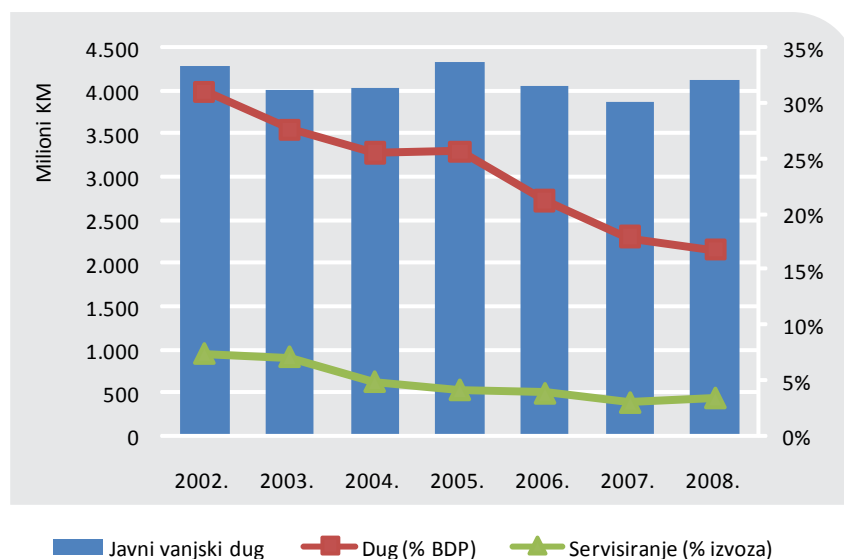
Grafikon 9: Ukupni prihodi i rashodi tri centralna nivoa u K1 2003.- K1 2009.

Izvor: Federalno ministarstvo finansija, Ministarstvo finansija RS, Ministarstvo finansija i trezora BiH

JAVNI VANJSKI DUG

Prije zaključenja sporazuma sa Međunarodnim monetarnim fondom o novom stand-by aranžmanu u 2009. godini, stalno prisutni trend izmjene strukture vanjskih kreditora uz rastući udio duga koji otpada na evropske kreditore (kreditni Evropske investicione banke, Evropske banke za obnovu i razvoj, Evropske komisije i ostalih) te stabilan nivo vanjskog zaduženja države su bile glavne karakteristike javnog vanjskog duga Bosne i Hercegovine.

Na kraju prvog kvartala 2009. godine stanje ukupnog javnog vanjskog duga BiH je za 11,8% više u odnosu na iznos koji je u istom periodu u 2008. godini dugovala ino-povjeriocima. Stanje vanjske zaduženosti iznosi 4,24 milijarde KM. Podsjećanja radi, na kraju 2008. godine vanjski dug je iznosio 4,12 milijardi KM ili približno 17% procijenjenog BDP-a za 2008., što, imajući u vidu da se i 2007. godine BiH nalazila na najnižem stepenu zaduženja u posljednjih sedam godina, ne predstavlja visok nivo zaduženja, a trend opadanja učešća u BDP se nastavlja (2007. iznosio 17,9%).

Grafikon 10: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP i servisiranje, 2002.-2008.

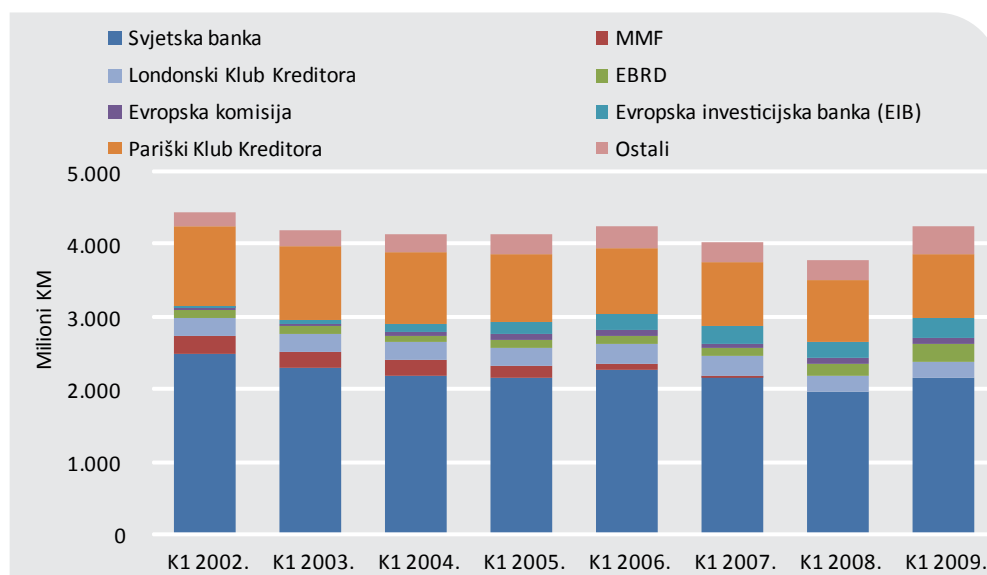
Izvor: MFIT, BHAS, projekcije DEP-a za BDP 2008.

U strukturi kreditora na osnovu udjela u javnom vanjskom dugu Bosne i hercegovine i dalje prednjače Svjetska Banka sa učešćem od 50,8% i Pariški Klub sa 20,9%, zatim Evropska Investicijska banka (EIB), Londonski Klub i EBRD sa učešćem od 6,6%, 5,4% i 5,7% respektivno. Pregovori i utvrđeni uslovi stand-by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom će, u slučaju da BiH ispuni svoj dio dogovora, u znatno izmijeniti strukturu javnog vanjskog duga obzirom da se uspostavlja kreditni aranžman sa institucijom s kojom BiH nije imala ugovorni odnos jer je obaveze po prethodnom stand-by aranžmanu ispunila ranije.

U 2008. godini je servisirano 230,05 miliona KM obaveza po javnom vanjskom dugu BiH. Na obaveze po osnovu glavnice se od ovog iznosa odnosilo 121,3 miliona KM ili 52,7%, a na obaveze po osnovu kamata, servisnih i drugih bankarskih troškova 108,8 miliona KM ili 47,3%. Prema nosiocima obaveza, za servisiranje obaveza Federacije BiH je izdvojeno 60,7% servisiranog iznosa, na obaveze Republike Srpske 39,0%, Distrikta Brčko 0,06% te na direktne obaveze BiH 0,23% navedenog iznosa. Iznos servisiranja javnog vanjskog duga kao udio u izvozu iznosi 3,43% ostvarenog izvoza u 2008.

Što se servisiranja u prvom kvartalu 2009. godine tiče, na ime reguliranja obaveza prema ino-povjeriocima izdvojeno je 41,22 miliona KM od čega na glavnice 59,9% i kamate 40,1%. Na izmirenje obaveza FBiH izdvojeno je 58,1%, RS 41,2%, Brčko Distrikta 0,1% i državnih institucija 0,6%.

Grafikon 11: Stanje i struktura javnog vanjskog duga BiH u prvom kvartalu 2002.-2009.

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

Javne finansije u Bosni i Hercegovini će u narednom periodu biti u centru pažnje iz mnogih razloga od kojih kao najznačajniji treba navesti buduću stand-by aranžman sa Međunarodnim monetarnim fondom koji će podrazumijevati i intenzivne reformske procese u kako u fiskalnom sistemu tako i u cjelokupnoj privredi BiH. Slijedeći razlog usmjeravanja pažnje na ovaj segment je već neminovna potreba za hitnim restrukturiranjem javne potrošnje u smislu njene racionalizacije i optimizacije jer je pretjerana ovisnost o nestabilnim izvorima finansiranja kakvi su indirektni porezi prerizična za javni sektor i društvo u cjelini. Kao socijalno najosjetljiviji i najodgovorniji segment ekonomije, sistem javnih finansija zahtijeva posebnu pažnju i usklađivanje, ali u što skorijem roku.

III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

- *Stabilna stopa inflacije u BiH u prvom kvartalu 2009. godine od 1,6% usljed smanjenja cijena nafte i hrane na svjetskom tržištu.*

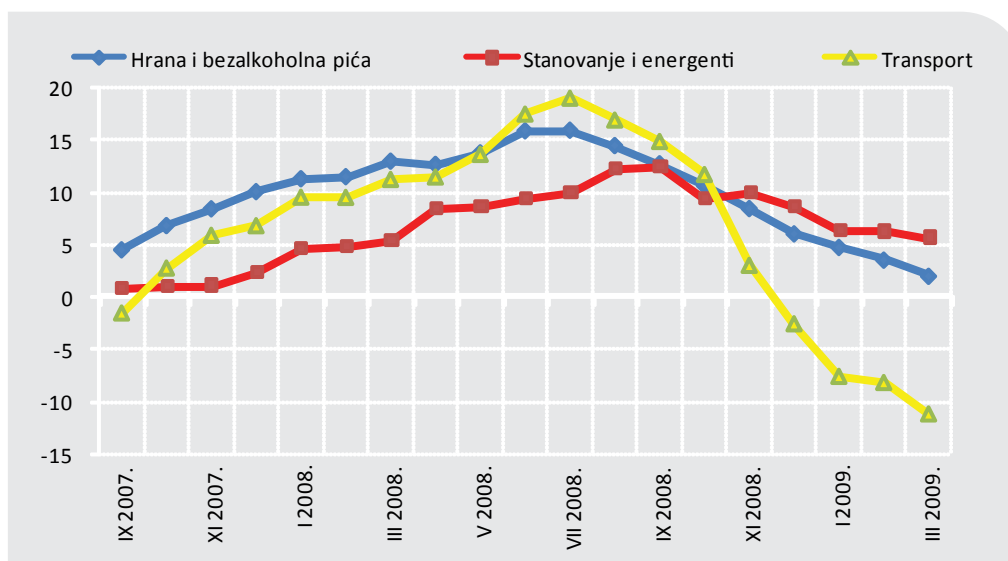
Nakon stabilizacije cijena u BiH u drugoj polovini 2008. godine rast cijena u prvom kvartalu 2009. godine je značajno usporen. Inflacija u BiH u posmatranom periodu mjerena CPI (Consumer Price Index) je iznosila 1,6% g/g. Do smanjenje cijena došlo je u gotovo svim kategorijama CPI, kako roba tako i usluga. Najveći doprinos stabilizaciji cijena imale su kategorije koje su bile osnovni akceleratori godišnje stope inflacije u 2008. godini (hrana, stanovanje i energenti te transport). Cijena nafte na svjetskom tržištu u martu 2009. godine je iznosila 46,8¹⁵ \$/barel, što je za 54% manje u odnosu na mart 2008. godine. Slično je zabilježeno i sa cijenama hrane¹⁶ koje su u prvom kvartalu 2009. godine zabilježile opadajući trend.

Hrana i bezalkoholna pića kao najveća kategorija u strukturi CPI u K1 2009. je zabilježila rast cijena od 3,4% što je znatno sporiji rast cijena kategorije (u 2008. godini je bio četiri puta veći). Slična kretanja su zabilježena u kategoriji *transporta* gdje su cijene u prvom kvartalu posmatrane godine smanjene od 9% a glavni doprinos je bio kroz smanjenje cijena naftnih derivata – benzina (20% g/g). U kategoriji *stanovanja i energenti* podkategorija tečna goriva je zabilježila snažno smanjenje cijena od 18% g/g. Time je ova kategorija dostigla 6% rast cijena u posmatranom kvartalu. Zbog toga se može očekivati da se, ukoliko se trend stabilnih cijena nafte na svjetskom tržištu održi, nivo inflacije u BiH u 2009. godini kreće oko 0,9%.

Pri poređenju nivoa cijena u BiH sa zemljama u regiji vidno je da je BiH zemlja sa najmanjom stopom inflacije u prvom tromjesečju 2009. godine (izuzev Makedonije) čime je nivo inflacije u BiH i u EU 27 bio jednak.

¹⁵ Izvor: IMF database.

¹⁶ Cijena hrane u martu 2009. godine se smanjila za 27,7%. g/g. Izvor: IMF database.

Grafikon 12: Dinamika inflacije u BiH – odabrane kategorije (g/g)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

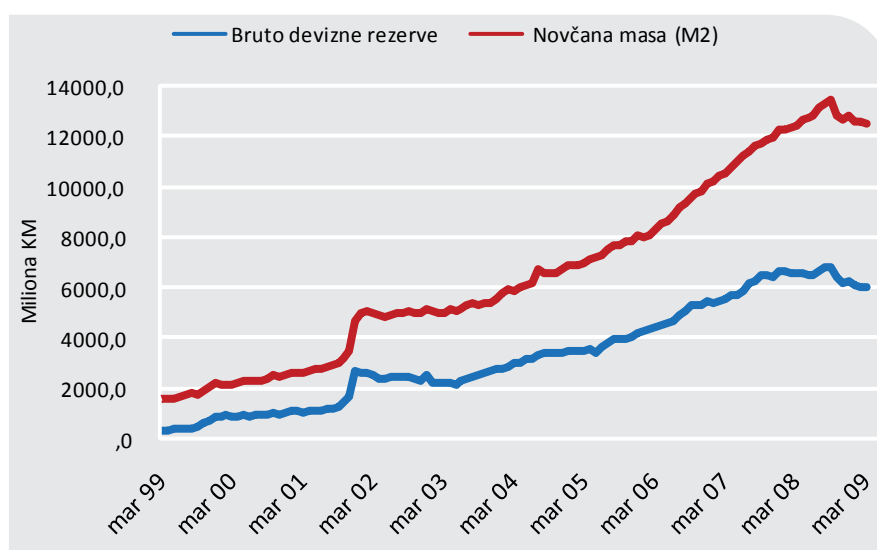
Razvoj monetarnog sektora u BiH

Devizne rezerve Centralne banke BiH nastavile su da opadaju i tokom prva tri mjeseca 2009. godine, tako da je ukupna vrijednost deviznih rezervi na kraju trećeg mjeseca 2009. godine iznosila skoro 6,1 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine zabilježeno je smanjenje od 8,3% ili 548,6 miliona KM, a u poređenju sa krajem prethodne godine smanjenje od 3,8%. Najveće smanjenje desilo se tokom mjeseca januara, kada je zabilježen negativan mjesečni rast od 2,3%. Navedeni negativni rast deviznih rezervi rezultat je, prije svega, uticaja svjetske krize na spoljnotrgovinsku razmjenu, a samim tim i na kretanje deviznih rezervi.

Devizne rezerve plasirane su najvećim dijelom u vidu depozita kod stranih banaka u iznosu od 4,5 milijarde KM. Učešće ove kategorije od 75% u ukupnim deviznim rezervama rezultiralo je da smanjenje od preko 18% dovede i do smanjenja ukupnih deviznih rezervi. Kod depozita kod nerezidentnih banaka prisutno je smanjenje udjela u odnosu na isti period prethodne godine od 10 procentnih poena. Ovo smanjenje udjela depozita kod stranih banaka jeste rezultat povlačenja novčanih sredstava sa depozita i njihovo investiranje u hartije od vrijednosti. U tom kontekstu, investicije u hartije od vrijednosti na kraju trećeg mjeseca 2009. godine su iznosile 1,2 milijardi KM, što je povećanje u odnosu na isti period prethodne godine od 313 miliona (sa učešćem od 20,3%). Značajno je istaći da se u strukturi deviznih rezervi u martu ove godine po prvi put pojavljuje zlato i to u iznosu od 57,6 miliona KM¹⁷. Devizne rezerve Centralne banke BiH, uprkos svom smanjenju još uvijek pokrivaju rezervni novac sa 113,3%¹⁸.

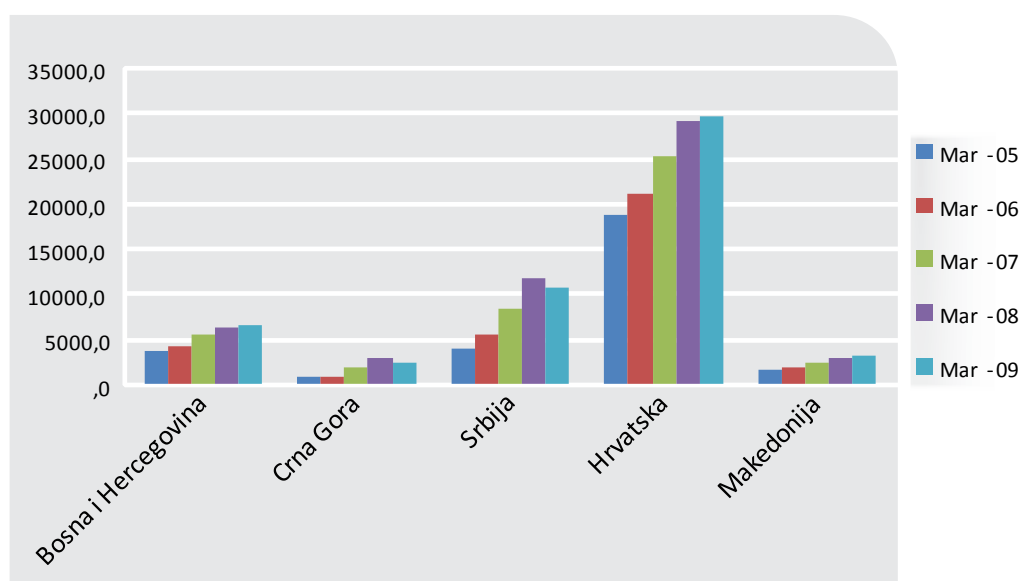
¹⁷ Novčanim sredstvima po osnovu sukcesije imovine bivše SFRJ, BiH je kupila određenu količinu zlata koja se nalazi kod CBBiH i prikazana je kod deviznih rezervi sa učešćem od svega 0,95%.

¹⁸ U uslovima „Currency board“ aranžmana zahtjevani minimum pokrivenosti rezervnog novca deviznim rezervama iznosi 100%.

Grafikon 13 : Odnos kretanja deviznih rezervi i novčane mase

Izvor: Centralna banka Bosne i Hercegovine

Ovakvo kretanje deviznih rezervi (smanjenje) dovelo je do značajnog usporenja rasta najšireg novčanog agregata **novca u širem smislu (M2)**¹⁹ pred kraj prethodne godine, koje je nastavljeno i tokom prvog tromjesečja ove godine (grafikon X). Ukupan iznos M2 na kraju prvog kvartala 2009. godine je iznosio 12,5 milijardi KM, što je smanjenje za 291,9 miliona KM ili 2,3% u odnosu na kraj 2008. godine, a u isto vrijeme, povećanje od samo 81 milion KM u odnosu na isti period prethodne godine. Na grafikonu XX jasno se vidi uticaj krize na rast novčane mase kako u BiH, tako i u okruženju. Posmatrajući mjesečni rast ovog agregata uočava se da on ne prelazi 1% i uglavnom je bio negativan. Ukupan godišnji rast novčane mase na kraju posmatranog perioda iznosi svega 0,7%. Ovako niska stopa rasta nije zabilježena još od početka 2003. godine.

Grafikon 14: Poređenje novčane mase u zemljama iz okruženja²⁰

Izvor: Centralne banke zemalja iz okruženja

19 M2- (novac u širem smislu) se sastoji od transakcijskog novca (M1) i kvazi novca (QM).

20 Zadnji dostupni podaci za ukupnu novčanu masu u Crnoj Gori jesu iz januara mjeseca 2009. godine.

Uprkos smanjenju deviznih rezervi, novačana masa je zadržala pozitivan rast, iako sa jako niskom stopom. Ovo je bilo moguće uslijed promjena u kretanju **rezervnog novca (monetarne baze- M0)**²¹ i novčanog multiplikatora²².

Rezervni novac nastavlja negativni trend rasta, započet u drugoj polovini prethodne godine. Na kraju prva tri mjeseca 2009. godine ukupan iznos rezervnog novca je iznosio 5,3 milijarde KM, što predstavlja smanjenje u odnosu na kraj prethodne godine od 385 miliona KM i smanjenje od čak 663,5 miliona KM u odnosu na prvo tromjesečje prethodne godine (ili -11,1%). Na promjene rezervnog (primarnog) novca u ovom periodu najviše uticaja su imale promjene u obaveznim rezervama banaka, kao i smanjenje depozita banaka kod monetarnih vlasti, kao najznačajnija kategorija rezervnog novca. Ovakvo negativno kretanje rezervnog novca, pored opadanja deviznih rezervi i novčanog multiplikatora, velikim dijelom je dovelo do značajnog usporenja rasta novčane mase, pa čak i mogućeg negativnog rasta u narednom periodu.

U isto vrijeme novčani multiplikator je pratio trend blagog porasta tokom prva tri mjeseca, čiji rast se nastavlja iz prethodne godine. Novčani multiplikator (m) monetarnog agregata M2 na kraju marta mjeseca 2009. godine iznosi 2,347. Na ovakvo kretanje novčanog multiplikatora uticale su promjene u ukupnom iznosu obaveznih rezervi (smanjenje), kao i promjena njihove stope početkom godine, i smanjenje udjela rezervi u ukupnim depozitima komercijalnih banaka u odnosu na isti period prethodne godine- jer su ukupne rezerve rasle sporije od depozita. Takođe, na blagi rast novčanog multiplikatora uticale su i promjene koeficijenta sklonosti držanja gotovine (**cr**- odnos između gotovog i depozitnog novca). Ovaj koeficijent se značajnije smanjuje tokom drugog mjeseca u odnosu na prethodnu godinu kada je stagnirao. A on jasno pokazuje kako se udio gotovine u ukupnim depozitima smanjuje, i on ujedno predstavlja i pokazatelj sigurnosti u bankarski sistem.

Transakcijski novac ili novac u užem smislu (M1) na kraju marta mjeseca je dostigao nivo od 5,6 milijardi KM, što je za 444 miliona manje u odnosu na isti period prethodne godine. Kod ovog novčanog agregata smanjenje se bilježi od kraja prethodne godine i na kraju K1 2009. godine godišnji rast M1 iznosi -7,4%. Do negativne stope rasta, odnosno smanjenja transakcijskog novca najvećim dijelom je došlo uslijed kretanja depozita po viđenju u domaćoj valuti- kao vodeće komponente M1, koji od K3 prethodne godine bilježe negativan rast (-10,1% g/g). Druga komponenta M1, odnosno, gotovina izvan banaka tokom prva tri mjeseca 2009. godine počinje da bilježi negativu stopu rasta, ali mnogo manju nego depoziti (na kraju perioda -2,2% g/g).

Sa druge strane štedna kategorija novčane mase, **kvazi novac (QM)** tokom prva tri mjeseca zabilježila je nešto sporiji rast u odnosu na isti period prethodne godine. Tako da na kraju posmatranog perioda on dostiže nivo od skoro 7 milijardi KM što je za 525 miliona KM ili 8,2% više u odnosu na kraj istog perioda prethodne godine. Na ovakvo kretanje najviše uticaja su imali oročeni i štedni depoziti u domaćoj valuti, koji su snažnije rasli u odnosu na ostale kategorije kvazi novca i čija je prosječna tromjesečna stopa rasta iznosila 17,7%. Zatim, jednim dijelom na rast su uticali i oročeni i štedni depoziti u stranoj valuti čija je stopa rasta na kraju perioda iznosila 12,3% g/g, što ujedno i predstavlja najveći rast zabilježen u zadnja četiri mjeseca.

Na kraju prvog kvartala 2009. godine ukupna sredstva za održavanje **obavezne rezerve** su se smanjila za 681,4 miliona KM ili za 18,6% u odnosu na isti period prethodne godine. U odnosu na kraj prethodne godine zabilježeno je smanjenje od 4,3%.

Kao mjera zaštite od negativnih efekata svjetske finansijske krize, obezbjeđivanja dodatne likvidnosti komercijalnih banaka i stimulisanja banaka na veće kreditne aktivnosti u zemlji i podsticaja jačanja privrednih aktivnosti CBBiH je 18. decembra 2008. godine donijela odluku o primjeni diferenciranih stopa obavezne rezerve, koja je stupila na snagu od 1. januara 2009. godine. Ovom odlukom stopa obavezne rezerve na depozite oročene do jedne godine ostala je nepromijenjena, dakle 14%, dok je stopa obavezne rezerve na depozite koji su oročeni na period duži od jedne godine smanjena na 10%.

21 M0- (rezervni novac ili monetarna baza) se sastoji od gotovine izvan monetarnih vlasti, depozita banaka kod monetarnih vlasti i ostalih depozita kod monetarnih vlasti.

22 Novčani (monetarni multiplikator-m) predstavlja koeficijent koji pokazuje koliko se mijenja novčana masa shodno određenoj promjeni u monetarnoj bazi.

Uprkos smanjenju stope obavezne rezerve, a tim i ukupnih sredstava po ovom osnovu, komercijalne banke nisu imale problema sa zadovoljavanjem stope obavezne rezerve jer one u prosijeku drže više sredstava kod Centralne banke, od onog koji je zakonom propisan (oko 49%). Višak sredstava po osnovu OR koji banke drže kod CBBiH se tokom prva tri mjeseca ponovo počeo povećavati, što se nije dešavalo tokom cijele prethodne godine, tako da na kraju perioda bilježi se povećanje od 26,1 procentna poena (na kraju K1 2008. godine višak sredstava po osnovu OR je iznosio 22,5%). Prosječna godišnja stopa po kojoj komercijalne banke drže sredstva po osnovu obavezne rezerve kod CBBiH u odnosu na depozitnu bazu tokom prvog kvartala 2009. godine iznosila je 18%.

Bankarski sektor u BiH

Zbog smanjene poslovne aktivnosti i otežanog poslovanja u prva tri mjeseca 2009. godine izazvanog svjetskom gospodarskom krizom, gospodarska društva se sve više suočavaju s problemom izmirivanja svojih obveza prema povjriteljima, među kojima su i banke. Ovakva situacija uzrokovala je povećanje rizika kreditiranja poslovnih subjekata i pooštavanje uvjeta za dobivanje novih zajmova koja gospodarstvenici nisu u mogućnosti zadovoljiti. S druge strane, građani se suočavaju sa snižavanjem svojih mjesečnih prihoda kao i povećanim strahom od nezaposlenosti, što opet dovodi do većeg rizika kreditiranja građana od strane banaka. Pored ovoga, svi tražioci kredita suočeni su i s nepovoljnom cijenom kredita koje banke nude. Ovakvo stanje dovelo je do smanjenja kako ponude, tako i potražnje za novim kreditima, što se očitovalo na smanjenje kreditnih aktivnosti bh. banaka.

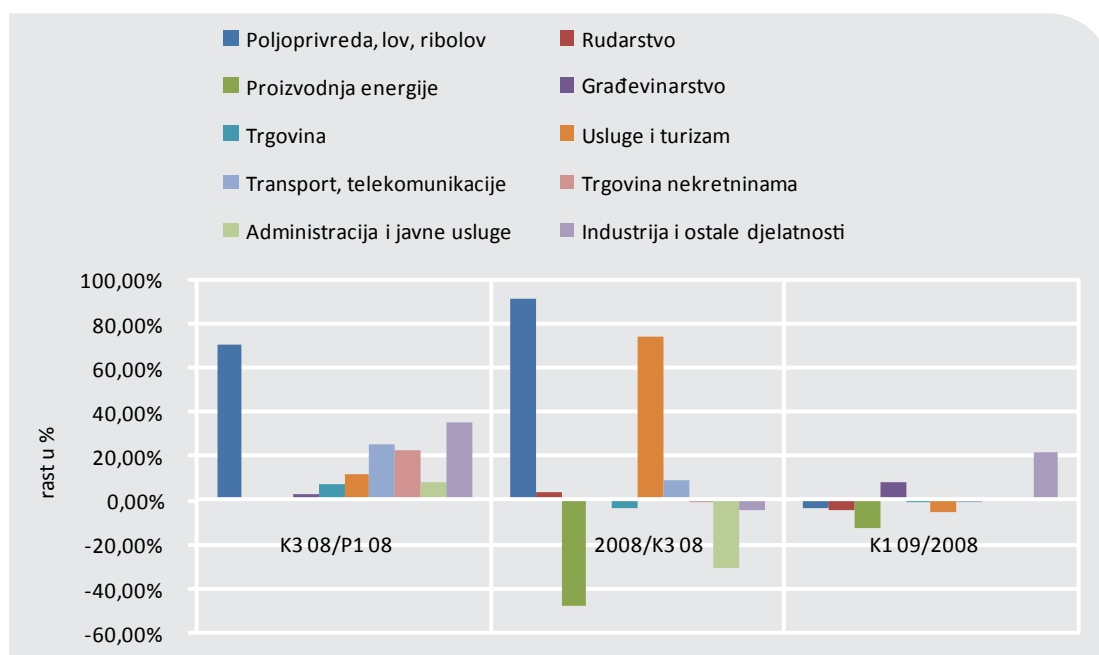
Ukupno plasirani **kredit**i do kraja trećeg mjeseca 2009. godine iznosili su 14,49 mlrd. KM i u odnosu na kraj 2008. godine rasli su negativnom stopom od 0,4%. Usporen rast kredita sektoru stanovništva i sektoru nefinancijskih poduzeća²³, nastavljen je iz zadnjeg kvartala 2008. godine. Krediti dati ovim sektorima čine 97,1% ukupno plasiranih kredita.

Kreditiranje nefinancijskih poduzeća kao najvećeg domaćeg institucionalnog sektora usporeno je za 8,8 postotnih poena u odnosu na isti period prethodne godine i iznosi 7,44 mlrd. KM, dok je kreditiranje sektora stanovništva usporeno za 7,2 postotna poena u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupan iznos plasiranih kredita stanovništvu do kraja trećeg mjeseca 2009. godine bio je 6,63 mlrd. KM.

Ukupni plasmani²⁴ nefinancijskim poduzećima veći su za 14,1% u odnosu na prvi kvartal 2008. godine, dok je rast u odnosu na kraj 2008. godine znatno skromniji i iznosi 0,94%. Plasmani većini gospodarskih grana zabilježili su pad u odnosu na kraj prošle godine (vidi graf 15).

23 Prema CBBiH sektor nefinancijskih poduzeća obuhvata nefinancijska javna poduzeća, nefinancijska privatna poduzeća i udruženja i neprofitne organizacije.

24 Kategorija ukupnih plasmana je širi pojam od ukupnih kredita jer obuhvata pored ukupnih kredita i sve ostale plasmane, kao što su oročena sredstva kod ino banaka, plasmani drugim bankama, vrijednosnice, investicije u nekonsolidirana poduzeća, kamate i naknade, avanse i odgođeno plaćanje.

Grafikon 15: Stope rasta plasmana nefinancijskim poduzećima

Izvor: Entitetske agencije za bankarstvo

Stopa rasta plasmana stanovništvu u odnosu na kraj 2008. godine bila je -0,93%. Najveći pad u okviru plasmana stanovništvu imali su krediti za opću potrošnju koji su u odnosu na kraj 2008. pali za 9,16%, a potom stambeni krediti čija stopa pada u odnosu na kraj 2008. godine iznosi 1%. S druge strane, krediti za ostale aktivnosti, kao što su mali biznis, poljoprivreda i dr., zabilježili su rast u odnosu na kraj prošle godine od 46,95%.

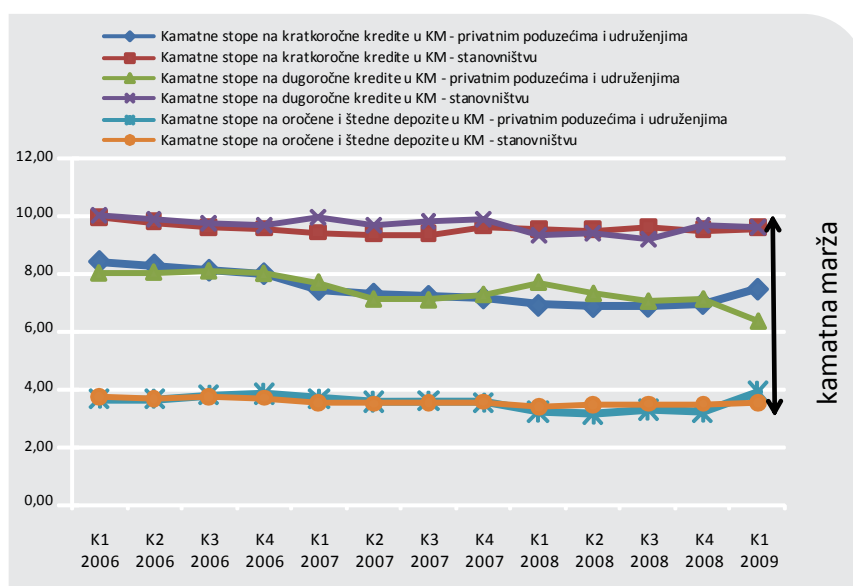
Uprkos najavljivanju bh. banaka da će u 2009. godini svoje aktivnosti usmjeriti na stimuliranje štednje i privlačenju depozita povoljnim kamatnim stopama, te činjenicama da je bh. bankarski sektor stabilan i da je krajem prošle godine došlo do prestanka povlačenja depozita stanovništva, u prvom kvartalu 2009. godine ukupni depoziti nastavili su padati. Godišnja stopa rasta ukupnih depozita na kraju prvog kvartala 2009. godine bila je -2,77%. Ukupni depoziti smanjili su se u odnosu na isti period prošle godine za 337,10 mil. KM i sada iznose 11,85 mlrd. KM. Najveći doprinos smanjenju ukupnih depozita dali su sektor stanovništva (-1,6%) i sektor opće vlade (-4,7%) kao što je bio slučaj i u 2008. godini.

Depoziti stanovništva kao najveća kategorija u ukupnim depozitima rasli su negativnom godišnjom stopom od 3,6% i iznose 5,15 mlrd. KM. Drugi najveći institucionalni sektor koji svoja sredstva drži na računima kod bh. banaka su nefinancijska poduzeća. Iako na godišnjem nivou depoziti ovog sektora i dalje bilježe rast (7,1% g/g), upoređujući ih s krajem prošle godine vidan je pad od 3,2%, što je vjerojatno odraz već spomenute smanjene poslovne aktivnosti, pa samim tim i smanjenja prihoda.

Depoziti opće vlade na kraju prvog kvartala tekuće godine iznosili su 2,29 mlrd. KM. Ovi depoziti već unazad devet mjeseci bilježe konstantan pad, kojem su, izuzev institucija BiH, doprinijele sve razine vlasti (općine, kantoni, entiteti), a naročito entiteti.

Prosječne kamatne stope na oročene i štedne depozite u KM privatnim poduzećima povećale su se u prvom kvartalu tekuće godine za 0,70 postotnih poena u odnosu na isti period prošle godine i iznose 3,92%, dok je ista prosječna kamatna stopa za sektor stanovništva povećana za 0,13 postotnih poena i iznosi 3,51%.

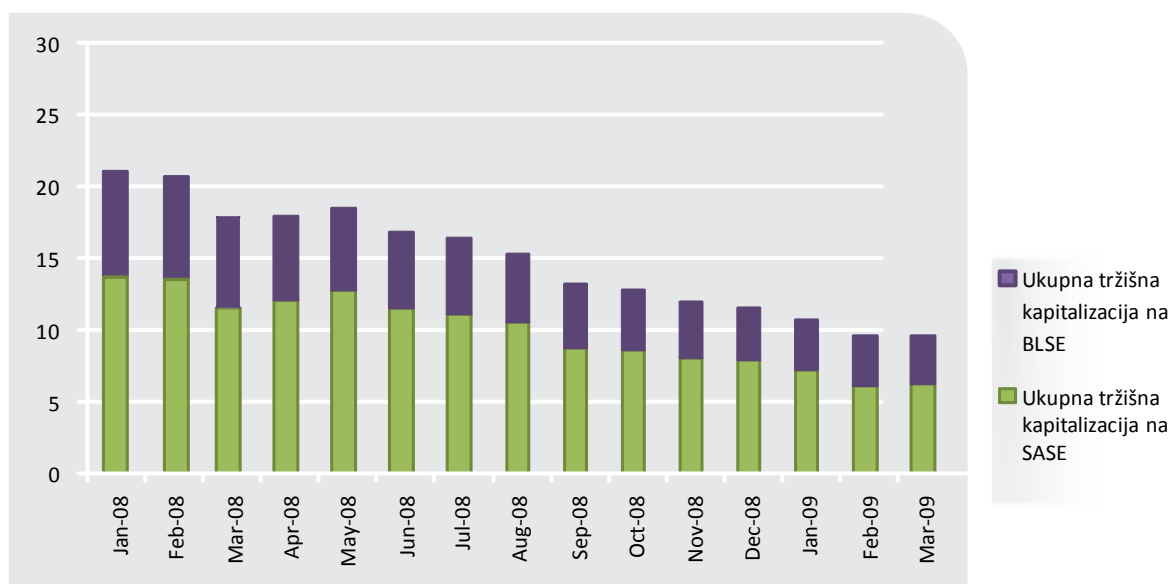
Prosječne kamatne stope na kratkoročne kredite u KM u prvom kvartalu tekuće godine pratilo je manje povećanje u odnosu na isti period prethodne godine. Za stanovništvo ove kamatne stope povećane su 0,04 postotna poena, a za privatna poduzeća 0,56 postotnih poena. Kod kamatnih stopa na dugoročne kredite u KM privatnim poduzećima zabilježen je pad od 1,32 postotna poena u odnosu na isti period prethodne godine i u prosjeku za prva tri mjeseca 2009. godine iznose 6,37%, dok je kod iste kamatne stope za sektor stanovništva zabilježeno povećanje od 0,24 postotna poena.

Grafikon 16: Kretanje kamatnih stopa

Izvor: Centralna banka BiH

Tržište kapitala

Ukupna tržišna kapitalizacija²⁵ Sarajevske i Banjalučke berze (SASE i BLSE) iznosila je na dan 31.marta 2009. godine 9,52 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 46,46 % u poređenju sa istim periodom u 2008. godini, ili smanjenje od 17,20% u odnosu na kraj 2008. god.

Grafikon 17: Ukupna tržišna kapitalizacija u BiH

Izvor: SASE i BLSE.

²⁵ Kapitalizacija – zbir produkata cijena dionica i obima dionica kojima se trgovalo na berzama;

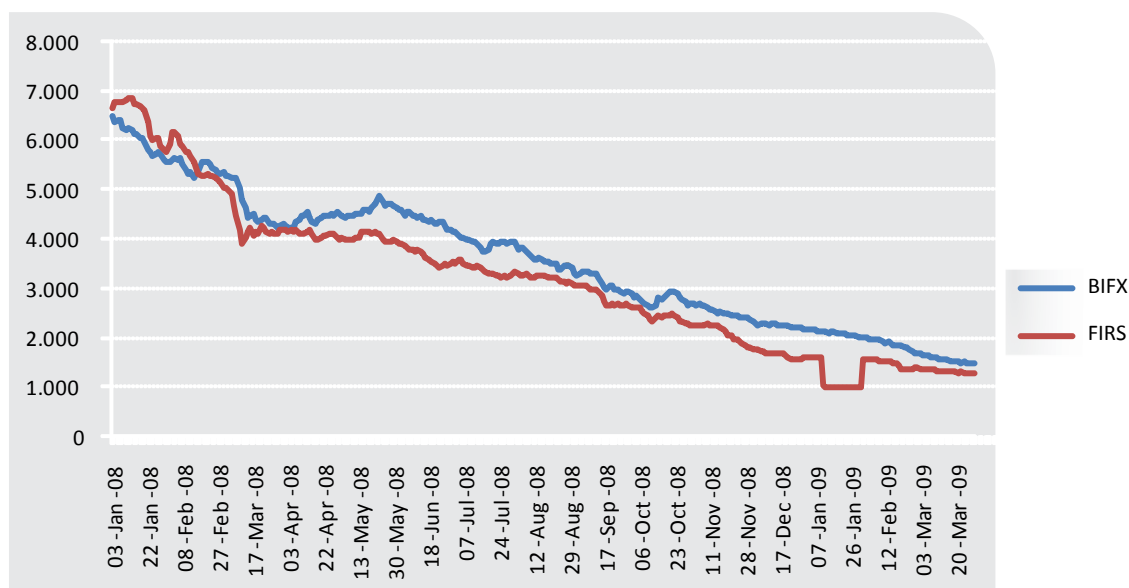
Indeksi

Indeksi investicijskih fondova Sarajevske i Banjalučke berze (BIFX i FIRS)²⁶, bilježile pad na kraju prvog tromjesečja u odnosu na vrijednosti na početku godine.

Vrijednost BIFX-a je iznosila je 1462,56 poena na dan 31.marta 2009.godine. Apsolutna promjena iznosila je 696 indeksnih poena, što predstavlja pad za od 32 % u odnosu na početku godine. Poredeći vrijednosti BIFX-a na kraju 1Q2008 sa vrijednostima 1Q2009 zabilježen je pad od 66%.

Vrijednost FIRS-a na dan 31.03.2009. godine je iznosila 1255,65 poena i u odnosu na vrijednost u 31.03.2008. godine zabilježila pad od 70%. Apsolutna promjena iznosila je 326 indeksnih poena odnosno pad u iznosu od 21 % u odnosu na vrijednost koju je zabilježila na početku godine.

Grafikon 18 :Indeksi investicijskih fondova sarajevske i banjalučke berze BIFX i FIRS

Izvor: SASE i BLSE.

Potpuno identičnu sliku kretanja na BiH berzama vidimo i kroz dva reprezentativna indeksa Sarajevske i Banjalučke berze SASX-10 i BIRS, koji predstavljaju kretanje cijena dionica najuspješnijih kompanija listiranih na te dvije berze²⁷.

U periodu od 05.01.2009. do 31.03.2009. godine smanjena je vrijednost SASX-10 za 347 indeksna poena, što predstavlja pad od 28%.

U istom periodu BIRS je od 05.01.2008. do 31.03.2009. godine ostvario pad od 106 indeksnih poena odnosno pad od 10% dok je ERS-10 zabilježio pad od 150 indeksna poena, odnosno pad od 19%.

Kao što vidimo na grafu 3, SASX-10, BIRS i ERS-10 bilježe gotovu identičan pad vrijednosti indeksa da bi na kraju 1Q2009. zabilježili relativnu stabilizaciju pada indeksa.

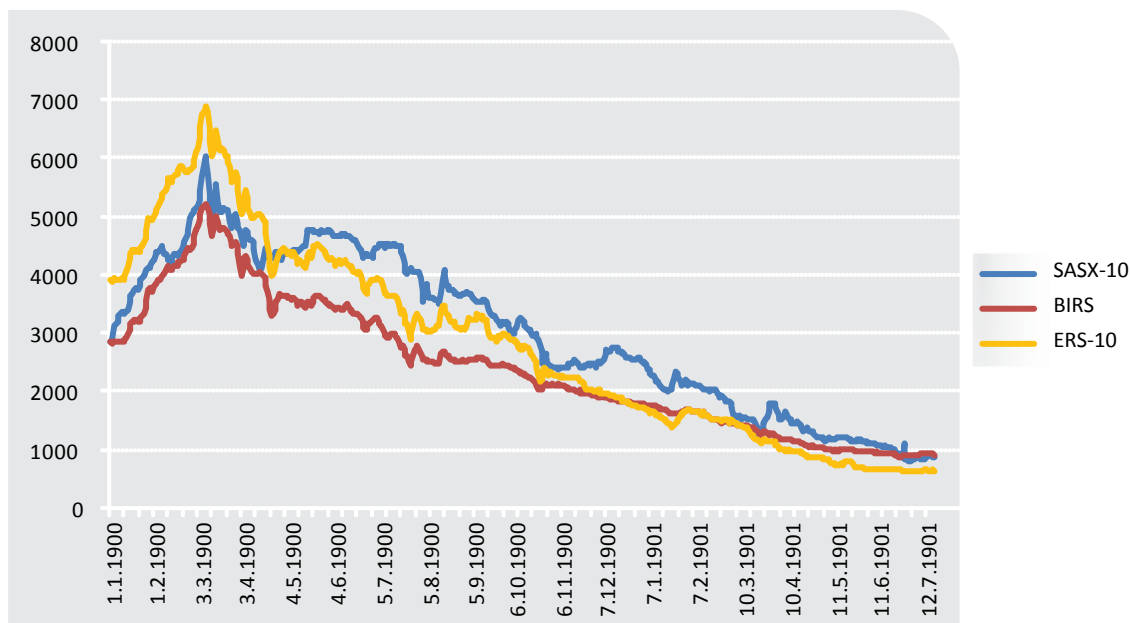
Poredeći vrijednosti koje su ovi indeksi imali na kraju 1Q2008 sa vrijednostima na kraju 1Q2009, SASX-10 bilježi pad od 64%, BIRS pad od 56,5% i ERS-10 pad od 72%.

²⁶ Indeksi obje berze izračunati su na osnovu prosječne cijene dionica 11 najuspješnijih investicijskih fondova u slučaju Sarajevske berze (BIFX) i 13 IF-ova Banjalučke berze (FIRS).

²⁷ Indeksi obje berze izračunati su na osnovu prosječne cijene dionica 11 najuspješnijih investicijskih fondova u slučaju Sarajevske berze (BIFX) i 13 IF-ova Banjalučke berze (FIRS).

U sastav SASX-10 ulaze: JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, BH-Telecom d.d. Sarajevo, JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar, Fabrika duhana Sarajevo d.d. Sarajevo, Energoinvest d.d. Sarajevo, Bosnalijek d.d. Sarajevo, Sarajevo-Osiguranje d.d. Sarajevo, ABS-Banka d.d. Sarajevo, Hidrogradnja d.d. Sarajevo, Rudnik mrkog uglja Banovici d.d. Banovici. U sastav BIRS sa 29.12.2006. godini ulaze: Hidroelektrane na Trebisnjici Trebinje, Hidroelektrane na Drini Visegrad, Hidroelektrane na Vrbasu M.Grad, R i TE Gacko, R i TE Ugljevik, Elektrokrajina Banja Luka, Elektro Bijeljina, Elektro Doboj, Elektro distribucija Pale, Elektrohercegovina Trebinje, Rafinerija nafte Bosanski Brod, Jelsingrad livnica celika Banja Luka, Kosig Dunav Osiguranje Banja Luka.

Grafikon 19: Indeksi najuspješnijih kompanija na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi (SASX-10 i BIRS) i indeks preduzeća iz sistema Elektroprivrede RS-a (ERS-10)

Izvor: SASE i BLSE.

Ukupni promet

U prvih tri mjeseca 2009.godine ukupni promet na BiH berzama je iznosio 120,36 miliona KM, što iznosi pad ukupnog prometa od 29% u odnosu na promet u 1Q2008.godine. Mada poredeći samo promet u mjesecu martu 2009. godine sa istim periodom u prošloj godini zabilježen je porast od 35%.

Promet na **Sarajevskoj berzi** za tri mjeseca je iznosio 57,9 miliona KM što čini 48% od ukupnog prometa koji je ostvaren na berzama u BiH.

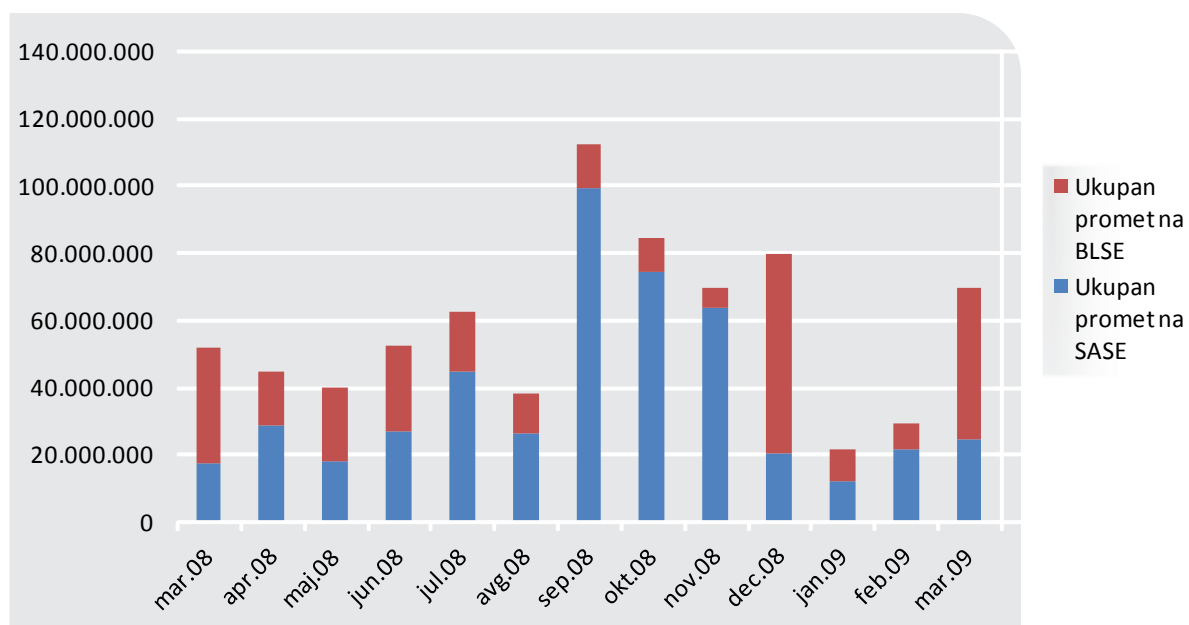
Poredeći ostvarenu vrijednost prometa u 1Q2009 sa vrijednošću prometa u 1Q2008. godine SASE bilježi pad od 26%.

Poredeći ostvarenu vrijednost prometa u martu 2009. godine sa vrijednošću prometa u istom mjesecu 2008. godine SASE bilježi rast prometa od 35%. Najveći ostvareni promet u mjesecu januaru ostvaren je sa dionicama emitenta „Intesa San Paolo banka“ d.d. Sarajevo u iznosu od 4.6 miliona KM, u mjesecu u februaru najveći promet ostvaren je sa dionicama emitenta „ASA Osiguranje“ d.d. Sarajevo u iznosu od 4 miliona KM dok je u mjesecu martu prodaja dionica emitenta „Opresa“ d.d. Sarajevo u iznosu od 12,13 KM najveća transakcija u 1Q2009 godine na SASE.

Promet na **Banjalučkoj berzi** je iznosio za prva 3 mjeseca 62,4 miliona KM što čini 52% od ukupnog prometa.

Poredeći ostvarenu vrijednost prometa u 1Q2009 sa vrijednošću prometa u 1Q2008. godine BLSE bilježi pad od 32%.

Poredeći ostvarenu vrijednost prometa u martu 2009. godine sa vrijednošću prometa u istom mjesecu 2008. godine BLSE bilježi rast od 31%. Najveći utjecaj na ostvareni promet u mjesecu januaru je ostvaren dionicama Balkan Invest Bank a.d. Banja Luka u iznosu od 4,17miliona KM, u mjesecu februaru promet dionicama ELVACO a.d. Bijeljina u iznosu od 6,56 miliona KM, dok je u je najznačajniji promet u mjesecu martu i 1Q2009. godine bio promet dionicama NLB razvojna banka a.d. Banja Luka u iznosu od 39,27 miliona KM.

Grafikon 20: Promet na BiH tržištu vrijednosnih papira od 01.01.2008. do 31.03.2009.god.

Porast prometa u mjesecu martu na SASE i BLSE pokazuje početak oporavaka stanja na obje berze.

IV VANJSKI SEKTOR

UVOD

Početak 2009. godine karakteristiše teška ekonomska situacija izazvana svjetskom finansijskom krizom koja se manifestuje kroz značajne stope pada uvoza, izvoza, zatvaranja mnogih preduzeća ili pak značajno smanjenje obima poslovanja kod nekih od najznačajnijih BiH preduzeća kao što su "Aluminij" Mostar, "Mittal Steel" Zenica, "TMD" Gradačac, sve navedeno rezultira i otpuštanjem velikog broja radnika. Ekonomska atmosfera je vrlo nepovoljna, sve je manje stranih investitora, u padu je potrošnja, sve više dolazi do štrajkova nezadovoljnih radnika što u slučaju produbljivanja ovakve situacije može dovesti i do socijalnih nemira.

U prvom kvartalu 2009. godine zabilježeno je sljedeće:

- Ukupna robna razmjena sa inostranstvom iznosila je 4 milijarde KM, što je smanjenje od 23% u odnosu na isti period 2008. godine;
- Ostvaren je izvoz u iznosu od 1,2 milijarde KM, što je smanjenje od 21,% u odnosu na isti period 2008. godine;
- Uvoz je ostvaren u iznosu od 2,7 milijardi KM; smanjena je vrijednost uvoza za 24% u odnosu na prvi kvartal 2008. godine;
- Spoljnotrgovinski deficit je zabilježen u iznosu od 1,5 milijardi KM i u odnosu na isti period prošle godine smanjen je za 26,1%;
- Pokrivenost uvoza izvozom je i dalje u skromnom omjeru od 44%;

Udari na realni sektor imaju izraženu sektorsku dimenziju. Sektori orijentisani na domaće tržište imaju pad u ovisnosti od elastičnosti tražnje na promjene dohotka, što ukazuje da će sektor prehrane imati najstabilniju tražnju. Nasuprot tome, **najveći udar osjetili su građevinarstvo, metalna industrija i industrija građevinskih materijala.**

Mjere koje se moraju poduzimati u ovoj situaciji odnose se na ulogu vlada i kompanija.

Robna razmjena BiH sa inostranstvom

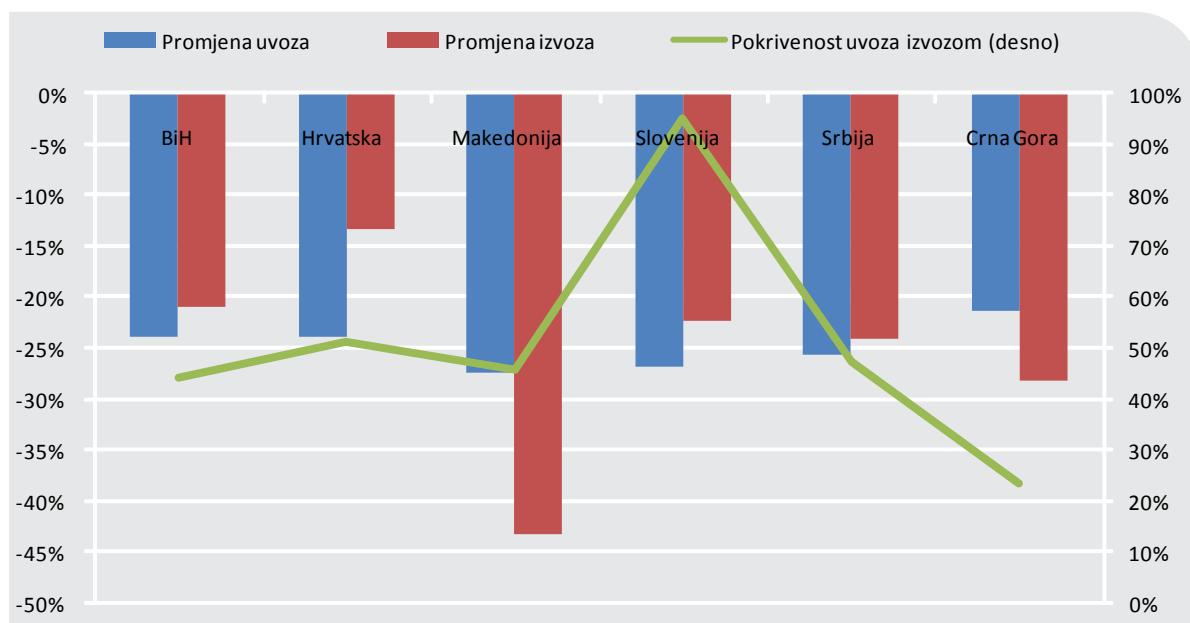
U tabeli broj 5. daje se pregled glavnih inidkatora sa osvrtom na ranije izvještajne periode:

Tabela 5. Spoljnotrgovinski indikatori za K1 2009. godinu i za prethodne izvještajne periode

U hiljadama KM	K1 2005	K1 2006	K1 2007	K1 2008	K1 2009
Izvoz roba	776.536	1.077.981	1.365.444	1.566.943	1.237.417
Promjena izvoza	25,83%	38,82%	26,67%	14,76%	-21,03%
Uvoz roba	2.050.722	2.043.255	2.883.971	3.672.651	2.793.461
Promjena uvoza	12,10%	-0,36%	41,15%	27,35%	-23,94%
Trgovinski bilans (Izvoz – Uvoz)	-1.274.186	-965.274	-1.518.527	-2.105.708	-1.556.044
Promjena trgovinskog bilansa	5,00%	-24,24%	57,32%	38,67%	-26,10%
Ukupna trgovina (Izvoz + Uvoz)	2.827.258	3.121.236	4.249.415	5.239.594	4.030.878
Promjena ukupne trgovine	15,57%	10,40%	36,15%	23,30%	-23,07%
Pokrivenost uvoza izvozom	37,87%	52,76%	47,35%	42,67%	44,30%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Grafikon 21: Promjene uvoza i izvoza, te stope pokrivenosti uvoza izvozom zemalja regiona za prvi kvartal 2009. godine

Izvor: Agencije za statistiku odabranih zemalja

Struktura robne razmjene BiH sa inostranstvom po proizvodima

Najznačajnije uvozne stavke u K1 2009. godine su nafta i naftni derivati; mašine i aparati; bazni metali; te prehrana, dok su najznačajnije izvozne pozicije bazni metali gdje kao i kod uvoza dominiraju aluminij, željezo i čelik, te njihovi proizvodi; rezervni dijelovi za autoindustriju; razni gotovi proizvodi kao što su namještaj, odjeća i obuća.

Bosna i Hercegovina je u prvom kvartalu 2009. godine ostvarila uvoz u iznosu 2,7 milijardi KM u okviru čega su se najviše uvozili proizvodi mineralnog porijekla, gdje dominiraju **nafta i naftni derivati** u iznosu od 420 miliona KM. U odnosu na isti period prošle godine, ostvaren je pad uvoza ove vrste proizvoda za 26%. Ovako značajan pad vrijednosti uvoza nafte i derivata je u najvećoj mjeri posljedica smanjenja cijena nafte na svjetskom tržištu u odnosu na rekordne cijene koje su bilježene tokom 2008. godine, kao i pokretanje proizvodnje u rafineriji u Brodu.

Drugo mjesto po vrijednosti uvoza zauzimaju **mašine, aparati i mehanički uređaji** čiji je uvoz u prvom kvartalu 2009. godine iznosio 430 miliona KM. U odnosu na prvi kvartal prošle godine, uvoz mašina je pao za čak 32,5%. Izvoz mašina i aparata iznosi 143 miliona KM i u ukupnom izvozu učestvuje sa 11,6%, izvoz ove kategorije proizvoda ostavrio je pad za čak 31% u odnosu na isti period prošle godine.

Sljedeća značajna uvozna stavka su **bazni metali** kojih je BiH uvezla u iznosu od 236 miliona KM, a u vrijednosti ukupnog uvoza učestvuju sa 8,5%. Od baznih metala najviše su se uvozili željezo i čelik, njihovi proizvodi, te aluminij i proizvodi od aluminija. Zbog posljedica ekonomske krize koja se najviše odrazila na metalnu industriju pad uvoza baznih metala u prvom kvartalu 2009. godine u odnosu na isti period prošle godine doživio je pad za čak 50%. I na strani izvoza bazni metali su doživjeli značajan pad koji iznosi 49%.

Značajan udio u strukturi bosanskohercegovačkog uvoza zauzimaju **prehrambene prerađevine** kojih smo u prvom kvartalu 2009. godine uvezli u iznosu od 279 miliona KM, što čini 10,3% ukupnog uvoza BiH.

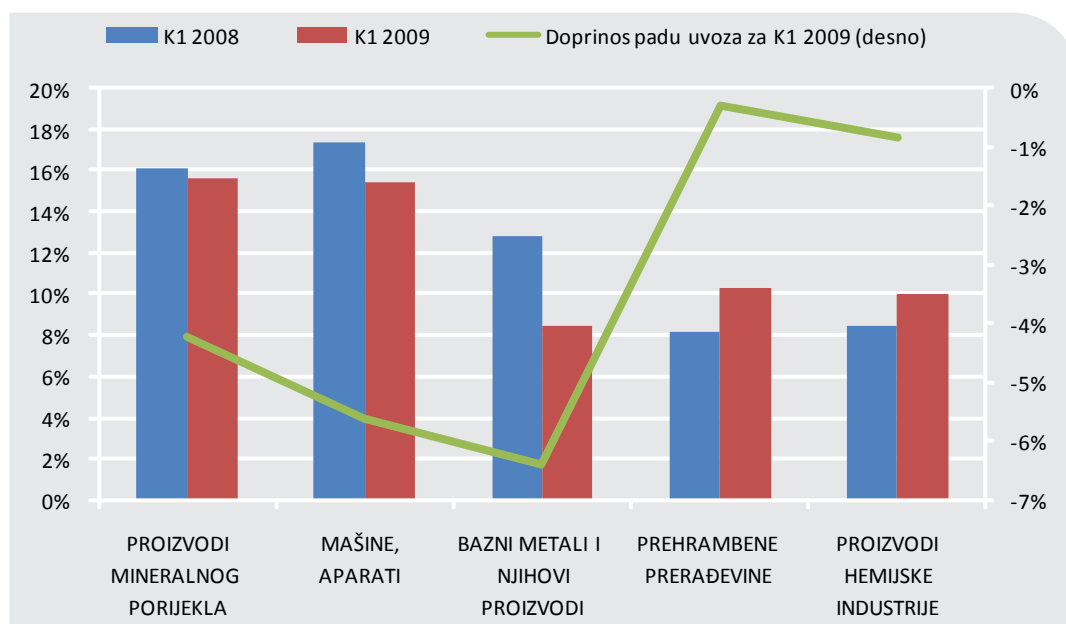
Vrijednost uvoza **proizvoda hemijske industrije** je 280 miliona KM (što čini 10% ukupnog uvoza BiH), a u odnosu na prošlu godinu ostvaren je pad uvoza proizvoda hemijske industrije za 10%. Od proizvoda hemijske industrije, BiH je najviše uvozila farmaceutske i kozmetičke proizvode.

Značajna kategorija izvoza je **električna energija** koje je BiH izvezla u iznosu od 210 miliona KM, što čini 17% od ukupno ostvarenog izvoza. Rast izvoza električne energije u prvom kvartalu 2009. godine u odnosu na isti period prošle godinu iznosi 25%. Bitno je spomenuti da BiH u spoljnoj trgovini sa električnom energijom ostvaruje potpuni suficit.

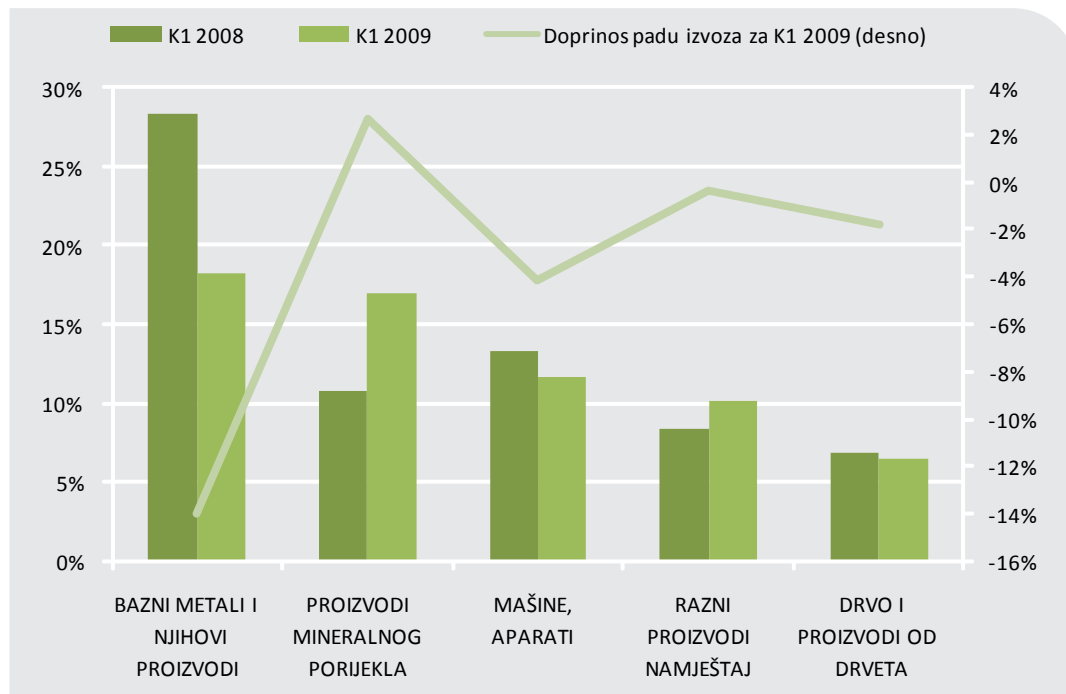
Kategorija raznih proizvoda gdje je uključen **namještaj** u K1 2009. godini ostvarila je izvoz od 124 miliona KM i učešće u ukupnom izvozu od 10,1%. U odnosu na isti period prošle godine izvoz namještaja je nažalost doživio pad za 4,4%.

Značajno je za prvi kvartal 2009. godine spomenuti još izvoz odjeće, obuće, proizvoda hemijske industrije i drveta, zajednička karakteristika za spomenute kategorije proizvoda su značajne stope pada izvoza u odnosu na prvi kvartal 2008. godine.

U narednim grafikonima dat je prikaz kategorija proizvoda koji imaju najveće učešće kako u ukupnom uvozu, tako i u ukupnom izvozu u prvom kvartalu 2009. godine.

Grafikon 22. Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom uvozu za K1 2009. godine i za prethodne izvještajne periode

Izvor: Agencija za statistiku BiH

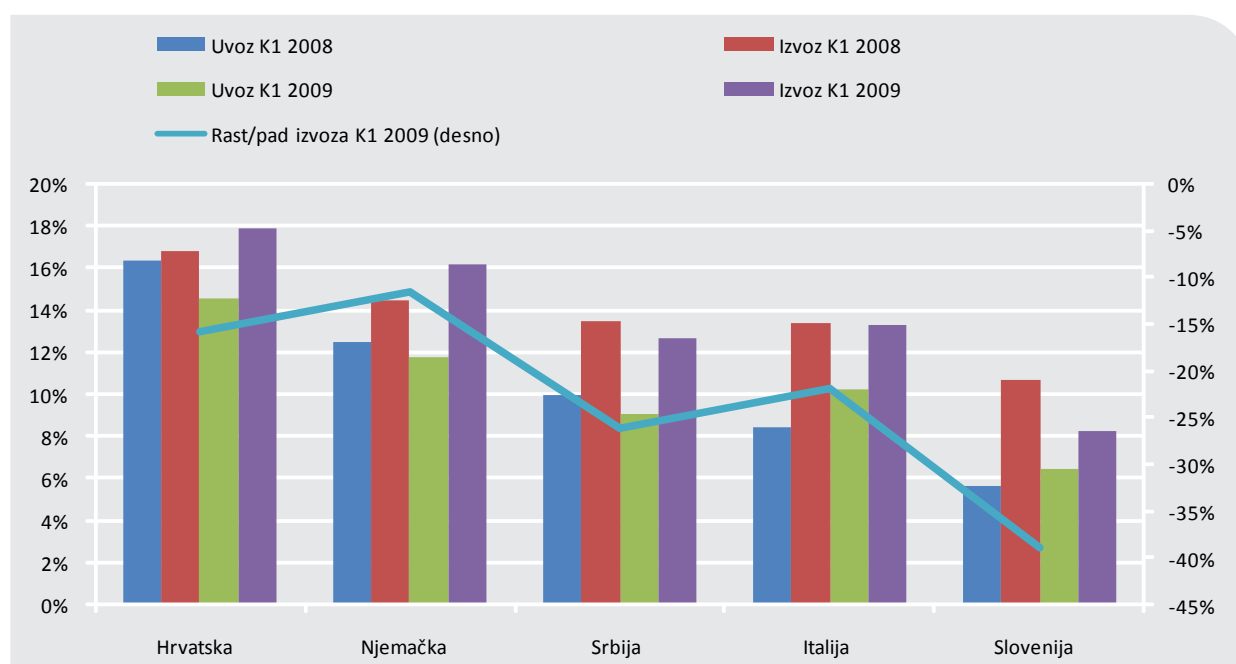
Grafikon 23. Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom izvozu za K1 2009. godine i za prethodne izvještajne periode

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Struktura robne razmjena BiH sa inostranstvom posmatrana po zemljama porijekla uvozne robe i destinacijama izvoza

Struktura porijekla robe unutar bosanskohercegovačkog uvoza ostvarenog u prvom kvartalu 2009. godine ukazuje na činjenicu da grupu zemalja naših najznačajnijih dobavljača čini 5 zemalja: Hrvatska, Njemačka, Srbija, Italija i Slovenija. Nabrojane zemlje su ujedno i najveći izvoznici roba iz Bosne i Hercegovine. Vrijednost ukupnog izvoza prema ovih pet zemalja iznosi 843,5 miliona KM, odnosno 68% vrijednosti cjelokupnog izvoza iz BiH. U isto vrijeme 32% izvoza BiH odlazi na ostale zemlje. Po robnoj strukturi, unutar bosanskohercegovačkog izvoza prevladavaju metali i njihovi proizvodi, proizvodi niske stope obrade, rezervni dijelovi za auto industriju gdje naša zemlja ima jak klaster kao i električna energija, tj. proizvodi niskog stepena obrade. BiH je najviše uvozila iz Hrvatske. U uvozu iz Hrvatske prevladava nafta i to 61,24% od ukupno uvezene nafte u K1 2009. godine. Iz Hrvatske se još u velikom proju uvoze prehrambene prerađevine, dok Hrvatska iz BiH najviše uvozi električnu energiju i bazne metale (aluminij, željezo i čelik). Iz Njemačke su se najviše uvozili automobili, te mašine i aparati. Njemačka iz BiH u najvećoj mjeri uvozi tekstilne proizvode i bazne metale i vrijednost izvoza ovih kategorija proizvoda na njemačko tržište za K1 2009. godine iznosi 33% odnosno 30 miliona KM. Srbija u BiH najviše izvozi prehrambene prerađevine, dok BiH u Srbiju u najvećoj mjeri izvozi električnu energiju koje je za prvi kvartal 2009. godine izvezeno u vrijednosti od 65,4 miliona KM.

Grafikon 24. Učešće uvoza, izvoza i rast/pad izvoza po glavnim trgovinskim partnerima za K1 2009. godine

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 6. Uvoz, izvoz, njihove promjene i deficit za K1 2009. godine

	UVOZ	RAST UVOZA	IZVOZ	RAST IZVOZA	TRGOVINSKI DEFICIT	UČEŠĆE U TRGOVINSKOM DEFICITU	UČEŠĆE U UKUPNOJ TRGOVINI
EU	1.397.774	-19,94%	692.652	-22,67%	-705.122	45,32%	51,86%
CEFTA + Turska	767.984	-36,12%	396.910	-19,30%	-371.074	23,85%	28,90%
Ostale zemlje	627.703	-13,36%	147.855	-17,60%	-479.848	30,84%	19,24%
UKUPNO	2.793.461	-23,94%	1.237.417	-21,03%	-1.556.044	100,00%	100,00%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Platni bilans BiH

Najvažniji pokazatelj platnog bilansa BiH je svakako **deficit tekućeg računa** koji se nakon izvanrednog poboljšanja u K1 2006. godine (kada je iznosio samo 24,8 miliona KM) nastavio pogoršavati kako iz kvartala u kvartal tako i na godišnjem nivou. Glavni uzrok povećavanja deficita tekućeg računa je sve negativniji odnos razmjene robama. Prema posljednjim dostupnim podacima na kraju 2008. godine saldo tekućeg računa iznosi -3,6 milijardi KM i u poređenju sa predhodnom godinom pogoršao se za 60%. Najveći „doprinos“ ovakvom stanju tekućeg računa dala je trgovina robama koja je na kraju 2008. godine rezultirala deficitom od 9,4 milijarde KM. Rezultat ovako izraženog deficita je taj što je tokom 2008. godine uvoz roba rastao po većim stopama od izvoza istih.

Saldo na **računu dohotka** na kraju 2008. godine je iznosio 799 miliona KM i u poređenju sa predhodnom godinom neznatno se popravio za samo 3%. Priliv na računu dohotka je iznosio 1,6 milijardi KM, dok je odliv dosegao vrijednost od 804 miliona KM. Ovde postoji zabrinutost za prilive u budućnosti, jer su najavljena otpuštanja BH radnika u inostranstvu zbog nastale ekonomske krize, tako da su projekcije DEP-a da će prilivi znatno biti umanjeni zbog navedenih razloga.

Tokom 2008. godine putem **tekućih transfera** u BiH je stiglo 3,6 milijardi KM i u poređenju sa predhodnom godinom kada su tekući transferi iznosili 3,8 milijardi KM evidentan je blagi pad za 6%. Tekući transferi su najznačajnija sredstva za pokrivanje deficita na tekućem računu, međutim predviđanja su da će u narednim periodima zbog ekonomske recesije priliv tekućih transfera bitni znatno umanjen a samim time i otežano finansiranje deficita tekućeg računa.

Kapitalni račun bilježi nastavak negativnog trenda, tj. postepeno smanjenje priliva sredstava (vladinim i ostalim sektorima) iz godine u godinu te je na kraju 2008. godine zabilježen priliv od 387 miliona KM na kapitalnom računu što je u poređenju sa predhodnom godinom rezultiralo smanjenjem od 10%.

Najznačajnije stavke na **finansijskom računu** su direktna ulaganja u BiH koja su u 2008. godini iznosila 1,3 milijardi KM i u poređenju sa prošlom godinom zabilježen je značajan pad od čak 55%. Pored direktnih ulaganja značajna je stavka i ostalih investicija koje su na kraju 2008. godine dosegle vrijednost od 1,6 milijardi KM i u odnosu na prošlu godinu zabilježen značajan rast.

Devizne rezerve su doživjele značajan pad u iznosu od 402,8 miliona KM, od 2002. godine slična situacija nije zabilježena, a razlozi za to svakako koincidiraju sa svjetskom ekonomskom krizom.

Grafikon 25. Tokovi pojedinih stavki u platnom bilansu BiH za 2008. godinu i ranije izvještajne periode

Izvor: Centralna banka BiH

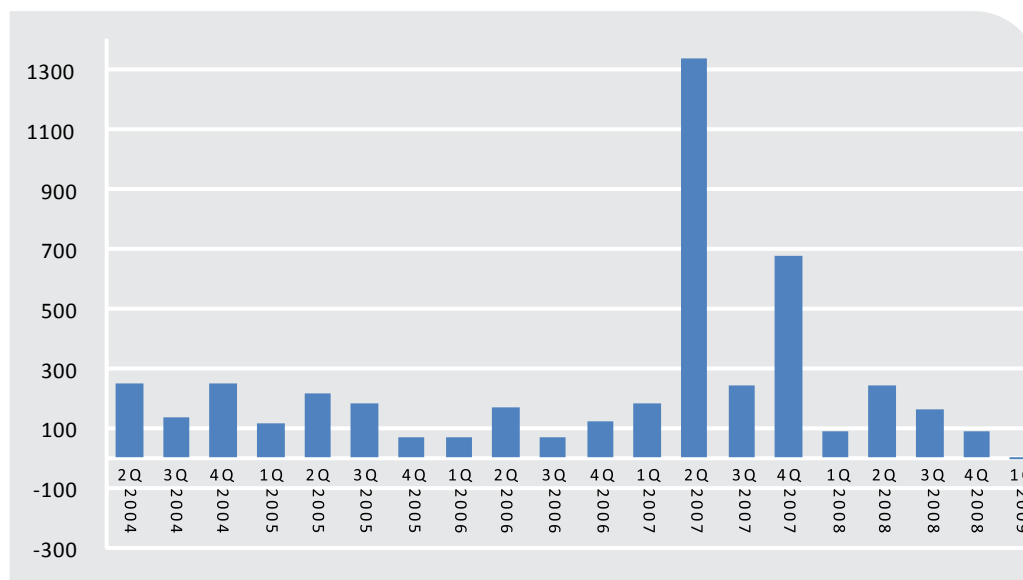
Trend usporavanja ekonomske aktivnosti svakako će doprinjeti smanjenju deficita na tekućem računu BiH, međutim finansiranje deficita će zaista postati veliki izazov. Pad cijena u metalnoj industriji svakako će rezultirati značajnim smanjenjem nominalnog izvoza, a sa druge strane smanjenje cijena nafte i hrane u odnosu na njihove rekordne cijene početkom i sredinom 2008. godine rezultiraće negativnom stopom rasta uvoza. Dohoci iz inostranstva će takođe opadati zbog najavljenih otpuštanja BH radnika u inostranstvu koji su pretežno zaposleni u metalnom ili građevinskom sektoru, tj sektorima koji se najviše pogođeni ekonomskom krizom. Takođe se predviđa i značajno smanjenje novčanih doznaka iz inostranstva koje predstavljaju značajan izvor finansiranja deficita na tekućem računu.

V STRANE DIREKTNE INVESTICIJE

Na osnovu podataka Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa stanje stranih direktnih investicija od maja 1994. zaključno sa 31.03.2009. je iznosilo 7,05 milijardi KM što je 6,4 miliona manje u odnosu na stanje 31.12.2008.godine.

U prvih tri mjeseca 2009. registrovano je ukupno 81,9 miliona KM, dok je smanjenje ukupnog stranog kapitala iznosilo (odliv) 88,3 miliona KM, tako da je po prvi put od maja 1994 godine registrovan negativan saldo u iznosu od 6,4 miliona KM²⁸.

Grafikon 26: Stanje FDI po kvartalima u BiH (u 000 KM)

Izvor: MVTEO

Od ukupnog kapitala u 1Q2009.godine 50,8% se odnosi na ulaganja u osnivanje novih društava/kompanija, a na dokapitalizaciju ranije osnovanih društava (povećanje kapitala) 49%.

28 U skladu sa Zakonom o politici direktnih stranih ulaganja u BiH (Službeni glasnik BiH, broj 17/98 i 13/03) registrovana smanjenja direktnih stranih ulaganja su nastala smanjenjem kapitala, prodajom domaćim partnerima ili ustupanjem kapitala domaćim osnivačima.

Najznačajnija ulaganja u prvom kvartalu 2009. godine odnose se na:

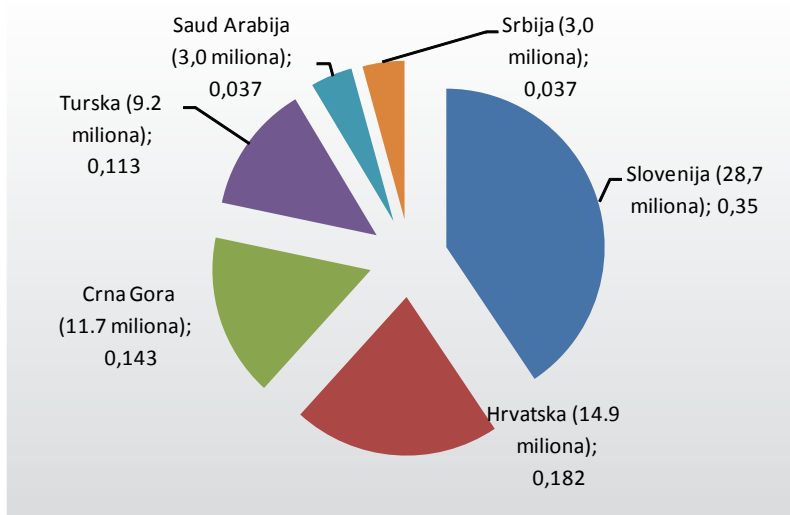
- Slovenija sa 28,7 miliona KM (35,0%),
- Hrvatska 14,9 miliona KM (18,2%),
- Crna Gora 11,7 miliona KM (14,3%),
- Turska 9,2 miliona KM (11,3%),
- Saudijska Arabija 3,0 miliona KM (3,7%),
- Srbija 3,0 miliona KM (3,7%),

što čini 86,1% ukupnih ulaganja u prvom kvartalu 2009. godine.

Karakteristika za registrirana strana ulaganja u prvom kvartalu 2009. godine ogleda se u značajnom smanjenju kapitala od 88,3 miliona KM.

Smanjenja se odnose na društva „Fabrika cementa Lukavac“ d.d.Lukavac 66,0 miliona KM koje je nastalo usljed statusnih promjena oblika društva i prodaje dijela kapitala (Austrija). „EMKA BOSNIA“ d.o.o. Goražde 12,0 miliona KM na osnovu izmjene odluke o usklađivanju podataka. „Dević Tekstil“ d.o.o. Teslić 7,6 miliona KM usklađivanje podataka (Hrvatska).

Grafikon 27: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama

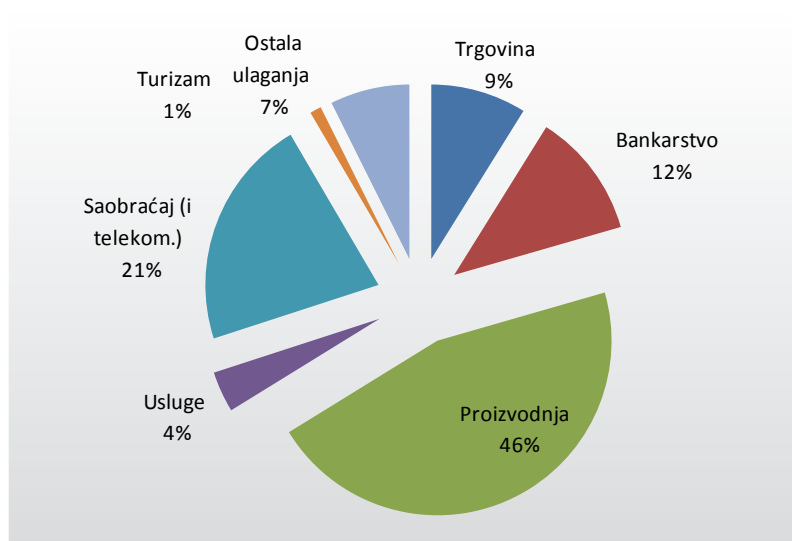

Izvor: MVTEO

U navedenom periodu se ističu ulaganja u društva JP „BiH Airlines“ d.o.o. Sarajevo 9,2 miliona KM-osnivanje usklađivanje osnivačkog akta (Turska), „Energoinvest“- Armature“ d.o.o. Sarajevo 9,0 miliona KM-privatizacija (Crna Gora), Vindija d.o.o. za proizvodnju, trgovinu i usluge Brčko Distrikt BiH 8,3 miliona KM-osnivanje i povećanje kapitala (Hrvatska), Hotel „Tuzla „ d.d. Tuzla 8,0 miliona KM-dokapitalizacija (Slovenija).

Registrovani ukupni strani kapital pretežno se odnosi na ulaganja u oblast proizvodnje 45,7%, bankarstvo 11,7%, trgovinu 8,8% usluge 3,8%, saobraćaj 21,5%, turizam 1,1 KM dok ostala ulaganja učestvuju sa 7,4%.

Grafikon 28: Registrovane FDI u BiH po djelatnostima

Izvor: MVTEO

Na nivo smanjenja registrovanih ulaganja u BiH uticao je sporo provođenje privatizacije dijela državnih kompanija (telekomunikacija i energetika), neefikasno funkcionisanje BiH vlade, nepostojanje jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH kao i svjetska ekonomska kriza.

PRILOZI

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

januar – mart 2009.

Jedinica za ekonomska istraživanja

Juni 2009.

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u FBiH

	period po indeksu	1-12.2007	1-12.2007	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10.2008,0	11.2008	12.2008	1.2009	2.2009	3.2009	1-3.2009	
	bazni period	analogni period prethodne godine																		
INDUSTRIJA UKUPNO		108,6	108,6	107,9	108,6	113,6	94,3	102,5	105,1	106,7	108,3	105,4	115,1	116,0	110,5	109,4	88,9	84,7	94,1	89,1
C) VAĐENJE RUDA I KAMENA		105,6	105,6	105,1	114,2	119,0	100,8	86,5	97,5	89,7	98,3	103,5	109,1	115,3	112,1	121,4	103,3	104,6	110,5	106,1
D) PRERADIVAČKA INDUSTRIJA		111,7	111,7	108,2	107,5	110,3	92,0	105,4	107,2	107,1	110,2	105,9	113,6	116,9	111,2	111,3	78,8	76,3	85,3	80,0
E) PROIZVODNJA I SNABĐIVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM		101,7	101,7	109,1	108,6	119,6	97,8	104,9	103,2	119,6	109,6	104,7	124,3	113,9	107,3	98,6	104,0	94,1	108,4	101,9
VAĐENJE RUDA I KAMENA																				
10) Vađenje kamenog i mrkog uglja, lignita i treseta		104,2	104,2	109,4	116,2	118,8	107,1	96,7	100,5	100,9	111,1	109,8	107,1	117,4	117,5	117,5	105,6	108,5	117,6	110,5
13) Vađenje ruda metala		115,3	115,3	91,0	58,4	102,5	148,4	118,7	88,2	75,5	83,2	85,8	116,4	109,6	41,4	41,4	78,9	57,2	87,8	76,0
14) Vađenje ostalih ruda i kamena		110,7	110,7	88,8	106,3	121,5	74,7	55,8	86,0	52,8	61,0	84,5	117,0	108,2	153,0	153,0	89,1	83,1	65,8	78,8
PRERADIVAČKA INDUSTRIJA																				
15) Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića		107,9	107,9	103,4	110,4	104,3	107,8	102,6	107,7	102,2	99,8	88,6	108,8	109,6	112,2	97,0	86,5	88,3	89,4	88,0
16) Proizvodnja duhanskih proizvoda		95,8	95,8	105,9	106,1	143,7	106,5	90,1	81,5	101,1	97,2	93,5	100,0	113,2	98,5	141,6	69,0	74,2	96,9	78,3
17) Proizvodnja tekstila prediva i tkanina		77,9	77,9	113,2	178,1	145,9	140,7	127,3	118,0	98,8	87,8	101,1	104,9	94,5	99,5	93,8	59,9	52,6	81,7	64,6
18) Proizvodnja odjevnih predmeta, dorada i bojenje krzna		99,5	99,5	115,7	158,6	168,2	100,2	128,0	108,0	115,1	113,6	100,5	116,5	93,8	106,7	89,2	68,2	67,3	123,4	80,4
19) Proizvodnja kože i predmeta od kože i obuće		104,3	104,3	104,7	118,7	106,1	84,1	109,9	126,1	114,2	93,2	110,9	99,8	94,6	97,8	108,5	75,7	90,7	79,0	81,8
20) Prerada i proizvodi od drveta i plute		103,0	103,0	96,6	95,1	127,2	76,2	83,9	112,0	93,6	108,9	104,5	111,0	88,0	87,2	72,2	64,0	59,2	83,2	70,5
21) Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira		94,4	94,4	109,6	121,0	103,5	103,2	125,8	101,8	124,9	115,8	100,0	111,5	105,8	99,6	106,3	81,7	117,9	103,2	100,1
22) Izdavačka djelatnost, štampanje i reprodukcija snimanih materijala		132,0	132,0	114,6	68,6	113,1	111,4	132,1	140,1	92,5	117,1	97,0	132,7	136,5	108,8	168,8	96,6	108,2	108,0	104,2
23) Proizvodnja koksa i derivata nafte		132,4	132,4	97,5	107,1	134,5	149,4	141,2	87,7	91,2	105,7	143,4	87,0	86,2	61,5	36,9	107,6	70,9	66,9	81,7
24) Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda		121,7	121,7	151,4	97,9	85,5	32,2	104,5	105,1	123,5	224,6	232,4	261,5	217,4	213,0	216,6	123,2	129,4	206,2	145,5
25) Proizvodnja proizvoda od gume i plastike		116,1	116,1	99,2	97,8	106,0	104,3	93,4	92,7	102,0	100,7	90,6	99,1	100,6	104,0	102,4	94,6	66,3	80,8	79,3
26) Proizvodnja proizvoda od ostalih minerala		105,4	105,4	108,8	155,6	113,4	93,6	113,6	110,7	110,3	100,3	110,7	98,5	109,7	118,6	104,5	39,8	61,0	76,8	62,4
27) Proizvodnja osnovnih metala		106,6	106,6	104,3	100,5	113,1	139,4	104,1	95,9	110,6	100,3	99,0	94,0	118,4	77,5	117,6	78,9	73,3	68,7	73,4
28) Proizvodnja metalnih proizvoda osim mašina		138,0	138,0	101,8	109,5	152,9	134,8	115,2	113,6	102,1	72,6	74,0	68,4	89,0	113,3	120,6	79,3	56,5	58,4	63,1
29) Proizvodnja ostalih mašina i uređaja		140,3	140,3	100,5	114,5	138,8	124,1	111,8	136,9	111,4	95,6	97,4	99,2	118,4	107,7	46,1	93,9	76,2	58,7	74,8
30) Proizvodnja kancelarijskih i računarskih mašina		147,0	147,0	87,8	70,7	54,5	74,3	134,8	99,1	114,1	129,3	96,7	95,4	115,9	46,8	97,5	85,8	87,7	85,8	86,4
31) Proizvodnja drugih elektronskih mašina i aparata		80,0	80,0	96,9	99,4	113,6	116,9	84,5	90,0	62,5	99,3	101,9	100,5	89,4	127,3	84,5	93,0	70,4	59,2	72,3
33) Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata		103,1	103,1	119,9	130,2	98,0	78,8	117,3	116,7	145,2	144,2	198,0	142,2	142,9	92,6	93,2	104,6	120,1	113,4	112,1
34) Proizvodnja motornih vozila i prikolica		156,8	156,8	97,6	131,7	128,3	93,8	114,1	144,9	181,7	128,1	105,9	80,7	79,2	52,1	10,1	21,9	19,5	22,8	21,3
35) Proizvodnja ostalih saobraćajnih sredstava		77,0	77,0	180,1	215,1	180,2	380,6	283,2	429,3	288,8	210,7	166,6	177,2	174,7	81,5	112,3	88,1	29,2	54,6	55,8
36) Proizvodnja namještaja i sličnih proizvoda		116,3	116,3	88,3	95,2	82,7	68,6	91,8	90,4	84,5	85,6	84,7	90,4	100,5	91,5	100,2	75,3	65,9	63,4	66,4
37) Reclikaža		108,8	108,8	104,2	97,3	118,5	111,1	106,4	91,1	105,1	130,0	104,0	118,1	118,7	81,4	72,9	30,6	37,3	45,6	38,2
PROIZVODNJA I SNABĐIVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM																				
40) Proizvodnja i snadbijevanje el. Energijom, gasom, parom i toplom vodom		101,7	101,7	109,1	108,6	119,6	97,8	104,9	103,2	119,6	109,6	104,7	124,3	113,9	107,3	98,6	104,0	94,1	108,4	101,9
41) Skupljanje, pročišćavanje i distribucija vode																				

Izvor: Federalni zavod za statistiku FBiH

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u RS

	period po indeksu	1-12. 2007	1-12. 2006	1-12. 2007	1-12. 2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10. 2008	11. 2008	12. 2008	1.2009	2.2009	3.2009	1.-3.2009
	bazni period	analogni period prethodne godine																			
INDUSTRIJA UKUPNO		101,4	119,1	101,4	116,80	104,8	106,3	106,0	114,2	106,2	105,5	100,5	122,9	199,6	103,80	110,40	123,8	113,1			
C) VAĐENJE RUDA I KAMENA		102,7	120,6	102,7	114,10	90,6	151,2	125,0	135,6	113,8	104,9	109,6	79,3	106,7	71,50	60,10	83,6	71,7			
D) PRERADIVAČKA INDUSTRIJA		104,1	121,3	104,1	119,40	100,6	98,6	105,0	105,8	96,7	111,2	105,1	138,2	254,2	106,20	118,10	138,1	122,1			
E) PROIZVODNJA I SNABDJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM		94,6	109,7	94,6	110,5	114,1	117,0	104,4	136,9	141,6	110,3	89,8	95,1	98,9	110,60	119,70	120,2	116,9			
VABENJE RUDA I KAMENA																					
10) Vađenje kamenog i mrkog uglja, lignita i treseta		86,7	178,0	86,7	134,3	93,7	106,1	170,7	730,5	416,5	172,2	210,7	161,5	131,8	110	81,3	77,9	77,80	89,80	118,8	93,8
13) Vađenje ruda metala		96,6	81,2	96,6	101,4	89,7	186,4	129,4	137,8	99,0	102,9	87,0	108,3	88,5	77,8	34,5	120,6	39,40	0,70	27,5	18,8
14) Vađenje ostalih ruda i kamena		127,2	117,2	127,2	139,9	85,8	116,6	92,8	94,1	112,2	155,3	156,5	145,9	161,5	211,1	263,1	116,3	32,00	32,20	85,8	58,9
PRERADIVAČKA INDUSTRIJA																					
15) Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića		99,4	105,9	99,4	104,6	100,0	105,5	108,6	98,4	101,6	97,0	96,8	105,0	114,6	104,9	101,6	122	90,20	94,70	91,5	92
16) Proizvodnja duhanskih proizvoda		75,6	103,6	75,6	109,5	306,1	97,5	94,6	118,9	76,8	58,5	101,9	165,7	100,0	117,1	68	90,3	42,90	125,60	177,1	76,8
17) Proizvodnja tekstila prediva i tkanina		179,4	53,7	179,4	102,8	36,4	39,1	232,1	131,6	112,3	118,1	79,9	49,3	91,9	97,9	81,6	186,5	79,50	64,90	54,2	63,8
18) Proizvodnja odjevnih predmeta, dorada i bojenje krzna		127,8	123,2	127,8	92,7	118,4	117,0	75,3	146,6	78,0	121,0	94,7	80,6	77,9	87	71,6	79,8	72,00	71,90	123,8	86
19) Proizvodnja kože i predmeta od kože i obuće		83,9	111,9	83,9	89,9	106,8	105,1	81,6	104,1	88,1	85,2	84,8	74,6	108,6	101,1	74,1	75,9	72,30	81,10	103,3	84,4
20) Prerada i proizvodi od drveta i plute		91,3	291,6	91,3	91,8	97,2	102,3	93,7	95,7	87,3	99,0	98,9	85,1	97,3	86,7	83,1	80	44,90	43,30	59,3	50,5
21) Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira		117,0	89,3	117,0	106,5	123,9	123,0	98,4	120,6	103,2	99,7	109,8	107,1	103,0	107,9	90,6	100,6	90,40	86,90	96,7	91,3
22) Izdavačka djelatnost, štampanje i reprodukcija snimanih materijala		96,8	125,2	96,8	103,1	89,4	78,6	85,6	83,4	85,4	137,3	105,0	121,4	154,6	131,8	95,7	104,4	92,70	63,90	83,9	77,7
23) Proizvodnja koks i derivata nafte		108,6	29,9	108,6	674,8	80,7	109,0	113,4	80,8	97,3	114,7	76,6	92,5	111,7	75,6	2018	6060,9	9243,60	4045,70	2265,5	4056,8
24) Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda		97,2	97,1	97,2	102,4	102,9	103,0	89,1	116,0	96,6	99,0	125,6	70,8	110,4	98,9	105,2	117	228,50	255,60	298,1	261,1
25) Proizvodnja proizvoda od gume i plastike		96,1	153,1	96,1	97	121,0	126,3	130,1	89,1	84,2	109,3	112,3	89,4	98,3	100,9	72,5	83	63,10	62,30	88,8	71,6
26) Proizvodnja proizvoda od ostalih minerala		107,3	118,6	107,3	119	105,3	173,3	128,1	98,2	97,5	119,4	103,9	101,3	132,8	143,6	116,1	175,5	56,70	50,70	84,9	69,4
27) Proizvodnja osnovnih metala		84,9	128,3	84,9	105,2	103,8	90,2	130,9	127,3	111,5	117,1	114,7	100,6	114,8	112,7	70,6	80,8	15,40	50,90	43	37,9
28) Proizvodnja metalnih proizvoda osim mašina		105,7	121,8	105,7	86	93,2	71,8	70,6	102,2	72,0	88,4	101,8	103,2	83,4	79,4	88,2	96,3	72,90	57,80	59,9	62,8
29) Proizvodnja ostalih mašina i uređaja		130,9	63,3	130,9	113,1	113,7	56,8	99,2	105,4	96,0	84,0	153,2	170,4	123,4	132,7	166,5	123,4	42,40	44,70	55,6	48,3
30) Proizvodnja kancelarijskih i računarskih mašina		137,8	82,9	137,8	86	77,3	73,8	53,5	268,1	79,6	35,7	138,2	85,1	82,3	98,5	124,7	108,5	92,30	112,10	121,1	107,9
31) Proizvodnja drugih elektronskih mašina i aparata		90,0	84,8	90,0	216,1	70,6	157,0	185,5	165,4	173,3	153,6	460,2	446,9	279,9	344,3	97,4	116,8	59,60	57,90	65	61,2
32) Proizvodnja radio, TV i komunikacione opreme		33,3	23,6	33,3	15,8	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	100,0	41,7	0,0	0,0	50	50	5,9	46,00	79,30	7,6	27,8
33) Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata		92,4	93,7	92,4	87,7	97,5	219,6	63,9	45,2	36,3	74,4	73,0	15,6	389,1	86,7	92,8	97,9	114,40	74,90	229,1	133,7
34) Proizvodnja motornih vozila i prikolica		114,9	106,0	114,9	138	181,8	127,3	168,0	158,0	131,1	105,7	117,3	91,3	186,6	265,3	86,8	143,5	133,90	131,50	101,5	119,4
35) Proizvodnja ostalih saobraćajnih sredstava		113,7	108,6	113,7	117,7	119,0	113,8	169,9	114,1	82,5	104,7	108,7	99,0	161,3	148,2	97,5	148,4	12,70	962,90	2562,6	1257,2
36) Proizvodnja namještaja i sličnih proizvoda		174,0	125,3	174,0	131,2	64,2	118,5	103,8	130,8	136,4	135,9	181,5	137,3	158,2	121,9	147,7	141,3	129,40	52,40	65	74,7
37) Reciklaža		151,5	98,4	151,5	74,2	108,1	85,7	52,4	76,7	69,3	81,4	79,4	114,5	85,7	49,1	48,8	72,6	31,20	41,20	56,5	43,8
PROIZVODNJA I SNABDJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM																					
40) Proizvodnja i snabdivanje el. Energijom, gasom, parom i toplom vodom		94,6	109,7	94,6	110,5	114,1	117,0	104,4	136,9	141,6	131,9	135,4	110,3	89,8	86,3	95,1	98,9	110,60	119,70	120,2	116,9

Izvor: Republički zavod za statistiku RS

Tabela 3. Realni sektor - rast g/g u %

				2007	2008	2009			
						jan	feb	mart	jan-mart
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBIH		8,6	7,9	-11,1	-15,3	-5,9	-10,9
		RS		1,4	16,8	3,8	10,4	23,8	13,1
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBIH		22,6	34,1	1,8	-26,6	-23,5	-16,7
		RS		29,6	11,8	0,9	-15,1	20,7	2,4
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBIH		55,1	6,1	-	-	-	-15,9
		RS		20,6	3,1	-21,2	-40,8	-10,1	-23,5
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBIH		2,3	-2,4	-	-	-	3,3
		RS		8,3	-4,6	-26,9	-22,8	-12,9	-21,4
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBIH		-23,7	-1,3	-	-	-	-2,7
		RS		7,6	4,9	4,0	1,8	7,5	3,9
	Željeznički (prevezeno robe)	FBIH		5,4	20,9	-	-	-	-25,4
		RS		-0,4	-4,6	-48,7	-53,7	-39,1	-46,7
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBIH		4,5	26,0	-	-	-	-7,8
		RS		-7,4	2,4	-32,7	-45,3	-33,3	-37,3
	trenutne cijene			14,0	18,3	-0,8	-13,4	-12,3	-6,6
	deflacija cijena indeksom potrošačkih cijena			12,2	9,6	-3,4	-15,6	-13,5	-8,6
Trgovina na malo	trenutne cijene			16,2	21,5	-	-	-	-11,9
	deflacija cijena indeksom potrošačkih cijena			15,1	14,3	-	-	-	-13,1
	Dolasci domaćih turista	FBIH		18,0	2,7	-12,9	-9,0	-4,1	-8,5
		RS		11,0	6,0	-12,4	-5,8	-1,4	-6,0
Turizam	Dolasci stranih turista	FBIH		17,9	1,8	-6,2	-6,0	1,4	-3,1
		RS		24,3	11,6	-12,7	-5,9	4,0	-5,7
	trenutne cijene			24,7	14,2	-	-	-	-3,7
	deflacija cijena indeksom potrošačkih cijena			22,9	5,5	-	-	-	-5,7
Ugostiteljstvo	trenutne cijene			17,6	31,4	3,4	7,3	9,1	6,6
	deflacija cijena indeksom potrošačkih cijena			16,5	24,2	1,4	5,9	8,8	5,4

Izvori: Entitetski zavodi za statistiku

Tabela 4: Tržište rada

Period	broj zaposlenih*				broj nezaposlenih				stopa nezaposlenosti				prosječne neto plate				prosječne penzije*			
	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko
	osobe								%				KM							
2004. 0	636.893	388.310	236.239	12.521	472.972	315.847	139.989	17.135	42,6%	44,9%	37,2%	57,8%	505	534	423	707	189	203	163	169
2005. 0	644.026	388.418	242.624	13.044	507.816	338.270	151.599	17.947	44,1%	46,5%	38,5%	57,9%	534	558	465	676	207	221	185	188
2006. 0	655.064	389.601	252.227	13.703	516.175	355.102	143.219	17.854	44,1%	47,7%	36,2%	56,6%	575	603	521	674	227	238	210	208
2007. 0	668.313	413.676	258.209	14.624	526.680	370.459	139.825	16.395	44,1%	47,2%	35,1%	52,9%	645	662	585	684	263	284	230	244
2008. 0	701.211	430.745	259.205	15.790	493.344	345.381	135.102	12.862	41,3%	44,5%	34,3%	44,9%	752	751	755	730	324	340	297	311
I-III 2006.	647.646	386.685	247.343	13.304	512.657	350.230	144.198	18.228	44,2%	47,5%	36,8%	57,8%	560	588	489	684	222	231	209	205
I-III 2007.	669.652	394.258	257.328	14.195	534.663	369.922	146.790	17.951	44,4%	48,4%	36,3%	55,8%	646	636	555	673	245	266	212	224
I-III 2008.	695.151	425.538	258.993	15.337	514.479	363.073	137.580	13.827	42,5%	46,0%	34,7%	47,4%	706	716	683	706	308	331	271	291
I-III 2009.	725.956	428.171			491.211	342.964	136.544	11.703	40,4%	44,5%			788	790	789	751	339	348	322	328
I 2007.	668.667	392.734			531.531	367.449	146.180	17.902	44,3%	48,3%			614	634	531	667	245	265	212	223
II 2007.	668.527	394.038			536.969	371.161	147.673	18.135	44,5%	48,5%			617	632	560	672	245	266	212	222
III 2007.	671.761	396.003	257.328	14.195	535.489	371.156	146.517	17.816	44,4%	48,4%	36,3%	55,7%	625	641	569	680	246	267	213	228
IV 2007.	672.546	396.889			532.834	370.961	144.306	17.567	44,2%	48,3%			635	651	577	678	255	279	215	234
V 2007.	675.371	397.754			529.733	370.738	141.610	17.385	44,0%	48,2%			643	663	576	670	257	279	221	238
VI 2007.	678.904	401.254		14.553	531.035	373.519	140.189	17.327	43,9%	48,2%		54,4%	641	657	584	676	262	285	226	243
VII 2007.	686.425	407.885			525.175	370.410	138.285	16.480	43,3%	47,6%			642	660	576	681	264	284	231	246
VIII 2007.	685.499	408.343			522.690	369.886	136.520	16.284	43,3%	47,5%			651	668	593	687	270	292	237	252
IX 2007.	686.751	409.897	259.090	14.773	521.288	371.017	134.957	15.314	43,2%	47,5%	34,2%	50,9%	652	666	598	688	273	291	242	256
X 2007.	642.303	413.669			519.615	371.342	133.815	14.458	44,7%	47,3%			661	679	601	686	278	299	245	260
XI 2007.	639.761	419.125			518.055	370.303	133.645	14.107	44,7%	46,9%			672	695	607	694	280	299	250	263
XII 2007.	643.246	423.440		15.123	515.746	367.570	134.207	13.969	44,5%	46,5%		48,0%	681	697	628	735	283	299	255	258
I 2008.	691.943	423.651			516.686	366.705	136.108	13.873	42,7%	46,4%			677	710	584	696	306	330	267	287
II 2008.	696.290	425.215			517.181	365.232	138.134	13.815	42,6%	46,2%			716	713	724	706	306	331	266	287
III 2008.	697.220	427.747	258.993	15.337	509.570	357.281	138.497	13.792	42,2%	45,5%	34,8%	47,3%	726	724	731	716	312	332	280	298
IV 2008.	697.968	429.431			499.838	348.615	137.580	13.643	41,7%	44,8%			739	735	751	730	309	331	273	293
V 2008.	699.397	430.254			493.765	344.633	136.071	13.061	41,4%	44,5%			753	752	758	740	325	340	300	308
VI 2008.	703.105	433.170		15.866	489.528	341.221	135.524	12.783	41,0%	44,1%		44,6%	748	741	768	735	325	340	301	313
VII 2008.	703.747	433.635			488.433	340.809	134.808	12.816	41,0%	44,0%			763	764	765	733	325	339	301	313
VIII 2008.	703.297	433.049			484.653	338.111	133.827	12.715	40,8%	43,8%			764	759	779	728	330	349	301	317
IX 2008.	704.529	433.691	259.417	16.168	480.176	334.650	133.075	12.451	40,5%	43,6%	33,9%	43,5%	775	773	783	734	337	349	319	327
X 2008.	705.783	433.964			477.520	332.897	132.426	12.197	40,4%	43,4%			780	781	783	736	337	348	319	327
XI 2008.	706.668	434.005			479.660	335.772	132.098	11.790	40,4%	43,6%			776	772	790	729	337	349	319	327
XII 2008.	704.579	431.131		16.242	483.121	338.643	133.074	11.404	40,7%	44,0%		41,3%	798	790	819	772	337	348	320	327
I 2009.	727.552	428.688			488.498	342.174	134.798	11.526	40,2%	44,4%			784	791	771	738	338	348	323	327
II 2009.	726.741	428.765			491.797	343.402	136.624	11.771	40,4%	44,5%			790	785	813	751	339	349	322	328
III 2009.	723.575	427.060			493.338	343.317	138.210	11.811	40,5%	44,6%			790	795	781	764	338	348	321	328

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski Zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH i RS, Fond PIO/PIO FBiH i RS

* Broj zaposlenih u BiH u 2007., 2008. i 2009. godini - procjena, izvor: Agencije za statistiku BiH; broj zaposlenih u FBiH i RS, izvor: entitetski zavodi za statistiku.

* Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od BH entiteta i Brčko Distrikta.

Tabela 5: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

Period	Rezervni novac (M0)				Transakcijski novac (M1)			Kvazi novac (QM)				M2-ukupno
	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Ostali dep. po videnju kod monetarnih vlasti	Rezervni novac	Gotovina izvan banaka	Depoziti po videnju u domaćoj valuti	M1-ukupno	Oroćeni i štedni depoziti u domaćoj valuti	Depoziti po videnju u stranoj valuti	Oroćeni i štedni depoziti u stranoj valuti	QM-ukupno	
1	2	3	4	5=2+3+4	6	7	8=6+7	9	10	11	12=9+10+11	13=8+12
u milionima KM												
K1 2005	1.791,5	1.336,6	1,9	3.130,4	1.626,7	1.907,9	3.534,7	716,4	1.007,2	1.680,2	3.403,8	6.938,5
K2 2005	1.863,3	1.383,4	2,3	3.249,0	1.690,5	2.012,7	3.703,2	721,2	1.098,7	1.754,2	3.574,2	7.277,3
K3 2005	1.883,0	1.667,8	2,8	3.553,7	1.707,8	2.176,2	3.883,9	770,8	1.115,3	1.908,5	3.794,6	7.678,6
K4 2005	1.907,2	2.059,9	2,7	3.970,1	1.729,0	2.378,5	4.107,5	818,0	1.152,1	1.998,0	3.968,2	8.075,7
K1 2006	1.837,9	2.220,6	2,7	4.061,1	1.656,4	2.434,8	4.091,3	854,9	1.202,4	2.161,7	4.219,0	8.310,3
K2 2006	1.938,5	2.243,2	4,9	4.186,6	1.746,7	2.661,9	4.408,6	912,4	1.270,9	2.207,4	4.390,8	8.799,3
K3 2006	2.054,2	2.698,1	8,4	4.760,7	1.864,7	2.907,9	4.772,6	987,4	1.335,3	2.425,2	4.748,0	9.520,6
K4 2006	2.154,2	2.887,3	10,5	5.052,0	1.978,3	3.093,0	5.071,3	1.099,4	1.358,5	2.544,6	5.002,4	10.073,7
K1 2007	2.107,6	3.021,8	14,2	5.143,6	1.910,8	3.389,6	5.300,4	1.173,2	1.322,8	2.704,2	5.200,2	10.500,6
K2 2007	2.207,6	3.269,1	8,5	5.485,2	2.002,6	3.674,0	5.676,6	1.308,5	1.385,3	2.824,0	5.517,8	11.194,4
K3 2007	2.302,9	3.712,0	9,5	6.024,4	2.085,5	3.858,5	5.944,0	1.366,2	1.408,6	2.975,0	5.749,8	11.693,8
K4 2007	2.439,7	3.777,1	12,2	6.229,0	2.185,3	3.974,6	6.159,9	1.517,4	1.459,3	3.113,2	6.089,9	12.249,8
K1 2008	2.310,7	3.665,3	6,6	5.982,6	2.061,2	3.944,7	6.005,9	1.602,8	1.572,8	3.220,7	6.396,3	12.402,2
K2 2008	2.335,3	3.697,0	5,6	6.037,9	2.075,6	3.956,1	6.031,7	1.721,3	1.608,8	3.430,8	6.760,9	12.792,6
K3 2008	2.407,0	3.849,4	8,4	6.264,8	2.130,8	4.066,7	6.197,5	1.800,1	1.667,4	3.761,1	7.228,6	13.426,1
K4 2008	2.552,4	3.144,2	7,4	5.704,0	2.302,6	3.691,4	5.994,0	1.799,4	1.511,4	3.470,3	6.781,1	12.775,1
K1 2009	2.318,5	2.994,2	6,5	5.319,1	2.016,3	3.545,6	5.561,9	1.838,3	1.467,5	3.615,5	6.921,3	12.483,2
% promjena u odnosu na isti period prethodne godine												
K1 2005	5,8%	17,8%	-27,7%	10,6%	5,8%	10,4%	8,2%	38,2%	22,9%	38,3%	33,3%	19,3%
K2 2005	7,6%	11,3%	11,0%	9,1%	7,1%	10,9%	9,1%	24,6%	24,9%	35,7%	29,9%	18,4%
K3 2005	4,6%	21,2%	67,2%	11,8%	4,6%	10,2%	7,6%	43,7%	15,0%	36,7%	30,8%	18,0%
K4 2005	4,9%	45,1%	52,0%	22,6%	3,5%	27,5%	16,2%	16,3%	16,6%	24,5%	20,4%	18,2%
K1 2006	2,6%	66,1%	39,6%	29,7%	1,8%	27,6%	15,7%	19,3%	19,4%	28,7%	23,9%	19,8%
K2 2006	4,0%	62,1%	113,4%	28,9%	3,3%	32,3%	19,0%	26,5%	15,7%	25,8%	22,8%	20,9%
K3 2006	9,1%	61,8%	200,1%	34,0%	9,2%	33,6%	22,9%	28,1%	19,7%	27,1%	25,1%	24,0%
K4 2006	13,0%	40,2%	288,7%	27,2%	14,4%	30,0%	23,5%	34,4%	17,9%	27,4%	26,1%	24,7%
K1 2007	14,7%	36,1%	435,8%	26,7%	15,4%	39,2%	29,6%	37,2%	10,0%	25,1%	23,3%	26,4%
K2 2007	13,9%	45,7%	73,2%	31,0%	14,6%	38,0%	28,8%	43,4%	9,0%	27,9%	25,7%	27,2%
K3 2007	12,1%	37,6%	13,4%	26,5%	11,8%	32,7%	24,5%	38,4%	5,5%	22,7%	21,1%	22,8%
K4 2007	13,3%	30,8%	16,6%	23,3%	10,5%	28,5%	21,5%	38,0%	7,4%	22,3%	21,7%	21,6%
K1 2008	9,6%	21,3%	-53,5%	16,3%	7,9%	16,4%	13,3%	36,6%	18,9%	19,1%	23,0%	18,1%
K2 2008	5,8%	13,1%	-34,1%	10,1%	3,6%	7,7%	6,3%	31,5%	16,1%	21,5%	22,5%	14,3%
K3 2008	4,5%	3,7%	-11,6%	4,0%	2,2%	5,4%	4,3%	31,8%	18,4%	26,4%	25,7%	14,8%
K4 2008	4,6%	-16,8%	-39,3%	-8,4%	5,4%	-7,1%	-2,7%	18,6%	3,6%	11,5%	11,3%	4,3%
K1 2009	0,3%	-18,3%	-1,5%	-11,1%	-2,2%	-10,1%	-7,4%	14,7%	-6,7%	12,3%	8,2%	0,7%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 6: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06		
Opis koda	OPŠTI INDEKS		HRANA I BEZALKOHOLNI NAPICI		ALKOHOL I DUHAN		ODJEĆA I OBUĆA		STANOVANJE, VODOOPSKRBA, ELEKTRIČNA ENERGIJA, PLIN I DRUGI ENERGENITI		NAMJEŠTAJ, KUĆANSKI UREĐAJI I REDOVITO ODRŽAVANJE KUĆE		ZDRAVSTVO		
Vrsta indeksa	2005=100	m/m	g/g	m/m	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	2005=100	m/m	g/g
2006. 0			106,1	108,3			100,0			113,1			101,2		109,0
2007. 0			101,5	102,9			100,4			102,4			100,4		101,0
2008. 0			107,4	112,1			101,1			108,5			102,2		100,4
I-III 2006.			106,9	108,8			100,0		100,4	113,0			101,3		108,9
I-III 2007.			100,8	100,9			100,3			103,6			99,8		100,3
I-III 2008.			106,5	111,8			100,5			104,9			101,5		101,0
I-III 2009.			101,6	103,4			101,8			106,0			102,4		100,4
I 2008.	113,4	101,4	106,2	120,8	102,1	111,2	100,6	100,0	95,3	127,1	102,3	104,6	102,6	100,2	101,0
II 2008.	113,8	100,4	106,2	122,1	101,1	111,4	100,8	100,1	95,3	127,2	100,1	104,7	102,7	100,1	101,1
III 2008.	114,9	101,0	107,1	124,0	101,6	112,9	100,9	100,1	95,3	128,0	100,6	105,4	102,8	100,1	100,9
IV 2008.	114,4	99,6	107,5	124,9	100,8	112,6	100,9	100,1	94,7	118,1	92,3	108,4	103,0	100,2	100,6
V 2008.	115,4	100,9	108,2	126,0	100,9	113,7	101,2	100,3	94,4	118,5	100,3	108,5	103,0	100,0	100,4
VI 2008.	116,5	100,9	109,6	126,7	100,5	115,8	101,5	100,3	94,1	119,2	100,6	109,4	103,5	100,4	100,4
VII 2008.	116,5	100,1	109,9	125,7	99,2	115,8	101,7	100,2	94,0	119,8	100,5	109,9	103,9	100,4	100,1
VIII 2008.	117,0	100,1	109,5	125,2	99,6	114,4	102,0	100,3	93,7	122,7	102,4	112,3	104,4	100,6	100,2
IX 2008.	116,7	100,1	108,7	125,6	100,3	112,6	102,0	100,0	93,7	123,3	100,5	112,4	104,7	100,3	99,9
X 2008.	117,5	100,7	107,3	125,8	100,2	110,6	102,1	100,1	92,9	133,7	108,4	109,3	105,1	100,3	100,1
XI 2008.	116,8	99,4	105,5	125,5	99,7	108,4	102,1	100,0	92,8	135,0	101,0	110,0	105,2	100,2	100,2
XII 2008.	116,1	99,4	103,8	125,4	99,9	106,0	102,2	100,1	92,6	135,0	100,0	108,6	105,1	99,9	100,4
I 2009.	116,0	99,9	102,3	126,5	100,9	104,7	102,4	100,2	92,3	135,0	100,1	106,2	105,2	100,1	100,4
II 2009.	115,9	99,9	101,8	126,3	99,9	103,5	102,6	100,2	92,1	135,1	100,1	106,2	105,2	100,0	100,3
III 2009.	115,7	99,9	100,7	126,4	100,1	102,0	102,8	100,2	92,1	135,2	100,0	105,6	105,2	100,0	100,4

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Kod	07			08			09			10			11			12		
	PRIJEVOZ		g/g	VEZE		g/g	REKREACIJA I KULTURA		g/g	OBRAZOVANJE		g/g	RESTORANI I HOTELI		g/g	RAZLIČITE ROBE I USLUGE		g/g
Opis koda	2005=100	m/m		2005=100	m/m		2005=100	m/m		2005=100	m/m		2005=100	m/m		2005=100	m/m	
2006. 0			105,3			113,8			104,8			101,9			103,9			101,4
2007. 0			100,2			102,2			101,4			104,4			102,8			100,6
2008. 0			111,2			104,4			104,0			102,5			107,1			102,8
I-III 2006.			109,5			114,8			103,9			101,2			102,5			101,5
I-III 2007.			99,1			102,6			101,8			104,2			102,9			100,4
I-III 2008.			110,1			104,4			101,8			104,0			105,7			101,6
I-III 2009.			90,9			102,1			105,2			99,4			107,2			103,7
I 2008.	112,1	101,3	109,5	120,8	103,7	104,4	107,7	100,6	101,6	109,4	100,3	104,4	111,0	100,5	105,5	103,0	100,5	101,4
II 2008.	111,8	99,7	109,5	120,7	100,0	104,3	107,7	100,0	101,4	109,5	100,0	103,9	111,1	100,1	105,4	103,2	100,2	101,5
III 2008.	113,6	101,6	111,2	120,8	100,0	104,4	108,8	101,0	102,4	109,2	99,8	103,7	112,0	100,9	106,3	103,6	100,4	101,9
IV 2008.	114,8	101,1	111,4	120,7	100,0	104,4	108,9	100,1	102,7	109,2	100,0	103,7	112,5	100,4	106,7	103,9	100,3	102,1
V 2008.	119,0	103,6	113,6	120,7	100,0	104,4	108,8	100,0	102,7	109,2	100,0	103,7	112,9	100,4	107,0	104,4	100,4	102,5
VI 2008.	123,7	104,0	117,4	120,7	100,0	103,5	111,0	102,0	104,9	109,2	100,0	103,7	113,7	100,7	107,0	104,5	100,1	102,5
VII 2008.	125,2	101,3	119,0	120,7	100,0	103,5	111,0	100,0	104,9	109,4	100,2	103,8	114,9	101,1	108,2	105,3	100,8	103,3
VIII 2008.	123,9	98,9	116,9	121,5	100,7	104,2	111,0	100,0	105,1	109,5	100,0	103,9	115,2	100,3	108,1	105,7	100,3	103,5
IX 2008.	122,1	98,5	114,8	121,5	100,0	104,2	113,1	101,9	105,9	108,2	98,8	100,4	116,1	100,8	108,9	105,9	100,3	103,7
X 2008.	119,5	97,9	111,7	121,5	100,0	104,2	113,0	99,9	105,8	108,2	100,1	100,1	116,7	100,5	107,9	106,2	100,3	103,9
XI 2008.	113,0	94,6	103,0	123,4	101,5	105,9	113,0	100,0	105,7	108,5	100,3	99,5	117,5	100,7	106,8	106,2	100,0	103,9
XII 2008.	107,8	95,4	97,4	123,3	100,0	105,9	112,9	100,0	105,4	108,5	100,0	99,5	118,4	100,7	107,2	106,4	100,1	103,8
I 2009.	103,5	96,0	92,3	123,3	100,0	102,1	113,0	100,0	104,9	108,5	100,0	99,2	119,2	100,7	107,4	106,8	100,4	103,7
II 2009.	102,6	99,1	91,7	123,3	100,0	102,1	113,8	100,8	105,7	108,7	100,2	99,3	119,3	100,1	107,4	107,0	100,2	103,7
III 2009.	100,8	98,3	88,7	123,3	100,0	102,1	114,3	100,5	105,1	108,7	100,0	99,5	119,6	100,3	106,7	107,2	100,2	103,5

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 7: Rast i sektorska struktura kredita (kraj perioda)

Period	Potraživanja od svih sektora					
	Potraživanja od opšte vlade	Potraživanja od preduzeća		Potraživanja od domaćinstava	Ostala potraživanja	Ukupna potraživanja
		Potraživanja od javnih preduzeća	Potraživanja od privatnih preduzeća			
1	2	3	4	5	6	7=2+..6
u milionima KM						
K1 2005	44,3	680,1	2.633,9	2.757,0	88,9	6.204,2
K2 2005	43,8	674,2	2.883,7	2.997,0	81,9	6.680,6
K3 2005	46,5	670,1	3.003,4	3.212,4	107,6	7.040,0
K4 2005	50,1	695,0	3.244,0	3.453,4	101,7	7.544,2
K1 2006	49,2	667,9	3.414,3	3.600,0	100,5	7.831,9
K2 2006	54,4	647,8	3.629,6	3.909,8	106,8	8.348,4
K3 2006	66,0	649,7	3.700,8	4.148,4	96,0	8.660,9
K4 2006	68,3	661,6	4.075,5	4.373,7	128,8	9.307,9
K1 2007	84,1	674,7	4.310,7	4.642,5	156,0	9.868,3
K2 2007	104,4	665,9	4584,5	5048,6	188,3	10592,1
K3 2007	114,2	658,4	4864,6	5389,6	196,0	11223,3
K4 2007	127,3	646,3	5273,6	5685,7	215,7	11949,1
K1 2008	134,5	628,5	5737,8	5997,6	236,0	12735,0
K2 2008	231,8	611,8	6237,4	6404,6	248,2	13734,2
K3 2008	246,2	638,3	6535,0	6690,0	249,3	14359,4
K4 2008	264,1	638,3	6735,9	6696,0	215,2	14549,9
K1 2009	283,6	661,8	6729,6	6631,5	179,7	14486,6
% promjena u odnosu na isti period prethodne godine						
K1 2005	-4,3%	-42,1%	29,5%	33,1%	-4,2%	14,5%
K2 2005	-3,1%	-4,6%	33,7%	29,3%	-11,2%	25,6%
K3 2005	2,2%	-7,2%	31,3%	28,8%	29,8%	25,0%
K4 2005	9,9%	0,5%	30,9%	31,4%	21,1%	27,3%
K1 2006	11,1%	-1,8%	29,6%	30,6%	13,0%	26,2%
K2 2006	24,2%	-3,9%	25,9%	30,5%	30,4%	25,0%
K3 2006	41,9%	-3,0%	23,2%	29,1%	-10,8%	23,0%
K4 2006	36,3%	-4,8%	25,6%	26,6%	26,6%	23,4%
K1 2007	70,9%	1,0%	26,3%	29,0%	55,2%	26,0%
K2 2007	91,9%	2,8%	26,3%	29,1%	76,3%	26,9%
K3 2007	73,0%	1,3%	31,4%	29,9%	104,2%	29,6%
K4 2007	86,4%	-2,3%	29,4%	30,0%	67,5%	28,4%
K1 2008	59,9%	-6,8%	33,1%	29,2%	51,3%	29,0%
K2 2008	122,0%	-8,1%	36,1%	26,9%	31,8%	29,7%
K3 2008	115,6%	-3,1%	34,3%	24,1%	27,2%	27,9%
K4 2008	107,5%	-1,2%	27,7%	17,8%	-0,2%	21,8%
K1 2009	110,9%	5,3%	17,3%	10,6%	-23,9%	13,8%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Rast i sektorska struktura depozita (kraj razdoblja)

Period	Depoziti svih sektora					
	Depoziti opšte vlade	Depoziti preduzeća		Depoziti domaćinstava	Ostali depoziti	Ukupni depoziti
		Depoziti javnih preduzeća	Depoziti privatnih preduzeća			
1	2	3	4	5	6	7=2+...6
u milionima KM						
K1 2005	807,8	884,7	931,1	2657,8	387,2	5668,7
K2 2005	906,1	843,5	1002,4	2886,6	378,6	6017,3
K3 2005	1041,6	864,0	1123,9	3038,2	420,0	6487,6
K4 2005	1062,7	897,1	1260,5	3187,3	468,7	6876,3
K1 2006	1266,4	965,3	1160,2	3386,7	485,0	7263,6
K2 2006	1281,6	1122,1	1186,4	3620,6	473,6	7684,4
K3 2006	1483,5	1086,4	1491,0	3799,9	549,4	8410,1
K4 2006	1465,8	1116,1	1578,1	4101,1	577,8	8838,9
K1 2007	1596,9	1229,3	1551,5	4339,9	635,8	9353,4
K2 2007	2917,7	1272,2	1763,3	4606,6	629,7	11189,5
K3 2007	3052,2	1267,3	1833,2	4808,7	659,7	11621,0
K4 2007	3069,8	1278,0	1914,8	5166,0	710,2	12138,7
K1 2008	2866,2	1453,0	1788,1	5342,7	735,9	12186,0
K2 2008	2825,8	1504,9	1809,7	5562,0	798,4	12500,8
K3 2008	2708,8	1663,0	1987,1	5818,4	830,8	13008,1
K4 2008	2319,4	1542,4	2063,4	5208,1	878,6	12011,9
K1 2009	2288,1	1622,5	1851,3	5151,8	935,1	11848,9
% promjena u odnosu na isti period prethodne godine						
K1 2005	6,3%	13,0%	35,3%	28,6%	20,2%	22,7%
K2 2005	11,3%	6,3%	30,3%	30,7%	7,5%	21,9%
K3 2005	20,8%	2,2%	30,7%	30,2%	19,9%	23,5%
K4 2005	21,3%	6,4%	27,0%	28,1%	24,0%	23,3%
K1 2006	56,8%	9,1%	24,6%	27,4%	25,3%	28,1%
K2 2006	41,4%	33,0%	18,4%	25,4%	25,1%	27,7%
K3 2006	42,4%	25,7%	32,7%	25,1%	30,8%	29,6%
K4 2006	37,9%	24,4%	25,2%	28,7%	23,3%	28,5%
K1 2007	26,1%	27,3%	33,7%	28,1%	31,1%	28,8%
K2 2007	127,7%	13,4%	48,6%	27,2%	33,0%	45,6%
K3 2007	105,7%	16,7%	23,0%	26,5%	20,1%	38,2%
K4 2007	109,4%	14,5%	21,3%	26,0%	22,9%	37,3%
K1 2008	79,5%	18,2%	15,2%	23,1%	15,7%	30,3%
K2 2008	-3,1%	18,3%	2,6%	20,7%	26,8%	11,7%
K3 2008	-11,3%	31,2%	8,4%	21,0%	25,9%	11,9%
K4 2008	-24,4%	20,7%	7,8%	0,8%	23,7%	-1,0%
K1 2009	-20,2%	11,7%	3,5%	-3,6%	27,1%	-2,8%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 9: Kamatne stope u BiH (prosjeak perioda)

	Kamatne stope na kratkoročne kredite		Kamatne stope na dugoročne kredite	
	Privatna preduzeća	Domaćinstva	Privatna preduzeća	Domaćinstva
K1 2005	9,95	10,60	8,50	10,59
K2 2005	9,90	10,48	8,37	10,52
K3 2005	9,79	10,30	8,29	10,47
K4 2005	9,61	10,10	8,15	10,38
K1 2006	8,44	9,97	8,01	10,04
K2 2006	8,32	9,80	8,04	9,89
K3 2006	8,13	9,61	8,08	9,76
K4 2006	8,01	9,58	8,00	9,69
K1 2007	7,47	9,41	7,70	9,94
K2 2007	7,31	9,40	7,12	9,69
K3 2007	7,23	9,37	7,09	9,86
K4 2007	7,17	9,62	7,28	9,92
K1 2008	6,91	9,55	7,69	9,37
K2 2008	6,87	9,52	7,31	9,44
K3 2008	6,88	9,61	7,05	9,22
K4 2008	6,98	9,53	7,12	9,71
K1 2009	7,48	9,59	6,37	9,61

Kamatne stope na depozite po viđenju		Kamatne stope na štedne i oročene depozite	
Privatna preduzeća	Domaćinstva	Privatna preduzeća	Domaćinstva
0,55	0,77	3,06	3,81
0,52	0,73	3,28	3,65
0,49	0,72	3,30	3,56
0,48	0,69	3,34	3,56
0,37	0,54	3,67	3,71
0,38	0,52	3,68	3,68
0,37	0,48	3,79	3,74
0,37	0,48	3,83	3,69
0,36	0,41	3,68	3,50
0,36	0,40	3,57	3,49
0,36	0,38	3,60	3,51
0,35	0,38	3,55	3,56
0,31	0,38	3,22	3,38
0,31	0,36	3,15	3,44
0,32	0,36	3,29	3,48
0,33	0,35	3,21	3,49
0,36	0,32	3,92	3,51

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 11: Glavni trgovinski partneri

Zemlje	IZVOZ						Rast K1 2009/K1 2008	UVOZ						Rast K1 2009/K1 2008
	K1 2007		K1 2008		K1 2009			K1 2007		K1 2008		K1 2009		
	ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %		ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %	
Hrvatska	257.474	19%	262.332	17%	220.928	18%	-15,8%	476.567	17%	598.518	16%	404.967	14%	-32,3%
Njemačka	186.815	14%	226.431	14%	155.953	13%	-31,1%	366.776	13%	458.524	12%	329.005	12%	-28,2%
Srbija	139.476	10%	211.063	13%	200.199	16%	-5,1%	279.907	10%	364.948	10%	252.814	9%	-30,7%
Italija	207.029	15%	209.789	13%	163.988	13%	-21,8%	263.506	9%	309.848	8%	286.471	10%	-7,5%
Slovenija	161.451	12%	167.535	11%	102.485	8%	-38,8%	195.020	7%	207.994	6%	180.088	6%	-13,4%
Turska	5.529	0%	3.401	0%	1.325	0%	-61,0%	135.868	5%	204.539	6%	81.525	3%	-60,1%
Ostale	407.670	30%	486.392	31%	392.539	32%	-19,3%	1.166.328	40%	1.528.280	42%	1.258.591	45%	-17,6%
UKUPNO	1.365.444	100%	1.566.943	100%	1.237.417	100%	-21,0%	2.883.971	100%	3.672.651	100%	2.793.461	100%	-23,9%

Izvor: Agencija za statistiku

Tabela 12: Platni bilans Bosne i Hercegovine

PLATNI BILANS BOSNE I HERCEGOVINE						
Izraženo u milionima KM						
Period	2004	2005	2006	2007	2008	2008/2007
I - TEKUĆI RAČUN (1+2+3+4)	-2.579,1	-2.933,1	-1.505,3	-2.252,3	-3.675,6	63%
1. ROBA	-7.192,7	-7.748,7	-6.661,2	-8.101,1	-9.425,8	16%
Izvoz robe, fob	3.279,8	4.028,4	5.255,8	6.046,5	6.888,4	14%
Uvoz robe, fob	-10.472,5	-11.777,1	-11.916,9	-14.147,7	-16.314,2	15%
2. USLUGE	678,4	872,5	1.034,2	1.211,9	1.344,1	11%
Izvoz	1.361,4	1.561,9	1.767,6	2.077,2	2.202,1	6%
Uvoz	-683,0	-689,4	-733,5	-865,3	-858,0	-1%
2.1.Transportne usluge, izvoz	81,0	170,4	199,3	393,8	437,5	11%
2.2.Transportne usluge, uvoz	-307,8	-315,0	-255,6	-352,5	-364,8	3%
2.3.Putovanja, izvoz	760,3	818,6	942,1	1.039,9	1.088,9	5%
2.4.Putovanja, uvoz	-186,7	-194,5	-262,5	-290,5	-274,5	-6%
2.5.Ostale usluge, izvoz	520,1	572,9	626,2	643,6	675,6	5%
2.6.Ostale usluge, uvoz	-188,6	-179,8	-215,4	-222,3	-218,7	-2%
3. DOHODAK	797,7	736,6	649,3	773,4	800,0	3%
Prihodi	1.064,6	1.074,1	1.137,5	1.474,1	1.604,7	9%
Rashodi	-266,9	-337,5	-488,3	-700,8	-804,7	15%
3.1.Kompenzacije zaposlenim, prihodi	914,7	898,1	870,0	1.053,1	1.101,0	5%
3.2.Kompenzacije zaposlenim, rashodi	-21,0	-19,3	-21,1	-21,7	-22,6	4%
3.3.Investicioni dohodak, prihodi	149,9	176,0	267,6	421,1	503,7	20%
3.4.Investicioni dohodak, rashodi	-245,9	-318,2	-467,1	-679,1	-782,1	15%
4. TEKUĆI TRANSFERI	3.137,5	3.206,5	3.472,5	3.863,5	3.606,1	-7%
Prihodi	3.467,2	3.427,5	3.728,5	4.147,6	3.950,7	-5%
Rashodi	-329,7	-221,1	-256,1	-284,1	-344,5	21%
II - KAPITALNI I FINANSIJSKI RAČUN (1+2)	1.970,1	2.640,7	1.244,8	2.063,5	3.744,2	81%
1. KAPITALNI RAČUN	473,8	443,4	457,2	431,9	387,6	-10%
2. FINANSIJSKI RAČUN	1.496,3	2.197,3	787,5	1.631,6	3.356,6	106%
2.1.DIREKTNE INVESTICIJE	1.106,4	963,7	1.113,3	2.990,4	1.348,6	-55%
2.2.PORTFOLIO INVESTICIJE	-4,7	4,2	-0,7	-1,1	-3,4	212%
2.3.OSTALE INVESTICIJE	1.080,5	1.974,9	902,2	-110,9	1.608,7	-1550%
Aktiva	484,4	491,0	38,8	-1.733,8	-431,4	-75%
Komercijalne banke	-348,8	-194,7	-231,3	-1.204,2	450,4	-137%
Ostali sektori	833,2	685,8	270,1	-529,6	-881,9	67%
Pasiva	596,2	1.483,8	863,4	1.622,9	2.040,1	26%
Trgovinski krediti	186,8	390,2	343,5	381,5	407,7	7%
Povlačenje novih zajmova	549,8	884,0	775,0	1.132,0	1.433,1	27%
Otplata glavnice zajmova	-574,7	-281,9	-460,5	-431,4	-547,6	27%
Gotovina i depoziti	400,9	557,2	205,1	563,9	678,3	20%
Ostale obaveze	33,4	-65,5	0,3	-23,1	68,7	-397%
2.4.REZERVNA AKTIVA	-685,9	-745,5	-1.227,2	-1.246,8	402,8	-132%
Specijalna prava vučenja	4,8	0,2	-0,1	0,2	0,0	-97%
Devize	-681,5	-738,6	-1.204,5	-1.217,6	372,0	-131%
Ostala potraživanja	-9,2	-7,1	-22,7	-29,4	30,8	-205%
III - NETO GREŠKE I PROPUSTI	609,0	292,4	260,5	188,9	-68,6	-136%

Izvor: Centralna banka

